

WOODY ALLEN

muzır etkiler

9. BASIM

Uyarı: Bu kitap
sağlığınıza zarar verebilir. Çünkü
bazen canınızı yakar
ve bazen de soluğunuzu kesen
gülme krizlerine
yol açabilir.
—Oxford Times—

ISBN 975 - 405 - 120 - 8

Kitabın Orijinal Adı SIDE EFFECTS
Yayın Hakları (c) ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ
Kapak Düzenlemesi YILDIRAN BOZKURT
Kapak Filmi KOMBİ GRAFİK
Dizgi ve Baskı ALTIN KİTAPLAR BASIMEVİ
1. BASIM EYLÜL / 1989
2. BASIM EYLÜL / 1989
3. BASIM EYLÜL / 1989
4. BASIM EKİM / 1989

Adres
Celâl Ferdi Gökçay Sk. Nebioğlu İşhanı
Cağaloğlu İstanbul
Tel : 522 40 45
526 80 12

WOODY ALLEN

«MUZIR» ETKİLER

TÜRKÇESİ

BELKIS ÇORAKÇI

Hiç Derinliği Olmayan Adam

Meze Evinde oturmuş, tanıdığımız yüzeysel insanlardan konuşurken, Kopelman ortaya Lenny Mendel'in adını attı. Kopelman'a göre Mendel kesinlikle ömründe tanıdığı en yüzeysel insandı. İstisnasız. Sonra aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya koyuldu.

Yıllar boyunca belli bir kadro, fazla değişmeden, her hafta buluşup poker oynuyordu. Küçük oynuyorlardı. Eğlenmek için. Kiraladıkları bir otel odasında. Para sürüyor, blöf yapıyor, yiyip içiyor, seksten, spordan, işten konuşuyorlardı. Bir süre sonra (tam hangi hafta olduğunu hatırlayan yok) oyuncular içlerinden birinin, Meyer Iskowitz'in pek de iyi görünmediğini farkettiler. Kendisine söyledikleri zaman Iskowitz alay edip geçti.

«Bir şeyim yok, bir şeyim yok,» dedi. «Kimde sıra?»

Ama birkaç ay daha geçtiğinde durumu daha da bozuldu. Bir seferinde oyuna gelmedi. Sarılıktan hastaneye yattığı söyleniyordu. Acı gerçeği herkes hissetti. Üç hafta sonra Sol Katz, televizyon programında çalışmakta olan Lenny Mendel'i işyerinden aradı. «Zavallı Meyer'de kanser çıktı,» dedi. «Lenf kanseri. Kötü bir türü yani. Bütün vücuduna yayılmış bile. Sloan-Kettering'de yatıyor.»

Mendel, «Ne korkunç,» dedi. Sarsılmıştı. Bir yandan bardağındaki maltı yavaşça yudumladı.

«Sol'la ikimiz bugün onu görmeye gittik. Zavallının ailesi yok. Çok kötü görünüyordu. Her zaman ne kadar da canlıydı! Ah, ne dünya! Her neyse, Sloan-Kettering'de, adresi York 1275, ziyaret saatleri de on ikiden sekize kadar.»

Katz telefonu kapattı, Lenny Mendel'i korkunç bir ruh hali içinde bıraktı. Mendel kırk dört yaşındaydı ve bildiği kadarıyla sağlıklıydı. (Şu anda bu özdeğerlendirmesini yeniden gözden geçiriyor, kendini kandırmış olmaktan korkuyordu.) Iskowitz'den altı yaş gençti. Pek yakın dost sayılmasalarsa da, oyunlar sırasında nice kere birlikte gülmüşlükleri vardı. Beş yıl boyunca. Zavallı adam, diye düşündü Mendel. Herhalde çiçek yollamam gerekir. NBC'deki sekreterlerden Dorothy'ye talimat verdi, çiçekçiyi arayıp ayrıntılarla meşgul olmasını söyledi. Iskowitz'in ölmek üzere olduğu haberi o gün öğleden sonra Mendel'e hayli baskı yaptı. Ama onu asıl sıkan şey, poker arkadaşını ziyarete gitme zorunluluğuydu.

Ne tatsız iş, diye düşündü Mendel. Bu ziyaretten kaçmak istediği için suçluluk duyuyor, ama yine de Iskowitz'i o durumda görmek istemiyordu. Herkesin sonunda öleceğini elbette biliyordu Mendel. Hattâ bir kitapta ölümün aslında hayatın karşıtı değil, onun doğal bir parçası olduğunu okumak onu hayli rahatlatmıştı. Bununla birlikte kendi ölümü aklına geldikçe içini sınırsız bir panik duygusu sarıyordu. Dindar bir insan sayılmazdı. Kahraman hiç değildi. Bir günden bir güne hayatını yaşarken, öyle cenaze evlerine, hastanelere, yoğun bakım servislerine sokulmak istemezdi. Yolda yanından bir cenaze arabası geçse, hayali saatlerce gözünün önünden gitmezdi. Meyer Isko-

witz'in sıska bedenini hayalinde canlandırdı. Kendini de onu neşelendirmek için espriler yapmaya çalışırken gördü. Hastanelerden, o acayip fayans zeminlerden, işlevsel ışıklandırmadan nasıl da nefret ederdi! O sus-pus hava. Her zaman aşırı sıcak. Boğucu. Yemek tepsileri, yatak ördekleri, holde sarsak sarsak yürüyen beyaz gecelikli ihtiyarlar, egzotik mikroplarla dolu o ağır hava. Ya kansere virüslerin yol açtığı doğruysa? Meyer Iskowitz'le aynı odada olmak? Ya bulaşırsa? Gerçekleri konuşalım... kim ne biliyor bu korkunç hastalık konusunda? Hiç. Günün birinde Iskowitz'in öksürmesiyle türlü mikropların bana geçtiğini keşfedebilirler. Ya da elimi onun göğsüne değdirmemle. Iskowitz'in gözleri önünde ölmesi ihtimali onu dehşete düşürüyordu. Bir zamanlar capcanlı, şimdi tükenmiş durumda olan tanıdığını düşündü. (Birdenbire adam artık arkadaş değil, tanıdık durumuna indirgenmişti.) Son soluklarını içine çekebilmek için mücadele veriyor. Mendel'e, «Bırakma beni... kurtar beni...» diyordu. Tanrım, dedi içinden Mendel. Alnında boncuk boncuk ter damlaları birikmeye başlamıştı. Meyer'i ziyaret etmek istemiyorum. Ne diye gideyim öyleyse? Fazla da yakın sayılmazdık. Tanrı aşkına... adamı haftada bir ancak görüyordum. Yalnızca kâğıt oynamak için. Birkaç kelimeden fazla konuştuğumuz yoktu. Poker arkadaşıydı, o kadar. Beş yıldır birbirimizi hiç o otel odasının dışında görmedik. Şimdi ölüyor, benim de ille onu ziyaret etmem gerekiyor. Birden samimi oluverdik. Sıkı fıkı. Öff, Tanrı aşkına... diğerlerinin hepsiyle benden daha samimiydi. En uzak olanı bendim. Onlar gitsin ziyarete. Zaten hasta bir adam ne kadar bir trafiği kaldırabilir ki? Lânet olsun, ölüyor zaten. Sessizlik ister o. Sıram sıram iyi niyetlilerin ziyaretini değil. Hem zaten bugün gidemem, çünkü kostümlü

prova var. Ne sanıyorlar beni, işsiz güçsüz mü? Daha yeni yapımcı yardımcısı oldum. Kafamda bir milyon konu var. Önümüzdeki birkaç gün de gidemem çünkü Noel programı var, burası bir keşmekeş olur. Demek haftaya giderim. Ne olmuş sanki? Gelecek haftanın sonuna. Kimbilir? Belki o kadar yaşamaz bile. Yaşarsa giderim, yaşamazsa na'palım! Bu tutum fazla sertse, hayat sert zaten. Bu arada programın açılış monoloğunu hazırlamalı. Güncel mizah. Programın güncel mizaha ihtiyacı var. Başka konuda esprileri fazla katmamalı.

Lenny Mendel bir o mantığı, bir bu mantığı yürüterek, iki buçuk hafta boyunca Meyer Iskowitz'i ziyarete gitmedi. Sorumlulukları zihnine ağırlık bindirdikçe suçluluk duygusu artıyor, hele Iskowitz'in ölüm haberinin bir an önce gelmesini beklediğini farkettiği zaman daha do beter duruma giriyordu. O zaman kurtulurdu bu kancadan. Nasılsa ölecek, diyordu içinden. Neden hemen olmasın? Neden direnip acı çeksin adam? Evet, kalpsizlik gibi görünüyor, dedi kendi kendine. Zayıfım, biliyorum. Ama bazı insanlar bu tür şeye daha iyi dayanabiliyor. Yani ölüm halindekileri ziyaret etmeye. İç karartıcı bir şey. Sanki kafamda yeterince sorun yokmuş gibi.

Ama Meyer'in ölüm haberi gelmek bilmiyordu. Yalnızca poker arkadaşlarından suçluluğunu artırıcı haberler geliyordu.

«Ya, onu hâlâ görmedin mi? Görmen gerekir aslında. Çok az ziyaretçi geldiği için öyle makbule geçiyor ki!»

«Seni her zaman çok takdir ederdi, Lenny.»

«Evet, Lenny'yi çok severdi.»

«Biliyorum, programlar seni çok meşgul ediyordur, ama bir vakit bulup Meyer'i görmeye gitmelisin. Ne de

olsa... ne kadar zamanı kaldı ki adamın?»

«Yarın giderim,» dedi Mendel. Ama yarın gelip çatınca yine erteledi. Aslına bakılırsa, on dakikalık yolu alıp Meyer'i görmeye gidecek cesareti topladığı zaman, artık Iskowitz'e olan merhameti değil, kendisi hakkındaki değerlendirmesi itiyordu onu. Korkaklığından veya tiksintisinden ötürü hastaneye gidemeden adam ölürse, sonra bu korkaklıktan çok pişmanlık duyacağını, ama iş işten geçmiş olacağını düşünüyordu. Böyle ödleklik ettiği için kendimden tiksineceğim, diye düşündü. Ötekiler de ne mal olduğumu anlayacak. Sırf kendine dönük bir böcek. Ama beri yandan, eğer Iskowitz'i ziyaret edip erkek gibi davranırsam, hem kendi gözümde, hem de dünyanın gözünde daha değerli bir insan olacağım. Önemli olan nokta, artık bu ziyarette baş sırayı Iskowitz'in ihtiyaçlarının almadığıydı.

Bundan sonra hikâyenin akışı değişiyor, çünkü biz yüzeysellikten söz ediyoruz ve Lenny Mendel'in rekor sayılacak yüzeyselliğinin boyutları da yavaş yavaş su yüzüne çıkmaya başlıyor. Soğuk bir Salı akşamı saat sekize on kala (yani istese de on dakikadan fazla kalamayacağı bir zamanda) Mendel hastane güvenliğinden geçiş kartını aldı, Meyer Iskowitz'in yatakta tek başına yatmakta olduğu 1501 numaralı odaya çıktı. Iskowitz yatakta oldukça iyi görünüyordu. Şaşılacak kadar. Hele hastalığının ilerlemiş olması gerektiği düşünülürse.

«Nasıl gidiyor, Meyer?» dedi Mendel zayıf bir sesle. Yatağa saygılı bir uzaklıktan konuşuyordu.

«Kim o? Mendel? Sen misin, Lenny?»

«Meşguldüm. Yoksa daha önce gelirdim.»

«Ah, zahmet etmen çok incelik. Seni gördüğüme sevindim.»

«Nasılsın, Meyer?»

«Nasıl mıyım? Yeneceğim bu hastalığı, Lenny. Unutma bu sözümü. Yeneceğim bunu.»

«Elbet yeneceksin, Meyer,» dedi Lenny Mendel çok zayıf bir sesle. Gerilim içindeydi. «Altı aya kalmaz, oyunda yine hile yapmaya başlarsın. Ha, ha, yo şaka bir yana, sen hiç hile yapmazsın.» Hafiften al, diyordu Mendel kendi kendine. Tek satırlık cümlelerle konuş, hiç ara verme. Ona ölmeyecekmiş gibi davran. Bu konuda okuduğu öğütleri hatırlıyordu. O boğucu odada sayısız kanser virüsünü solumakta olduğunu canlandırıyordu hayalinde. Iskowitz'in soluğundan çıkan, sıcak havada hemen üreyen virüsleri. «Sana bir **Post** dergisi getirdim,» dedi Lenny. Dergiyi yanıbaşındaki masaya bıraktı.

Meyer sıcacık bir sesle, «Otur, otur, nereye kaçıyorsun, daha yeni geldin,» dedi.

«Kaçmıyorum. Ama ziyaret talimatında az oturmamız, hastanın rahatına özen göstermemiz öğütleniyor.»

«Biliyoruz,» dedi Meyer.

Mendel saat sekiz olana kadar çene çalmaya razı olup bir sandalyeyi yatağın ayak ucuna (fazla yakına değil) çekti, iskambil oyunundan, spordan, manşetlerden, ekonomik durumdan konuşmaya çalıştı. Bu arada Iskowitz'in tüm iyimserliğine rağmen o hastaneden sağ çıkmayacağı da hep bilinçaltında kol gezdi. Mendel terliyordu. Başı dönüyordu. O baskı, o zorlama neşe, hastalığın etkisi, kendi fâniliğini bilinçlendirmesi zamanla boynunun kasılmasına, ağzının kurumasına yol açıyordu. Gitmek istiyordu. Saat sekizi beş geçmişti bile. Kimse gelip ona gitmesini söylememişti. Ziyaret kuralları laçkaydı burada. Iskowitz eski günlerden söz ederken o sandalyesinde kıv-

randı, beş korkunç dakika daha geçtiğinde bayılacağını sandı. Tam artık dayanamayacağına karar verdiği anda bir mucize oldu. Hemşire Miss Hill... yirmi dört yaşında, sarışın, mavi gözlü, uzun saçları güzel yüzünün iki yanından sarkan kız, odaya girdi, Lenny Mendel'e sıcacık, tatlı bir gülümseme sundu, «Ziyaret saati bitti, veda etmeniz gerek,» dedi. Ömründe daha güzel bir yaratık görmemiş olan Lenny Mendel o anda âşık oldu. O kadar basit işte. Ağzı açık kaldı. Sonunda rüyalarının kadınını bulmuş bir erkeğin ifadesi vardı yüzünde. Yüreği en derin özleminin verdiği duyguyla sanki sancıyordu. Tanrım, filmlerdeki gibi, diye düşündü. Gerçekten de öyleydi. Miss Hill çok güzeldi. Çekici ve iyi kıvrımlı bir vücudu vardı o üniformanın altında. İri gözleri, dolgun dudakları vardı. Elmacık kemikleri çıkık, göğüsleri biçimliydi. Yatak çarşaflarını düzeltir, Meyer Iskowitz'le konuşurken sesi pek tatlıydı. Hastaya takılıyor, onu neşelendirmeye çalışıyordu. Sonunda orada duran yemek tepsisini aldı, yoldo duraklayıp Lenny Mendel'e göz kırptı, «Gitseniz iyi olur, dinlenmeye ihtiyacı var,» dedi, odadan çıktı.

«Bu senin her zamanki hemşiren mi?» diye sordu Mendel, Iskowitz'e.

«Miss Hill mi? Yeni geldi. Çok neşeli. Hoşlanıyorum ondan. Bazı hemşireler gibi suratsız değil. Dost davranışlı. İyi de bir espri anlayışı var. Eh, sen gitsen fena olmayacak. Seni görmek beni çok sevindirdi, Lenny.»

«Ha, evet. Beni de, Meyer.»

Mendel başı dönerek kalktı, koridora çıktı. Asansöre varmadan Miss Hill'e rastlamayı umuyordu. Kız ortalarda yoktu. Mendel sokağın serin havasına adımını attığı anda onu tekrar görmesi gerektiğini anlamıştı. Tanrım, di-

ye düşündü takside Central Park'a doğru giderken. Artistler tanıdım, mankenler tanıdım, ama bu genç hemşire hepsinin toplamından daha güzel. Neden konuşmadım onunla? Lâfa tutmalıydım onu. Acaba evli mi? Yo, adı Miss Hill olduğuna göre, değildir. Meyer'e onunla ilgili bir iki şey sormalıydım. Ama tabii kız yeniyse... Büyük bir fırsatı kaçırdığı duygusu içinde, aklına gelen 'keşke'leri bitirdi, sonunda kendini avutmak için, kızın çalıştığı yeri bildiğini, kendini toparladıktan sonra onu yine bulabileceğini düşündü. Sahne mesleğinde tanıdığı nice insan gibi bu kızın da aptal veya sıkıcı çıkabileceği geldi aklına. Tabii bu kız hemşireydi. Demek ki ilgileri daha derin, daha insansıl, daha az bencildi. Ama belki de yakından tanıyınca, hayal gücünden yoksun bir yatak ördeği taşıyıcısı çıkardı karşısına. Hayır... hayat o kadar zalim olamaz. Hastanenin kapısında onu beklemeyi de geçirdi aklından. Ama belki vardiya değişir, kızı kaçırırdı. Hem fazla üstüne giderse kız kaçardı ondan.

Ertesi gün yine Iskowitz'i ziyarete geldi, **Büyük Spor Öyküleri** diye bir kitap getirdi. Kitabı getirmek, ziyaretinin kuşku çekmesini bir dereceye kadar önlerdi. Iskowitz onu gördüğüne şaşırmış ve çok sevinmişti ama o gece Miss Hill nöbette değildi. Onun yerine Miss Caramanulis diye biri odaya girip çıkıyordu. Mendel uğradığı düş kırıklığını zor sakladı. Iskowitz'in anlattıklarına ilgi göstermeye uğraştı, yapamadı. Iskowitz'e biraz ilaç verilmiş olduğundan, o da Mendel'in dalgınlığını farkedemedi.

Mendel ertesi gün yine geldi, hayallerinin inanılmaz yaratığını Iskowitz'in başında buldu. Kekeleyerek biraz sohbet etmeyi başardı, çıkarken de kıza koridorda yetişti. Kızın diğer hemşireyle konuşmasına kulak kabartan Mendel, bir erkek arkadaşı olduğunu, ertesi gün ikisinin

bir müzikale gideceklerini öğrendi. Kayıtsız gözükmeye çalışarak asansörü bekledi, bir yandan dinledi, ilişkinin ne kadar ciddi olduğunu anlamaya çalıştı ama ayrıntıları duyamıyordu. Nişanlı olduğu izlenimi edinmişti. Gerçi yüzük takmıyordu ama bir keresinde 'nişanlım' diye bir söz söylemişti. Cesareti kırıldı Mendel'in. Kızı bir doktorun nişanlısı olarak gördü. Belki parlak bir cerrahın. Birçok ortak meslekî ilgileri olan bir çift. Asansör hareket edip onu aşağıya indirmek üzereyken son gördüğü, Miss Hill'in gülüşerek öteki hemşireyle birlikte koridorda yürümesi, kalçalarının o zarif sallantısı, gülüşünün o kasvetli koridorlarda müzik gibi çınlaması oldu. Benim olmalı, diye düşündü Mendel. İçini bir özlem ve bir ihtiras sarmıştı. Geçmişte nice kere yaptığım gibi yüzüme gözüme bulaştırmamalıyım bu seferkini. Akılcı adımlar atmalıyım. Fazla hızlı değil. Sorunum o oldu hep. Fazla riske girmemeliyim. Onun hakkında daha çok şey öğrenmeliyim. Acaba sandığım kadar harikulâde biri mi? Eğer öyleyse, şu öteki adama ne kadar bağlı? O adam olmasa bile... benim bir şansım olur muydu acaba? Serbest olsa neden kur yapıp onu kazanamayayım... bir sebep göremiyorum. Hattâ bu adamdan bile çelebilirim. Ama zaman gerek bana... Hakkında bir şeyler öğrenecek zaman. Sonra da üzerinde uğraşacak zaman. Gülmeliyim, konuşmalıyım, ona zekâmı ve esprimi sergilemeliyim. Mendel neredeyse Medici prensleri gibi ellerini ovuşturacak, ağzından salyası damlayacaktı. En akla uygunu, Iskowitz'i ziyarete geldikçe onu görmek, yavaş yavaş, baskı yapmadan puan kazanmak. Sinsi davranmalıyım. Hötbehöt tutumum geçmişte nice kere başarısız oldu. Kendimi tutmalıyım.

Buna karar verdikten sonra Mendel artık her gün Iskowitz'i görmeye gelir oldu. Hasta bu kadar iyi bir dosta

sahip olduğu için talihine inanamıyordu. Mendel her seferinde büyük ve iyi düşünülmüş hediyeler getirmekteydi. Miss Hill'in gözünde kendisini yükseltecek hediyeler. Güzel çiçekler, Toltsoy'un biyografisi (bir ara kızın, **Anna Karenina**'yı ne kadar beğendiğini söylediğini duymuştu), Wordsworth'ün şiirleri, havyar. Bu hediye seçimi şaşırtıyordu Iskowitz'i. Havyardan nefret ederdi. Wordsworth'ü hiç duymamıştı. Mendel sonunda Iskowitz'e bir çift küpe getirmekten kendini zor tuttu. Oysa tam Miss Hill'in beğeneceği küpeler bulmuştu. Antika küpeler.

Gizli talip her fırsattan yararlanıp Iskowitz'in hemşiresiyle sohbet ediyordu. Evet, nişanlıydı. Bunu öğrenebildi. Ama bu nişan konusunda kızın bazı kararsızlıkları vardı. Nişanlısı avukattı. Oysa o daha çok sanat dünyasından biriyle evlenme hayalleri peşindeydi. Norman adlı nişanlı, esmer, uzun boylu, çok yakışıklıydı. Bu tarif, görünüş açısından pek o kadar şanslı olmayan Mendel'in cesaretini kırmıştı. Durumu giderek bozulan Iskowitz'e başarılarını ve gözlemlerini yüksek sesle, Miss Hill'in duyacağı kadar yüksek sesle anlatıp duruyordu. Onu etkileyebildiğini seziyordu. Ama kendi durumunu ne zaman güçlü görse, konu Norman'la yaşanacak geleceğin planlarına dönüyordu. Ne kadar şanslı bu Norman, diye düşündü Mendel. Kızla birlikte zaman geçiriyor. Birlikte gülüyorlar, planlar yapıyorlar, dudaklarını onunkilere bastırıyor, üzerindeki hemşire üniformasını çıkarıyor... belki her şeyi çıkarmıyordur... Ah, Tanrım! Mendel içini çekti, gözlerini gökyüzüne çevirdi, başını çaresiz bir ifadeyle iki yana salladı.

Bir gün hemşire Mendel'e «Bu ziyaretlerin Bay Iskowitz için ne kadar önemli olduğunu bilemezsiniz,» dedi o tatlı gülüşüyle. Gözleri Mendel'in saatteki hızını yüz mile

çıkarıyordu. «Ailesi yok. Arkadaşlarından çoğunun da boş zamanı pek az. Hoş benim kuramıma göre insanların çoğu ölüm halindeki bir hastayla zaman geçirecek merhamete ve cesarete sahip değil. İnsanlar ölüm halindeki bir hastayı silip atıyor, pek fazla düşünmüyorlar. İşte bu yüzden sizin davranışınızı... harikulâde buluyorum.»

Mendel'in Iskowitz'e gösterdiği anlayış sonunda duyuldu, haftalık oyun partilerinde Mendel herkesin sevgilisi oldu.

Phill Birnbaum poker sırasında Mendel'e, «Bu yaptığın harika bir şey,» dedi. «Meyer'in dediğine göre, hiç kimse senin kadar düzenli gelmiyormuş. Hattâ süslenip geldiğini söylüyor.» O anda Mendel'in aklından Miss Hill'in kalçaları geçiyordu. Silemiyordu düşüncelerinden o kalçaları.

«Nasıl durumu? Cesur mu?» diye sordu Sol Katz.

Mendel hayallerinden kurtulamayarak, «Kim cesur mu?» dedi.

«Kim mi? Kimden söz ediyoruz ki? Zavallı Meyer.»

«Ha, şey, evet. Cesur. Tabii.» Mendel o anda elinde ful bulunduğunun farkında bile değildi.

Haftalar geçerken Iskowitz daha da çöktü. Çok zayıf durumdayken bir ara gözlerini açtı, başında durmakta olan Mendel'e bakarak mırıldandı. «Lenny, seni çok seviyorum. Gerçekten.» Mendel, Meyer'in uzattığı eli tuttu, «Sağol, Meyer,» dedi. «Bak, Miss Hill burada mı bugün? Hı? Sesini çıkaramaz mısın biraz? Anlaşılmıyor.» Iskowitz dermansızca başını salladı. «Hı-hı.» Mendel o zaman, «Ne konuştunuz peki?» diye sordu. «Benim adım geçti mi?»

Mendel tabii Miss Hill'e doğru bir hamle yapmaya cesaret edememişti. Bir kere, kendisinin buraya Meyer Iskowitz için gelmediğini kızın anlamasını istemiyordu.

Bazen ölümün eşiğinde bulunmak hastayı felsefeye itiyor, birtakım belirsiz sözler söyletiyordu ona. «Buradayız ama nedenini bilmiyoruz. Neye uğradığımızı anlayamadan bitiyor. İş her ânın zevkini çıkarmakta. Yaşamak ve mutlu olmakta. Ama yine de Tanrı'nın varolduğuna inanıyorum. Çevreme baktığımda pencereden giren güneşi ya da gece yıldızları gördüğüm zaman, Tanrı'nın büyük bir planı olduğunu, onun iyi bir plan olduğunu biliyorum.»

«Tabii, tabii,» diye cevap veriyordu Mendel. «Ya Miss Hill? Hâlâ Norman'la görüşüyor mu? Senden istediğim şeyi öğrendin mi? Yarın sana o testleri yapmaya geldiklerinde o da gelirse, öğreniver.»

Yağmurlu bir Nisan günü Iskowitz öldü. Son nefesini vermeden önce Mendel'e tekrar onu çok sevdiğini söyledi. Son aylarda gösterdiği ilgiyi çok dokunaklı bulduğunu, kendisine hiç kimsenin böyle bir yakınlık göstermediğini belirtti. İki hafta sonra Miss Hill'le Norman bozuştular, Mendel de onunla çıkmaya başladı. Bir yıl süren bir aşk serüveni yaşadılar, sonra her biri kendi yoluna gitti.

Kopelman sonunda Lenny Mendel'in yüzeyselliğiyle ilgili hikâyesini bitirdiğinde, Moscowitz, «Yaman bir hikâye,» dedi. «İnsanoğlunun beş para etmezliğini gösteriyor.»

Jake Fishbein, «Ben o anlamı çıkarmadım bu hikâyeden,» dedi. «İlgisi yok. Bir kadına duyulan sevginin, erkekteki ölüm korkusunu, kısa bir süre için olsa bile, nasıl yeneceğini gösteriyor.»

Abe Trochman, «Neden söz ediyorsunuz siz?» diye söze karıştı. «Hikâyede ölmek üzere olan adamın, arkadaşının hemşireye olan aşkından kazançlı çıktığı anlatılıyor.»

«Onlar arkadaş değil ki,» diye atıldı Lupowitz, «Mendel oraya mecburiyetten gitti. Kendini düşündüğü için.»

Trochman, «Ne fark eder?» dedi. «Iskowitz bir yakınlık hissetti ya! Rahat öldü. Belki Mendel'in hemşireye duyduğu şehvet sayesinde... ama olsun!»

«Şehvet mi? Kim diyor şehvet diye? Mendel tüm yüzeyselliğine rağmen ömründe ilk defa aşkı tadıyordu.»

«Ne fark eder?» dedi Bursky. «Hikâyenin mesajı neymiş, kime ne? Güzel bir hikâyeydi. Haydi, yemekleri ısmarlayalım.»

Needleman'i Hatırlarken

Aradan dört hafta geçti ama Sandor Needleman'in ölmüş olduğuna inanmak bana hâlâ zor geliyor. Yakılma törenine ben de katıldım. Oğlunun ricası üzerine, hazır ateş yakılmışken kebap yapmak için kestaneleri bile götürdüm. Ama içimizden pek azının aklı acıdan sıyrılıp başka konulara dönebiliyordu.

Needleman cenazesi konusunda hep kaygılanırdı. Bir keresinde bana, «Toprağa gömülmektense yakılmayı tercih ederim, Bayan Needleman'la bir hafta sonu geçirmektense, yakılmayı da, gömülmeyi de yeğlerim,» demişti. Sonunda cesedinin yakılmasına karar verdi, küllerini de Heidelberg Üniversitesine vasiyet etti. Üniversite sonradan o külleri rüzgâra tutup dört bir yöne savurdu, testiyi de iade edip depozitosunu aldı.

Buruşuk takım elbisesi, gri kazağıyla hâlâ gözümün önüne geliyor. Kafası hep önemli konularla meşgul olduğundan, ceketini giyerken içindeki askıyı çıkarmayı sık sık unuturdu. Bir keresinde Princeton Üniversitesinde, ders yılının açılış töreninde, ona bu noktayı işaret ettiğimde sakin sakin gülümsemiş, «İyi,» demişti. «Teorilerimle ilgilenenler bari omuzlarımı geniş sansınlar.» İki gün son-

ra onu Bellevue Akıl Hastanesine kapattılar. Stravinsky ile konuşurken apansız fırlayıp ters perende attı diye.

Needleman kolay anlaşılabilen bir adam değildi. Ağırbaşlılığı soğukluk olarak yorumlanırdı. Oysa yüreğinde derin merhamet duygusu taşıyan bir insandı. Bir keresinde feci bir maden göçüğüne tanık olduğunda, tabağına ikinci kere aldığı çörekleri bitirememişti. Sessizliği de insanlarda çekingenlik yaratırdı. Ama ona göre konuşma, iletişimin kusurlu bir yoluydu. En gizli görüşmelerini işaret bayraklarıyla yapmayı tercih ederdi.

Columbia Üniversitesinin o zamanki rektörü Dwight Eisenhower'le çatışıp öğretim kadrosundan atıldığında, eline bir halı dövücüsü alıp rektörü kapıda beklemiş, onu döve döve kovalamış, sonunda Eisenhower bir oyuncakçı dükkânına girip saklanmak zorunda kalmıştı. (Aralarındaki anlaşmazlığın asıl nedeni, zil çaldığında bir dersin bittiğine mi, yoksa öbür dersin başladığına mı işaret ettiği konusunda herkesin önünde tartışmalarıydı.)

Needleman hep sessiz sakin ölmeyi ummuştu. «Ağabeyim Johann gibi kitaplarımın, kâğıtlarımın arasında,» derdi. (Needleman'in ağabeyi çalışma odasında kafiye sözlüğünü ararken yazı masasının üst kapağı üzerine kapanmış, orada **havasızlıktan** boğularak can vermişti.)

Bir öğle tatilinde bina yıkımını seyrederken zincirli balyozun kafasına savrulup Needleman'i öldüreceği kimin aklına gelirdi? Bu çarpma onda ağır şok yaratmış, Needleman yüzünde **neşeli** bir sırıtma ifadesiyle son nefesini vermişti. Pek **çözümlenemeyen son** sözleri, «Hayır, teşekkür ederim, benim penguenim var zaten,» olmuştu.

=O=

Needleman öldüğü sırada da, her zaman olduğu gibi,

birçok konu üzerinde çalışmaktaydı. «İyi ve âdil davranış yalnız ahlâki olmakla kalmaz, aynı zamanda telefonla da uygulanabilir,» şeklinde özetlenebilecek teorisi üzerine bir törebilim geliştirmekteydi. Ayrıca anlambilim konusundaki incelemesinin yarısına gelmişti. Bu incelemede her zaman ısrar ettiği tezini, «Cümle yapısı yaratılıştan gelir, ama sızlanma sesleri sonradan öğrenilir,» görüşünü kanıtlayacaktı. Bir de Kıyamet üzerine kitap yazmaktaydı. Bu eseri kupürlerle temellendirilmişti. Needleman kötülük sorununa tutkundu. Gerçek anlamdaki kötülüğün ancak Blackie veya Pete adında insanlar tarafından yapılabileceğini inandırıcı biçimde savunurdu. Nasyonal Sosyalizmle yakınlaşması akademik çevrelerde skandal yaratmış, ama Needleman jimnastikten dans derslerine kadar her şeyi denediği halde kaz adımını yine de becerememişti.

Nazizm onun gözünde akademik felsefeye bir tepki olmaktan öteye gitmezdi. Bu tutumunu dostlarına kabul ettirmeye çok uğraşır, sonra birden sahte bir heyecanla suratlarına doğru atılır, «Ah-ha! Burnunu kaptım!» diye bağırırdı. Onun başlangıçta Hitler konusundaki tutumunu eleştirmek kolaydır. Ama felsefî yazılarını da dikkate almak gerekir. Çağdaş varlıkbilimi reddeder, insanın sonsuzluktan önce varolduğunu, ama elinde çok fazla seçenek bulunmadığını ileri sürerdi. Ayrıca varoluş ile Varoluş'u da birbirinden ayırırdı. Bunlardan bir tanesinin ötekinden daha iyi olduğunu bilir, ama iyi olanın hangisi olduğunu hiç hatırlayamazdı. Needleman'in gözünde insan özgürlüğü demek, hayatın saçmalığının farkında olmak demekti. «Tanrı sessizdir,» derdi sık sık. «Bir de insanı susturabilsek!»

Needleman'in mantığına göre 'Asıl Varlık' denilen şeye ancak hafta sonlarında ulaşılabilir, o zaman bile en

ızından bir araba ödünç almak gerekirdi. Ona göre insan doğanın dışında değil, doğanın parçasıydı. İnsanın kendi varlığını gözlemleyebilmek için önce kayıtsız görünüp sonra birden fırlayarak odanın karşı köşesine atılması, kendine oradan bakması gerekirdi.

Yaşam süreci için kullandığı terim **Angst Zeit**'tı. Bunun yakın çevirisi, **Kaygı-Zamanı** olabilir. İnsanoğlunun «zaman» içinde varolmaya mahkûm bir yaratık olduğunu, aksi gibi hareketli yerin de orası olmadığını ileri sürerdi. Bir hayli düşündükten sonra Needleman'in entelektüel dürüstlüğü onu kendisinin varolmadığı sonucuna vardırdı. Dostları da var değildi. Gerçek olan tek şey, altı milyon mark kredi için bankaya verdiği senetti. Böyle olunca, Nasyonel Sosyalist görüşün güç felsefesi ona çekici gelmişti. «Benim gözlerim öyle göz ki, kahverengi gömleklerle karşılaşınca birbirini götürüyor,» derdi. Nasyonal Sosyalizmin tam Needleman'in itiraz ettiği kötülüklerden biri olduğu açıkça anlaşılınca, o da Berlin'den kaçmıştı. Çalı kılığına girmiş, yalnızca yan yan ilerleyerek, üç hızlı adım atıp sonra bir süre durarak, sınırı kimseye gözükmeden geçmeyi başarmıştı.

Avrupa'nın neresine gittiyse, öğrenciler ve entelektüeller hep ona yardımcı olmaya istekliydi. Şöhreti dehşet uyandırıyordu içlerinde. Kaçışı sırasında, **Zaman, Asıl ve Gerçek: Hiçliğin Sistematik Değerlendirmesi** adlı eseriyle, **Kaçar veya Saklanırken Yemek Yiyebileceğiniz En İyi Yerler** adlı daha hafif ve eğlenceli kitabını yayınlamaya da vakit bulmuştu. Chaim Weizmann ile Martin Bubber para topladılar, hazırladıkları dilekçeye imzalar aldılar. Needleman'in ABD'ye göçmesine izin verilmesi için uğraştılar... ama o sıra Needleman'in istediği, otel doluydu. Alman askerleri Prag'da saklandığı yeri basmak üze-

reyken Needleman ne olursa olsun Amerika'ya gelmeye karar verdi. Fakat havaalanında bavulunun ağırlık sınırını aştığı anlaşılınca garip bir olay yer aldı. Aynı uçakla uçacak olan Albert Einstein ona, ayakkabılarının içine soktuğu tahta kalıpları çıkarırsa başka eşyaların ağırlık sınırı altında kalacağını söyleyip akıl verdi. O günden sonra ikisi mektuplaşır oldular. Bir keresinde Einstein ona, «Çalışmalarınız çalışmalarıma benziyor,» diye yazmıştı. «Ama ne üzerinde çalıştığınızı hâlâ tam bilmiyorum.»

Needleman Amerika'ya geldikten sonra toplumun gözü hep üzerinde oldu, adı sık sık olaylara karıştı. **Ölüm Aponsız Başınıza Gelirse Ne Yapmalı** adlı ünlü eserini yayınladı, ardından da dilbilim felsefesi konusundaki klasik eseri onu izledi. **Gerekli Olmayan İşlevlerin Anlamsal Türleri.** Sonradan bu eser **Gece Uçuşu** adıyla filme alındı ve büyük gişe yaptı.

Komünist Partiye yakınlığı nedeniyle Harvard Üniversitesinden istifasının istenmesi tipiktir. Gerçek özgürlüğün ancak eşitsizliği olmayan bir toplumda mümkün olabileceğine inanır, örnek olarak karıncaların yaşamını gösterirdi. Karınca yuvalarını saatlerce bıkmadan seyredebilir, özlem dolu bir sesle, «Ne kadar uyumlular,» derdi. «Bir de kadınları daha güzel olsa, işleri işti!» Kongrenin Amerikan Aleyhtarı Faaliyetler Komitesi onu çağırdığı zaman, ifadesinde birçok kişinin adını vermesi, sonra da dostlarına haklı olduğunu kanıtlamak için inandığı felsefeyi ileri sürüp, «Siyasal eylemlerin ahlâkî sonuçları yoktur, çünkü onlar gerçek **Varlığın** sınırları dışında yer alırlar,» demesi ilginçtir. O olayda akademik çevre uzun süre tepkisiz kalmış, Princeton Üniversitesinin Needleman'i kınaması ve haşlaması ancak haftalar sonra olmuştu. Needleman aslında özgür aşk inancını savunurken de aynı mantıktan

yararlanırdı. Ama kız öğrencilerin ikisi yutmamış, on altı yaşında olanı da onu ihbar etmişti.

Needleman nükleer denemelerin durdurulmasından yana ateşli mücadeleler vermişti. Bir seferinde uçağa atlayıp Los Alamos'a gitmiş, birkaç öğrencisiyle birlikte atom denemesinin yapılacağı alana girmişler, çıkmayı reddetmişlerdi. Dakikalar geçip denemenin yine de programa göre gerçekleştirileceği belli olunca Needleman'in, «O-ooo!» diye mırıldandığı duyulmuş, sonra alandan kaçtığı görülmüştü. Ama gazeteler bu haberi verirken adamın o gün sabahtan beri hiçbir şey yememiş olduğunu açıklamamışlardı.

Needleman'in sosyal yönünü hatırlamak çok kolaydır. Zeki, adanmış biri. **Modların Tarzları** kitabının yazarı. Ama benim asıl sevgiyle hatırlayacağım, birey olan Needleman'di. Kafasında her zaman en sevdiği şapkalarından biri bulunan Sandor Needleman. Aslında cesedi yakılırken de şapkası vardı başında. Sanırım ilk defa bir ölü şapkasıyla yakılıyordu. Walt Disney filmlerini deli gibi seven, Max Planck ona animasyonun esaslarını anlattığı halde yine de Minnie Mouse'a telefon açan Sandor Needleman.

Evimde konuk olarak kaldığı sırada, belli bir marka ton balığını çok sevdiğini bildiğim için konuk mutfağına o balıktan zengin bir stok almıştım. Bu sevgisini bana açıklamayacak kadar utangaçtı. Ama bir keresinde benim oralarda olduğumu farketmemiş, kendini yalnız sanarak konserve kıtularını birer birer açmış, «Hepiniz benim çocuklarımsınız,» demişti balıklara.

Benimle ve kızımla birlikte Milano'da opera seyrederken Needleman locadan eğildi, aşağıdaki orkestra yerine düştü. Bunun bir kaza olduğunu kabullenmeye gu-

ruru elvermedi. Bir ay boyunca her gece operaya gitti, her gece kendini locadan aşağı attı. Çok geçmeden, hafif beyin sarsıntısı teşhis edildi. Kendisine artık düşmekten vazgeçmesini, mesajını zaten kanıtlamış olduğunu söyledim. «Hayır, birkaç kere daha,» diye karşılık verdi. «Aslında o kadar da tehlikeli değil.»

Needleman'in yetmişinci yaş gününü hiç unutmayacağım. Karısı ona hediye olarak pijama almıştı. Needleman'in düş kırıklığına uğradığı belliydi. Karısına daha önce yeni bir Mercedes istediğini îma etmişti çünkü. Ama yine de çalışma odasına çekildi, öfkesini kendi kendine dindirdi, partinin verildiği salona gülümseyerek döndü. Daha sonra Arabel'in iki kısa oyununun yorumlandığı tiyatronun galasına o pijamayla gitti.

İdam Mahkûmu

Brisseau ay ışığında uyuyordu. Yatağına sırtüstü yatmış, koca göbeği havaya dikilmiş, dudaklarındaki boş gülümseme ifadesiyle, cansız bir cisme benziyordu. Koca-man bir futbol topu ya da operaya iki bilet gibi. Az sonra yatağında dönüp mehtap üzerine başka bir açıdan vurduğunda, sofra takımının ilk yarısına benzedi... salata kâsesi ve çorba kâsesiyle komple.

Rüya görüyor, diye düşündü Cloquet. Elinde tabancası, yatağın kenarında duruyordu. O rüya görüyor, ben ise gerçek dünyadayım. Claquet nefret ederdi gerçeklerden. Ama insanın iyi bir biftek yiyebileceği tek yer de gerçek dünyaydı. Daha önce hiç adam öldürmemişti. Evet, gerçi bir keresinde kuduz bir köpeği vurduğu doğruydu... ama onu da ancak ruh hekimleri kudurmuşluğunu saptayıp belgeledikten sonra yapmıştı. (Köpeğe manik-depresif teşhisi konmuştu, çünkü Cloquet'in burnunu ısırmaya çalışmış, ondan sonra da kahkahalarını engelleyememişti.)

Brisseau rüyasında güneşli bir kumsaldaydı. Annesinin iki yana açılmış kollarına doğru neşeyle koşuyordu. Ama ağlayan kır saçlı kadını tam kucaklayacağı sırada kadın iki topak vanilyalı dondurma haline geldi. Brisseau

inledi, Cloquet de tabancayı yanına sarkıttı. Bu odaya pencereden girmişti. İki saati aşkın süredir Brisseau'nun başını bekliyor, bir türlü tetiği çekemiyordu. Bir ara emniyeti açıp horozu bile kaldırmış, tabancayı Brisseau'nun sol kulağına sokmuştu. O anda kapıda bir ses duyulunca Cloquet yazı masasının arkasına saklanmış, tabancayı Brisseau'nun kulağına sokulu durumda bırakmıştı.

Çiçekli bir sabahlık giymiş olan Bayan Brisseau odaya girmiş, küçük lambayı yakmış, kocasının kulağından uzamış gibi duran tabancayı görmüştü. Hemen hemen anaca sayılabilecek bir şefkatle içini çekmiş, silâhı oradan alıp yastığın yanına koymuştu. Sonra yorganın kıvrık duran köşesini düzeltmiş, lambayı söndürüp odadan çıkmıştı.

Bu arada bayılmış olan Cloquet bir saat sonra kendine gelmişti. Bir an için kendini yine çocukluğunda sanıp paniğe kapılmıştı. Riviera'da. Ama aradan on beş dakika geçtiğinde, etrafta hiç turist göremeyince durumu anlamış, Brisseau'nun yazı masasının arkasında olduğunu hatırlamıştı. Hemen yatağın yanına dönmüş, tabancayı eline almış, bir kere daha namluyu Brisseau'nun başına çevirmişti ama hain Faşist muhbirin canını alacak kurşunu yine de sıkamıyordu.

Gaston Brisseau varlıklı bir sağ kanat ailenin çocuğuydu. Profesyonel muhbir olmaya çok erken yaşlarda karar vermişti. Hattâ gençliğinde konuşma ve telâffuz dersleri de almış, ihbarlarını daha anlaşılabilir gibi yapmaya kendini hazırlamıştı. Bir keresinde Cloquet'ye, «Ah, Tanrım, bayılıyorum insanları gammazlamaya,» diye itirafta bulunmuştu.

«Ama neden?» diye sormuştu Cloquet.

«Bilmiyorum. Onları kodese tıkmak, ciyaklatmak için.»

Cloquet'ye göre Brisseau arkadaşlarını sırf zevk için

gammazlıyordu. İnanılmaz bir kötülük örneği! Bir zamanlar bir Cezayirli tanımıştı Cloquet. İnsanların kafasının arkasına vurmaya bayılır, sonra gülümser ve inkâr ederdi. Görünüşe göre, iyi insanlar ve kötü insanlar diye ikiye ayrılmıştı dünya. İyi olanlar daha rahat uyuyor, ama kötü olanlar da uyanık oldukları saatleri daha keyifli geçiriyorlardı.

Cloquet ile Brisseau yıllar önce, pek olağanüstü koşullarda tanışmışlardı. Brisseau bir gece Deux Maggots'da kafayı çekip sarhoş olmuş, çıktığında sendeleyen adımlarla nehre doğru yürümüştü. Çoktan evine vardığını sanıyordu. Üzerindekileri çıkarmış, ama yatağına gireceği yerde Seine nehrine girmişti. Battaniyeyi üzerine çekmeye çalışırken avucuna sular dolunca da bağırmaya başlamıştı. O sırada kafasından uçan takma saçı Pont Neuf köprüsü üzerinde kovalamakta olan Cloquet, buz gibi sulardan yükselen bu sesi duymuştu. Gece rüzgârlı ve karanlıktı. Cloquet bir an, yabancı birini kurtarmak için kendi hayatını tehlikeye atmak isteyip istemediğini düşünmüştü. Bu kadar büyük bir kararı aç karnına vermek istemediği için, önce bir restorana girip yemek yemişti. Sonra vicdanı rahatsız olmaya başlayınca, gidip olta malzemesi satın almış, Brisseau'yu sudan çıkarmak üzere kıyıya dönmüştü. Önce oltayı suya yemsiz atmış, fakat Brisseau bu oyuna gelmemişti. Sonunda Cloquet ona bedelsiz dans dersleri vereceğini söyleyerek kandırıp kıyıya yaklaştırmış, üzerine balık ağını atarak yakalamıştı. Brisseau ölçülüp tartılırken de ikisi dost olmuşlardı.

Cloquet bunları düşünerek Brisseau'nun yatağına biraz daha yaklaştı, tabancanın horozunu tekrar kaldırdı. Bu hareketinin sonuçlarını düşündüğü anda içi bulandı. Var-

oluşcu bir bulantıydı bu. Hayatın bilincine yoğun biçimde varmış olmaktan kaynaklanıyordu. Bir Alka-Seltzer içmekle geçmezdi. Buna Varoluşçu bir Alka-Seltzer gerekirdi. Sol kıyıdaki eczanelerde satılan türden. Koskocaman bir haptı. Oto kaportasının tepesi kadar. Suya atınca eriyor, hayatın bilincine fazlaca varmanın getirdiği rahatsızlığı gideriyordu. Cloquet o hapın Meksika yemekleri yedikten sonra da işe yaradığını biliyordu.

Şimdi Brisseau'yu öldürürsem kendimi katil olarak tanımlamış olurum, diye düşündü. Sorbon Üniversitesinde Kuş Psikolojisi dersler veren Cloquet olacağım yerde, öldüren Cloquet olurum. Hareketimi seçmekle onu... bütün insanlık için de seçmiş sayılırım. Ama ya herkes benim gibi yapar, buraya gelip Brisseau'yu kulağından vurursa? Amma keşmekeş! Kapının bütün gece çalıp durmasından doğacak kargaşa da ayrı. Üstelik onca arabanın park edilmesini düzenlemek için de park görevlisi gerekir. Ah, Tanrım, zihin denilen şey ahlâki konulara yöneldiğinde nasıl da bocalıyor! En iyisi fazla düşünmemek. Vücuda güvenmek... vücut daha güvenilir bir şey. Toplantılara katılır, spor ceket içinde iyi görünür, hele masaj yapılırken önemi büsbütün artar.

Cloquet birden kendi varlığını yeniden kanıtlamaya ihtiyaç duydu, Brisseau'nun masası üzerindeki aynaya baktı. (Ne zaman ayna görse, kendine bir göz atmadan geçemezdi. Bir keresinde spor salonundaki havuzda yüzerken aynaya öyle çok bakmıştı ki, müdüriyet sonunda havuzun suyunu boşaltmak zorunda kalmıştı.) Yararı yoktu. İnsan öldüremezdi o. Tabancayı elinden fırlatıp oradan kaçtı.

Sokağa çıktığında, La Coupole'a uğrayıp bir konyak içmeye karar verdi. Severdi La Coupole'u. Her zaman ay-

dınlık ve kalabalık olurdu çünkü. Orada her zaman masa da bulurdu. Kendi evinin tersine. Kendi evi karanlık ve kasvetliydi. Birlikte oturduğu annesi ona oturacak yer bırakmazdı. Ama bu gece La Coupole aşırı kalabalıktı. Kimdi bütün bu suratlar? İkide bir bulanıklaşıyor, soyutlaşıyorlardı. «Halk». Ama halk diye bir şey yoktur, diye düşündü. Yalnızca bireyler vardı. Cloquet bunun çok dâhice bir gözlem olduğu kanısındaydı. Kibar bir yemek davetinde kullandığında etki yapabilecek bir gözlem. Zaten bu tür gözlemleri yüzünden 1931'den beri hiçbir sosyal toplantıya davet edildiği yoktu.

Juliet'in evine gitmeye karar verdi.

Kapıdan girerken Juliet ona, «Öldürdün mü?» diye sordu.

«Evet,» dedi Cloquet.

«Öldüğünden emin misin?»

«Ölmüş gibiydi. Maurice Chevalier taklidi yaptım. Çok kahkaha toplar o taklit. Hiç gülmedi.»

«İyi. Demek artık partiye ihanet edemeyecek.»

Juliet bir Marksist, diye kendi kendine hatırlattı Cloquet. Hem de en ilginç tip Marksistlerden. Bacakları uzun ve güneş yanığı olanlardan. Kafasında iki düşünceyi birden tutabilen ender insanlardandı Juliet. Örneğin, hem Hegel'in diyalektiğini, hem de nutuk atan birinin kulağına dilinizi sokarsanız adamın sesinin Jerry Lewis gibi çıkacağını. Juliet şu anda karşısında dapdar eteği ve bluzuyla duruyordu. Cloquet ona sahip olmak istedi. Başka herhangi bir şeye nasıl sahip oluyorsa öyle. Örneğin evindeki radyoya ya da işgal sırasında Nazilere saldırırken taktığı pembe lastikten maskeye.

Bir anda kendini Juliet'le sevişir buldu. Yoksa yal-

nızca seks yapar mı bulmuştu? Seksle aşkın arasında bir fark olduğunu biliyordu, ama ikisi de harikulâdeydi... yeter ki taraflardan biri ıstakoz kabuğu giymiş olmasın. Kadınlar yumuşak, insanı saran bir varlık, diye düşündü. Bazen tümüyle sarıyorlardı insanı. O zaman hiç çıkamıyordu insan. Meğer ki çok önemli bir şey olsun. Annesinin doğum günü ya da jüri görevi gibi bir şey. Cloquet sık sık, **Varolmak** ile **Dünyada-Var-Olmak** arasında çok büyük bir fark olduğunu düşünür, kendisi hangi grupta olursa olsun, diğer grubun daha çok eğlenmekte olduğunu hissederdi.

Seviştikten sonra yine her zamanki gibi rahat bir uykuya gömüldü, ama ertesi sabah onu Gaston Brisseau'nun katili olarak tutukladıkları zaman da çok şaştı.

=O=

Polis merkezinde Cloquet masum olduğunu söyleyip itiraz etti. Ama ona Brisseau'nun odasının her yanında parmak izleri bıraktığını, bulunan tabancanın da onun parmak izleriyle kaplı olduğunu söylediler. Ayrıca Brisseau'nun evine gizlice girerken konuk defterine imza atma hatasına da düşmüştü Cloquet. Durum umutsuzdu. Dosya açıldı, sonra hemen kapandı.

Onu izleyen haftalarda yer alan mahkeme tam bir sirk gibiydi... tek zorluk filleri mahkeme salonuna sokabilmekti. Sonunda jüri Cloquet'yi suçlu buldu, giyotine mahkûm etti. İtiraz mahkemesine yapılan başvuru da teknik bir ayrıntı yüzünden reddedildi. Sebep olarak, Cloquet'nin avukatının o başvuruyu yaparken kartondan bıyık takmış olduğu ileri sürüldü.

Altı hafta sonra, idam öncesi gecesi, Cloquet hüc-

resinde tek başına oturuyor, son birkaç ayın olaylarına inanmakta hâlâ güçlük çekiyordu. Hele fillerin mahkeme salonuna sığdırılmasıyla ilgili kısma. Ertesi gün bu saatte ölmüş olacaktı. Cloquet ölümü hep başkalarının başına gelen bir şey olarak düşünürdü. «Şişmanlara daha çok olduğunu farkettim,» demişti avukatına. Onun gözüne ölüm yeni bir soyutluk gibi gözüküyordu. İnsanlar ölür, dedi kendi kendine. Ama... Cloquet de ölür mü? Bu soru onu şaşırttıysa da, gardiyanlardan birinin bir bloknot üzerine çiziktirdiği birkaç basit çizgi durumu netleştirdi. Kaçınmak mümkün değildi. Yakında yok olacaktı.

Ben yok olacağım, ama suratı tıpkı deniz mahsulleri lokantasındaki yemeklerden birine benzeyen Bayan Plotnick hâlâ yaşıyor olacak. Cloquet paniğe kapılmaya başladı. Kaçmak, saklanmak istiyordu. Hattâ daha iyisi, katı ve dayanıklı bir şey haline gelmek istiyordu. Örneğin bir sandalye. Sandalyelerin hiç sorunu yok, diye düşündü. Orada durup durur. Kimse onu rahatsız etmez. Ne kira öder, ne de politikaya bulaşır. Ayak parmağını bir yere çarpmaz, kar kulaklığını yanlış yerleştirmez. Gülümsemesi gerekmez, saç traşı olması gerekmez. Alıp yanımda bir partiye götürürsem, birden öksürmeye başlar ya da skandal çıkarıp beni rezil eder diye kaygılanmaya gerek yoktur. İnsanlar gelir, üzerine oturur. O oturanlar ölünce, başkaları gelip oturur. Yürüttüğü mantık rahatlatıyordu Cloquet'yi. Şafak sökerken gardiyanlar ensesini traş etmeye geldiklerinde sandalye numarası yaptı. Son yemek olarak ne istediğini sorduklarında, «Mobilyalara ne yiyeceksin diye soruluyor mu? Yüz değiştirin, yeter,» dedi. Yüzüne boş boş baktıklarında biraz yumuşadı, «Rus sosu getirin bana,» dedi.

Cloquet hep tanrıtanımaz olagelmişti. Ama Peder Ber-

nard hücreye girdiğinde, inanca katılmaya hâlâ zamanı olup olmadığını sordu.

Peder Bernard başını iki yana salladı. «Yılın bu mevsiminde sanırım başta gelen dinler tümüyle dolu olur,» dedi. «Bu kadar kısa sürede senin için tek yapabileceğim, bir telefon açıp seni Hindu dinlerinden birine sokmak. Ama vesikalık fotoğraf gerekiyor tabii.»

Yararı yok, diye düşündü Cloquet. Kaderime tek başıma göğüs germem gerek. Tanrı yok. Hayatta bir amaç yok. Hiçbir şey daimî değil. Evren yanınca, Shakespeare'in büyük eserleri bile yok olacak... tabii **Titus Andronicus** gibi bir oyunu düşününce, o kadar da fena bir şey gibi gelmiyor insana... ama öteki oyunları? Tevekkeli değil bazı insanlar intihar ediyor! Bu zırvalığa son vermemek niye? Hayat denilen bu kof geçit törenini sürdürmek niye? Niye... ama işte içimizde bir ses bize, «Yaşa,» diyor. İçerlerde bir bölgeden hep bu, «Yaşamaya devam!» emrini duyuyoruz. Cloquet birden o sesi tanıdı. Sigorta komisyoncusunun sesiydi tabii. Şirket paraları vermek istemiyordu.

Özgür olmayı özlüyordu Cloquet. Hücreden çıkmayı, açık bir çayırda sıçramayı özlüyordu. (Mutlu olduğu zaman hep sıçrardı. Bu huyu sayesinde askere de almamışlardı onu.) Özgürlüğü düşünmek içini hem mutlulukla, hem korkuyla dolduruyordu. Gerçek anlamda özgür olsam, olanaklarımı sonuna kadar kullanırdım, diye düşündü. Belki vantrilog olurdum. Hep istemiştim olmayı. Ya da Louvre müzesine bikini iç çamaşırıyla, takma burun ve karton gözlükle girerdim.

Olanaklarını düşünürken başı dönmeye başladı. Tam bayılacağı sırada bir gardiyan kapıyı açtı. Brisseau'nun gerçek katilinin suçunu itiraf ettiğini bildirdi. Kendisi öz-

gürdü, çıkıp gidebilirdi. Cloquet dizleri üzerine kapaklandı, eğilip yeri öptü. Milli marş «Marseillaise»i söyledi. Ağladı! Dans etti! Üç gün sonra yine hücredeydi. Louvre müzesine bikini iç çamaşırı, takma burun ve karton gözlükle girmekten.

Çalınan Kader

(SEKİZ YÜZ SAYFALIK BİR ROMANIN ÖN NOTLARI... HERKESİN BEKLEDİĞİ KİTAP)

Yer - İskoçya. 1823 :

Bir adam ekmek kabuğu çalmaktan tutuklanıyor, kendini, «Ben ekmeğin yalnız kabuğunu severim,» diye savunuyor, bu arada, çeşitli dükkânlardan son zamanlarda rozbifin yalnızca köşesini çalıp kaçan hırsız olarak da da teşhis ediliyor. Suçlu Solomon Entwhistle duruşmaya çıkarılıyor, sert bir yargıç onu beş yılla on yıl arası (hangisi önce gelirse) ağır küreğe mahkûm ediyor. Entwhistle zindana atılıyor, ceza hukukunun o çağa özgü aydın ilkeleri doğrultusunda, hücresinin anahtarı da yok ediliyor. Entwhistle üzgün ama kararlı, özgürlüğe doğru tünel kazmaya koyuluyor. Kaşıkla kazarak zindan duvarlarının altından geçiyor, sonra devam ediyor... kaşık kaşık Glasgow'un altından geçip Londra'ya varıyor. Liverpool'un altından geçerken bir ara yeryüzüne çıkmayı da düşünüyor ama tüneli tercih ettiğini anlıyor ve Londra'ya doğru yoluna devam ediyor. Oraya vardığında Yeni Dünya'ya doğru yola çıkmak üzere olan bir şilebe kaçak giriyor, yol

boyu yeni bir hayata başlamanın hayallerini kuruyor. Bu sefer... kurbağa olarak.

Boston'a vardığında Entwhistle, Margaret Figg'le tanışıyor. Figg bir öğretmen. En büyük marifeti ekmek pişirmek ve sonra onu başına koyup taşımak. Entwhistle etkileniyor ve onunla evleniyor. İkisi küçük bir dükkân açıyorlar, sonu gelmez bir anlamsız faaliyet içinde, posteki ve balina yağı ticaretine girişiyorlar. Dükkân çabucak iş yapmaya başlıyor. 1850'de Entwhistle zengin, eğitimli, saygın biri olup karısını da koca göğüslü bir kadınla aldatmaya başlıyor. Margaret Figg'den olan oğullarının biri normal, öteki geri zekâlı, hangisinin hangisi olduğu pek belli olmuyor, ancak biri her ikisinin ellerine birer yoyo verirse anlaşılıyor. Entwhistle'ın küçük ticarethanesi gelişip dev bir modern mağaza olacak, seksen beş yaşında çiçek hastalığıyla kafasına yediği kızılderili baltasının ortak etkisinden öldüğünde, mutlu bir insan olarak ölecek.

(Not : Entwhistle'ı sevimli bir karakter olarak çizmeyi unutma.)

=O=

Yer ve gözlemler, 1976:

Alton caddesinde doğuya doğru yürürken Costello Kardeşler Antreposunun, Adelman Tallis Tamirhanesinin, Chones Cenaze Evinin ve Higby Bilardo Salonunun önünden geçilir. John Higby fırça saçlı, tıknaz bir adamdır. Dokuz yaşındayken merdivenden düşmüş olduğundan, sırtmasını kesmesi için iki günlük ihbar süresine ihtiyaç duymaktadır. Higby'nin yerini geçtikten sonra kuzeye, kent merkezinden uzağa sapılınca (aslında uzak sanılan o yer de şimdi kent merkezi oldu, konut bölgesi karşı yamaca

kavdı) küçük, yeşil bir parka gelinir. Burada vatandaşlar gezinir, çene çalar. Gerçi burada pek tasallut ve saldırı olmaz ama insan sık sık can sıkan dilencilerle ya da Jül Sezar'ı tanıdığını iddia eden tiplerle karşılaşır. Şu anda serin sonbahar rüzgârı (bu rüzgâra buralılar santana derler çünkü her yıl aynı zamanda gelir ve yaşlı insanları pabuçlarından fırlatacak kadar güçlüdür) yaz yaprakların dökülmesine, yığınlar halinde birikmesine yol açıyor. İnsan hemen hemen varoluşçu bir amaçsızlık duygusu hissediyor... özellikle masaj salonları artık kapandığı için. Belirgin bir metafizik «başkalık» duygusu var. Bunu tarif etmeye imkân yok, yalnızca, «genellikle Pittsburgh'da olup bitenlere benzemiyor,» denilebilir. Bu kent aslında bir şeyin simgesi... ama neyin? Yalnız simge değil, aynı zamanda da bir şeyin taklidi. Neredeyse orada. Hem «şimdi», hem de «sonra». Burası Amerika'daki her kent. Ama hiçbir kent değil. Bu durum postacıları çok şaşırtıyor. Buradaki en büyük mağaza da Entwhistle'ın.

=O=

Blanche (Kuzin Tina tipi üstüne kur):

Blanche Mandelstrom tatlı fakat etine dolgun, hareketli parmakları tombul, kalın gözlük takan biri. (Doktoruna, «Olimpiyat yüzücüsü olmak istedim ama suyun kaldırma gücü konusunda bazı sorunlarım var,» demişti.) Blance geceden kurduğu radyonun sesiyle uyanıyor.

Yıllar önce Blanche güzel sayılabilirmiş ama cilalı taş devrinden beri değil. Gelgelelim kocası Leon'un gözünde dünyanın en güzel yaratığı... Ernest Borgnine hariç. Blanche'la Leon yıllar önce, lisenin dansında tanışmışlar (Blanche çok iyi dans eder, ama tango yaparken ikide bir yanında

taşıdığı adımlar şemasına bakar.) Dansta ikisi hayli konuşmuş, ortak yönleri olduğunu fark etmişler. Örneğin ikisi de beykın kırıntıları üzerinde uyumaktan hoşlanıyormuş. Leon'un giyinme biçimi Blanche'ı çok etkilemiş, çünkü daha önce üç şapka birden giyen kimseyi görmemişmiş. İkisi evlenmişler, çok geçmeden de ilk ve tek cinsel deneyimlerini yaşamışlar. «Muhteşem bir şeydi,» diyor Blanche. «Ama Leon'un bileklerini kesmeye kalkıştığını da hatırlıyorum.»

Blanche yeni kocasına, «Gerçi sen insan kobay olarak oldukça iyi para kazanıyorsun ama ben Entwhistle'ın mağazasının ayakkabı reyonundaki işimden çıkmak istemiyorum,» demiş. Leon'un gururu karısını çalıştırmayı zor kabul etse de, istemeyerek razı olmuş, ama doksan beş yaşına gelince mutlaka emekliye ayrılmasını istemiş karısından. Şu anda karı koca kahvaltıya oturuyorlar. Leon'un kahvaltısı meyve suyu, kızarmış ekmek ve kahve. Blanche'ınki yine her zaman yediği kahvaltı... bir bardak sıcak su, bir piliç kanadı, biraz domuz eti ve kanelonî. Sonra çıkıp Entwhistle'daki işine gidiyor.

(Not Blanche tıpkı Kuzin Tina gibi hep şarkı söyleyerek dolaşmalı... ama söylediği şarkının hep Japon milli marşı olması şart değil.)

=O=

Carmen (Fred Simdong, kardeşi Lee ve kedileri Sparky' de gözlemlenen belirtiler temel alınmış bir psikopatoloji çalışması)

Carmen Pinchuck tıknaz ve kel bir adamdı. Buharı tüten duştan çıkıp duş bonesini başından çıkardı. Hiç saçı olmadığı halde, kafasını ıslatmaktan nefret ederdi. «Niye

ıslatayım?» derdi arkadaşlarına. «O zaman düşmanlarına avantaj tanımış olurum.» Birisi ona bu davranışının garip olduğunu söyledi, ama o güldü, sonra da gözleri odanın dört köşesini dolaşıp gözetleyen var mı diye araştırırken, fırlatma yastıklarından birkaçını öptü. Pinchuck ürkek bir adamdı. Boş zamanlarında balığa giderdi ama 1923'den beri hiçbir şey tutmamıştı. «Herhalde yazgımda yok,» diye gülerdi. Bir tanıdığı ona oltayı kavanoz dolusu tatlı kremaya attığını hatırlatınca tedirginleşmişti.

Pek çok çeşit iş yapmıştı Pinchuck. Sınıfta inlediği için liseden atılmış, o günden bu yana çobanlık, ruh hekimliği, pandomimcilik yapmıştı. Halen Balık ve Yaban Hayatı Derneğinde çalışıyor, sincaplara İspanyolca öğretme karşılığında maaş alıyordu. Pinchuck'u sevenler ona «punk», münzevi, psikopat, elma yanaklı derlerdi. Komşularından biri, «odasında oturup radyoya cevap vermekten hoşlanıyor,» demişti. Bir başkası, «Çok anlayışlı davrandığı olur,» diye anlatmıştı. «Bir keresinde Bayan Monroe buzda kaydığında, kendini kötü hissetmesin diye Pinchuck da kaymıştı.» Siyasal açıdan Pinchuck (kendi ifadesiyle) bağımsız biri. Son başkanlık seçiminde oy pusulasına Cesar Romero diye yazmıştı.

Şu anda tüvit kasketini başına geçiriyor, kahverengi ambalaj kâğıdına sarılı bir kutuyu eline alıp kaldığı pansiyondan sokağa çıkıyor. Sonra, kafasındaki kasket dışında çırılçıplak olduğunu farkedince geri dönüyor, giyiniyor, Entwhistle'a doğru yola koyuluyor.

(Not: Pinchuck'un kep ve kaskete karşı düşmanlığı konusunda biraz daha ayrıntıya girmeyi unutma.)

=O=

Buluşma (kabaca)

Büyük mağazanın kapıları tam onda açıldı, Pazartesiler genellikle yavaş bir gün olduğu halde radyoaktif ton balığı indirimli satışları nedeniyle bodrum katı hemen tıklım tıklım oldu. Carmen Pinchuck elindeki paketi Blanche Mandelstrom'a uzatıp, «Bu pabuçları değiştirmek istiyorum, dar geliyor,» derken ayakkabı reyonunun üzerine kıyamet havası ıslak branda gibi çökmüştü.

«Satış fişiniz yanınızda mı?» diye sordu Blanche. Ama sonradan, o anda dünyasının yıkılmaya başladığını itiraf etti. (Kazadan beri insanlarla doğru dürüst ilişki kuramıyorum, demişti arkadaşlarına. Altı ay önce tenis oynarken bir top yutmuştu. O günden beri solunumu düzensizleşmişti birden.)

«Şey... yanımda değil,» demişti Pinchuck ürkek ürkek. «Fişi kaybettim.» (Hayatının baş sorunu her şeyi kaybedip durmasıydı. Bir kere gece yatıp uyumuş, sabah uyandığında yatağı kaybolmuştu.) Şu anda, arkasına başka müşteriler sabırsız suratlarla sıra olurken, her yanından soğuk terler fışkırdı.

«Kat müdüründen onay almalısınız,» dedi Blanche. Pinchuck'u Bay Dubinsky'ye yolladı. Cadılar Bayramından beri Dubinsky'le ilişkisi vardı Blanche'ın. (Lou Dubinsky Avrupa'nın en iyi daktilo okulundan mezundu. Yazma hızı alkol nedeniyle günde bir kelimeye inene kadar bir dâhiydi. O olaydan sonra mağazada çalışmak zorunda kalmıştı.)

Blanche, «Hiç giydiniz mi bu ayakkabıları?» diye devam etti. Gözyaşlarını tutmaya uğraşıyordu. Pinchuck'u o ayakkabılarla düşünmeye dayanamıyordu. «Babam da bu tip **Icater** giyerdi,» diye itiraf etmişti. «İkisini de aynı ayağına giyerdi.»

Pinchuck kıvranmaya başlamıştı. «Hayır,» dedi. «Şey... yani, evet. Bir ara giydim. Ama yalnızca banyo yaparken.»

Blanche, «Küçükse neden aldınız onları?» diye sorarken sözlerini el ve ayaklarıyla da ifade etmekte olduğunun farkında değildi.

Aslında Pinchuck o ayakkabılarla rahat edememişti ama bunu asla bir satıcıya söyleyemezdi. «Herkes beni sevsin isterim,» diye itirafta bulundu Blanche'a. «Bir keresinde hayır diyemediğim için bir Afrika antilopu satın almıştım.» (Not: O.F. Krumgold'un harikulâde bir raporunda, Borneo'daki bir kabilenin dillerinde 'hayır' kelimesi olmadığı, reddetmek istedikleri taleplere karşı başlarını evet diye sallayıp, 'seni ararım' dedikleri anlatılıyordu. Bu da yazarın daha önceki tezini, yani ne pahasına olursa olsun sevilme dürtüsünün, toplumsal uyumdan kaynaklanmayıp genetik olduğu kuramını desteklemektedir. Tıpkı bir operetin sonuna kadar oturabilme yeteneği gibi.)

On biri on geçe kat müdürü Dubinsky iadeyi onaylamış, Pinchuck'a daha büyük numara ayakkabılar verilmişti. Pinchuck sonradan bu olayın kendisinde ciddi depresyona yol açtığını, baş dönmesine neden olduğunu, ama kendisinin bunu biraz da papağanının düğününden kaynaklanıyor gibi gördüğünü itiraf etmişti.

Entwhistle olayından kısa süre sonra Carmen Pinchuck işinden çıktı, Sung Ching Kanton Sarayında Çinli garson oldu. Blanche Mandelstrom o sırada ciddi bir sinir bunalımı geçiriyordu. Dizzy Dean'in bir fotoğrafıyla kaçmak istemişti. (Not: Şimdi düşününce, belki de Dubinsky'yi bir el kuklası yapmak daha iyi olur.) Ocak ayı sonlarında Entwhistle kapılarını son kere kapadı, mağazanın sahibi Entwhistle da çok sevdiği ailesini alıp Bronx Hayvanat Bahçesine taşındı.

UFO Tehlikesi

UFO'lar yine haber olmaya başladı. Bu olguyu ciddi bir şekilde ele alma vaktimiz geldi de geçiyor. (Aslında vakit şu anda sekizi on geçiyor, bu nedenle hem gerçekten geç kaldık, hem de karnım acıktı.) Bugüne kadar uçan daireler konusu hep kaçıklarla, kafadan kontaklarla ilgili sayılmıştır. Gerçekten de, uçan daire gözlemleyenler bu grupların ikisine de dahil olduklarını itiraf eden kimselerdir. Ama bununla birlikte, saygın ve sorumluluk sahibi bireylerin de defalarca gözlem bildirmeleri, Hava Kuvvetleriyle bilimsel çevrelerin bir zamanlar kuşkulu sayılan bu konuyu yeniden incelemesine yol açmış, bu olgunun kapsamlı şekilde incelenmesi için iki yüz dolarlık bir fon tahsis edilmiştir. Sorun şudur: Orada bir şey mi var? Eğer varsa, elinde ışın tabancası da var mı?

Bütün UFO'lar dünya dışı kökenli olmayabilir. Ama uzmanların dediğine göre ışık saçan, puro biçiminde herhangi bir cisim, eğer saniyede on iki bin mil hızla dosdoğru yukarı yükselebilme yeteneği gösteriyorsa, bunun gerektirdiği bakım onarım ve bujiler ancak Pluton gezegeninde varmış. Eğer bu nesneler gerçekten başka bir gezegenden geliyorsa, bunları yapan uygarlık bizimkinden

milyonlarca yıl ileri olmak zorunda. Ya öyle ya da çok şansları var. Profesör Leon Specimen, dış uzayda bizimkinden on beş dakika ileri bir uygarlığı postulat olarak ileri sürmektedir. Bu sürenin onlara büyük avantaj tanıdığını, artık randevularına yetişmek için koşmak zorunda kalmadıklarını savunmaktadır.

Mount Wilson Gözlemevinde çalışan ya da belki Mount Wilson Akıl Hastalıkları Merkezinde gözlem altında bulunan (orası pek net değil) Doktor Brakish Menzies'in iddiasına göre, ışık hızına yakın bir hızla yolculuk yapmak şartıyla en yakın güneş sisteminden bile buraya varmak birkaç milyon yıl sürecektir ve Broadway'deki şovlara bakılırsa böyle bir yolculuğu yapmaya da değmeyecektir. (Işıktan hızlı yol almaya imkân yoktur ve herhalde bunu kimse de istemez, çünkü insanın şapkası uçar durur.)

İlginç olan nokta, modern astronotların dediğine göre uzayın sınırlı olmasıdır. Bu düşünce insanı çok rahatlatan bir düşüncedir. Hele bir şeyi nereye bıraktıklarını sık sık unutanlar için. Ama uzayı düşünürken kilit faktör onun genişlemekte olduğu, günün birinde çatlayıp yok olacağıdır. Bu nedenle, sizden birkaç kapı ilerdeki büroda çalışan kızın birtakım iyi nitelikleri varsa, ama tüm istediğiniz niteliklere sahip değilse, biraz ödün verseniz iyi olur

UFO'larla ilgili en sık sorulan soru şudur: Eğer uçan daireler dış uzaydan geliyorsa, neden pilotları bizimle ilişki kurmaya çalışmıyor da, tenha ve boş yerlerde esrarengiz biçimde havada durup duruyorlar? Buna benim cevabım şu: Belki bir başka güneş sisteminin yaratıkları için öyle havada durup durmak, sosyal açıdan kabul edilebilir bir ilişki biçimidir. Hattâ belki zevklidir bile. Ben bir ara on sekiz yaşında bir bayan artistin tepesinde durup

durdum, ömrümün en keyifli zamanını yaşadım. Ayrıca unutmamak gereken bir nokta, başka gezegenlerdeki «hayat»tan söz ettiğimizde genellikle amino asitlerden söz ediyor olduğumuzdur ki, onlar hiçbir zaman çok çenebaz değildir... partilerde bile.

Çoğu kimseler UFO'ları modern bir sorun olarak görme eğilimindedir ama acaba bu olgu insanların yüzyıllardan beri farkında olduğu bir şey de olamaz mı? (Yüzyıl bize çok uzun gözükür. Hele elimizde bir bono varsa. Ama astronomi standartlarına göre, bir saniyede gelip geçer. Bu nedenle hep yanınızda diş fırçası taşımak ve ha deyince yolculuğa hazır olmak en iyisidir.) Bilim adamlarının dediğine göre uçan daire görme durumları tâ İncil çağlarına kadar uzanıyor. Leviticus'un bölümünde bir yerde şöyle denilmektedir: «Ve Asur ordularının tepesinde büyük bir gümüş küre belirdi, Babil diyarını ağıtlar ve diş gıcırtıları kapladı, sonunda peygamberler kalabalığa, kendilerine hakim olmalarını ve silkinip kendilerine gelmelerini söylediler.»

Acaba bu olay yıllar sonra Parmenides'in tarif ettiğiyle ilişkili miydi? «Üç turuncu nesne apansız gökte belirdi ve Atina'nın tepesinde tur attı, hamamların üzerinde durup durdu, en bilge filozoflarımızdan bazılarının havlularını kapmalarına yol açtı.» Ve acaba o turuncu nesneler, yeni keşfedilen, on ikinci yüzyıldan kalma Sakson Kilisesi elyazmasında anlatılana benziyor muydu? «Kilidi açtıki, yatağa yattıki, baktıki koca kırmızı bir top havada uçuyorki! Teşekkürler bayanlar, baylar.»

Bu elyazmasındaki ifadeyi ortaçağ din adamları, dünyanın sonunun geleceğine yormuş, Pazartesi olup herkesin işine gitmesi gerekince büyük düş kırıklığı doğmuştu.

Son olarak, en inandırıcı, 1822 yılında garip bir göksel olguyla ilgili Goethe'nin kendi eliyle yazdığı satırlardır. «Leipzig Kaygı Festivalinden eve dönerken başımı kaldırıp baktığımda, gökyüzünün güney tarafında birkaç kıpkırmızı ateş topu gördüm. Büyük bir hızla alçaldılar ve beni kovalamaya başladılar. Ben bağırarak bir dâhî olduğumu, bu nedenle fazla da hızlı koşamayacağımı söyledim ama sözlerim boşa gitti. Öfkelendim, onlara kızıp bağırdım, bunun üzerine korkup uçarak kaçtılar. Bu olayı Beethoven'e anlattım. Onun çoktan sağır olduğunu bilmiyordum henüz. Gülümsedi, başını salladı, 'Doğru,' dedi.»

=O=

Genelde yerinde yapılan dikkatli araştırmalar, uçan dairelerin pek çoğunun sıradan olgular olduğunu, örneğin meteoroloji balonları, göktaşları, uydular, hattâ bir keresinde Dünya Ticaret Merkezi binasının damından uçan Lewis Mandelbaum diye bir adam olduğunu ortaya çıkarmıştır. Açıklığa kavuşmuş tipik olaylardan biri, 5 Haziran 1961'de Sir Chester Ramsbottom'ın Shropshire'dan bildirdiğidir. «Gecenin 2'sinde arabamı sürerken, beni izlemekte olduğunu sandığım puro biçiminde bir nesne gördüm. Ne yana gitsem o da geliyor, ben viraj aldıkça o da dönüşler yapıyordu. Keskin, kıpkırmızı bir şeydi. Arabamı yıldırım hızıyla sürdüğüm, sağa sola saptığım halde ondan kurtulamadım. Telâşlandım, terlemeye başladım. Bir korku çığlığı attım... besbelli bayılmışım. Hastanede kendime geldim. Mucize sonucu, sağlamdım.» Yapılan araştırmada uzmanlar «puro biçimi nesne»nin Sir Chester'in burnu olduğunu saptadılar. Nereye kaçsa ondan kurtulamazdı tabii. Yüzüne takılıydı.

Bir başka açıklığa kavuşmuş olay da 1972'nin Nisan sonlarında, Tümgeneral Curtis Memling'in Andrews Hava Kuvvetleri Üssünden verdiği raporla ortaya çıktı. «Bir gece bir tarladan yürüyordum, birden gökte iri bir gümüş disk gördüm. Üzerimden uçtu. Yirmi metreden az bir yükseklikteydi. Normal uçakların yapamayacağı aerodinamik çizgiler çizerek tekrar tekrar uçtu. Birden hızlandı, korkunç bir hızla uzaklaştı.»

Tümgeneral Memling bu olayı kıkır kıkır gülmeden anlatamıyordu. Bunun üzerine uzmanlar kuşkulandılar. General daha sonra, o sıra «Dünyalar Savaşı» adlı filmden çıkmış olduğunu ve filmi pek beğendiğini itiraf etti. Garip tir ama General Memling 1976'da da bir başka UFO olayı bildirdi. Çok geçmeden Generalin de Sir Chester Ramsbottom'un burnunu takınak haline getirdiği anlaşıldı, bu durum Hava Kuvvetlerinde yaygın bir kaygıya neden oldu ve General Memling'in savaş divanına verilmesiyle sonuçlandı.

UFO olaylarının çoğu tatmin edici biçimde açıklanıyor olsa bile, ya açıklanamayanlar ne olacak? Aşağıda bu «çözümlenememiş» gözlemlerin en akıl karıştırıcı örneklerinden bazılarını bulacaksınız. Birincisi Boston'lu bir adam tarafından 1969 Mayısında bildirilmiştir. «Karımla kumsalda yürüyorduk. Karım çok güzel bir kadın değildir. Kilosu biraz fazladır. Hattâ o sırada onu bir çekçek arabasına bindirmekteydim. Birden başımı kaldırdım, dev bir beyaz dairenin büyük bir hızla inmekte olduğunu gördüm. Herhalde paniğe kapılmış olacağım, çünkü karımın arabasının sapını bırakıp kaçmaya başladım. Daire başımın üzerinden geçtiği sırada esrarengiz, metalik bir sesin, 'Servisinizi arayın,' dediğini duydum. Eve geldiğimde telefon cevap servisimi aradım; kardeşim Ralph'ın taşınmış

olduğu, mektuplarının hepsini Neptün'e yollamak gerektiği mesajını aldım. Onu bir daha görmedim. Karım olay üzerine ciddi bir sinir krizi geçirdi, şimdi bir elkuklası kullanmadan iletişim kuramıyor.»

Georgia eyaletinin Athens kentinden I.M. Axelbank'ın 1971 Şubatında bildirdiği olay da şöyle: «Ben tecrübeli bir pilotum, Özel Cessna'mla New Mexico'dan Amerillo-Texas'a uçuyordum. Dinsel inançları benimkine uymayan bir takım insanları bombalayacaktım. O sırada yanıbaşımda bir uçan cisim gördüm. Önce onu bir başka uçak sandım ama o yeşil bir ışık çıkardı, benim uçağımı dört saniyede onbirbin fit alçalmaya zorladı, bu arada perukam başımdan fırlayıp tavanda altmış santim eninde bir delik açtı. Telsizden sürekli yardım istedim ama nedense karşıma hep radyodaki 'Bay Anthony' programı çıktı. UFO tekrar benim uçağıma yaklaştı, sonra da korkunç bir hızla uzaklaşıp gitti. O sırada ben mevkimi de kaybetmiştim, bir asfalta mecburî iniş yapmak zorunda kaldım. Bir süre yolculuğumu yerde sürdürdüm, ama paralı yol gişesinden geçerken uçağımın kanadını kırınca başım derde girdi.»

Bu tür olayların en esrarengizlerinden biri de 1975 Ağustosunda, Montauk Point-Long Island'daki bir adamın başına gelmiş. «Kumsaldaki evimde, yatağımdaydım ama buzdolabında bekleyen ve hakkım saydığım kızarmış piliç yüzünden uyuyamıyordum. Karım uyuyana kadar bekledim, sonra ayaklarımın ucuna basa basa mutfağa gittim. Saate baktığımı hatırlıyorum. Dördü tam çeyrek geçiyordu. Bundan kesinlikle eminim, çünkü mutfak saatimiz yirmi bir yıldır çalışmaz ve hep aynı saati gösterir. Köpeğimiz Jadas'ın biraz garip davrandığı da dikkatimi çekti. Arka ayakları üzerine kalkmış, 'Kız Olmaktan Memnunum,' şarkısını söylüyordu. Birden oda turuncu bir renge boğul-

du. Önce karım yemek aralarında çimlendiğimi farketti, evi ateşe verdi sandım. Sonra pencereden dışarı baktım, bahçedeki ağaçların hemen tepesinde durup duran puro biçimi dev bir cisim gördüm. Turuncu ışık yayıyordu. Hiç kıpırdayamadan, sanıyorum birkaç saat durdum ama saatimiz hep dördü çeyrek geçmeyi sürdürdü, bu nedenle ne kadar durduğumu bilmek zor. Sonunda uçan cisimden iri, mekanik bir pençe uzandı, elimden iki parça kızarmış pilici kaptı, çabucak geri çekildi. Sonra uçan cisim yükseldi, hızını arttırdı, gökyüzünde uzaklaşıp kayboldu. Olayı Hava Kuvvetlerine bildirdiğimde bana bir kuş sürüsü görmüşsündür dediler. Ben itiraz edince, Albay Quincy Bascomb bana Hava Kuvvetlerinin iki parça pilici ödeyeceğine şahsen söz verdi. Bugüne kadar bana yalnızca bir parça piliç iade edildi.»

Son olarak 1977 Ocak ayında Louisiana'lı iki fabrika işçisinin bildirdiği olay: «Roy'la ikimiz bataklığa, balık tutmaya gitmiştik. Ben bataklığı severim. Roy da sever. İçki içmiyorduk. Oysa yanımızda bir galon metil klorid getirmiştik. Onu ikimiz de ya bir parça limon kabuğuyla, ya bir arpacık soğanıyla severiz. Her neyse, aşağı yukarı geceyarısı dolaylarında başımızı kaldırdığımızda, gökte parlak sarı bir kürenin bataklığa doğru alçalmakta olduğunu gördük. Önce Roy onu turna sandı, ateş etti. Ama ben, 'Roy, o turna değil, çünkü gagası yok,' dedim. Turna gagasından anlaşılır. Roy'un oğlu Gus'un gaga burnu vardır, o da kendini turna sanır. Her neyse, birden bir kapı yana kayıp açıldı, birkaç yaratık çıktı. Bu yaratıklar küçük transistörlü radyolara benziyorlardı ama dişleri ve kısa saçları vardı. Bacakları da vardı. Ama herkesin parmağı olan yerde onların tekerlekleri vardı. Yaratıklar bana yaklaşmamı işaret ettiler, yaklaştım. Bana bir iğne

yaptılar, gülümsemeye, komiklikler yapmaya başladım. Birbirleriyle garip bir dilde konuşuyorlardı. Arabanızı geri alırken şişman birine çarpmışsınız gibi bir ses. Beni gemiye aldılar, komple muayeneden geçirdiler. Buna itiraz etmedim çünkü iki yıldır bir çekap yaptırmamıştım. Onlar da bu arada benim dilimi öğrenmişlerdi. Ama hâlâ bazı ufak tefek hatalar yapıyorlardı. Bana kendilerinin bir başka galaksiden olduklarını söylediler. Dünyaya bir mesaj getirmeye gelmişler. İnsanlara, ya barış içinde yaşarsınız ya da biz özel silahlarla geri döner, her ailenin ilk doğan erkek çocuğunu dilim dilim ederiz, diyeceklermiş. Kan tahlilimin sonucunu iki güne kadar alacaklarını, kendilerinden bir haber çıkmazsa, daha fazla beklemeyip Clair'le evlenebileceğimi söylediler.»

Özür Diliyorum

Gelmiş geçmiş bunca ünlü adam içinde en çok Socrates olmak isterdim. Yalnız büyük bir düşünür olduğu için değil, çünkü benim de kendime göre birtakım derin mantıksal bilgeliklerim vardır, ama benimkiler daha çok İsveçli bir uçak hostesiyle ve kelepçelerle ilgilidir. Yo, Yunanlıların en bilgesinin bana çekici gelme nedeni, ölüm karşısındaki cesaretidir. İlkelerini terketmektense hayatını feda ederek bir şey kanıtlamaya karar vermiştir. Ben şahsen ölüm konusunda bu kadar korkusuz değilim, araba egzozu patlasa, karşımdakinin kucağına sıçrayıveririm. Ama Socrates'in cesur ölümü, sonunda hayatına otantik bir anlam kazandırmıştır. Benim varlığımda hiç bulunmayan bir şey. Benimki ancak Maliye Vergi Gelirleri Dairesi'nin gözünde bir nebze anlam taşır. İtiraf etmem gerek, defalarca kendimi bu büyük filozofun yerine koymaya çalışmışımdır ve buna ne zaman kalkışsam uyuklarım, her seferinde de aşağıdaki rüyayı görürüm.

(Sahne benim cezaevi hücrem. Genellikle yalnız başıma oturuyorum, derin bir mantık sorunu çözmeye uğraşıyorum. Örneğin: Bir nesne eğer aynı zamanda ocağı te-

mizlemekte de işe yarıyorsa, ona sanat eseri denilebilir mi? Derken Agathon'la Simmias beni ziyarete geliyorlar.)

Agathon Ah, aziz dostum ve bilge ustam. Hücredeki günleriniz nasıl geçiyor?

Allen Hapis nasıl anlatılabilir, Agathon? Ancak vücudum kapatılabilir. Zihnim serbestçe dolaşır, bu dört duvar onu engellemez. Bu yüzden kendi kendime soruyorum, hapis diye bir şey gerçekten var mı diye?

Agathon: Eh, ya bir yürüyüş yapmak isterseniz?

Allen İyi bir soru. Onu yapamam.

(Üçümüz klasik pozlarda oturuyoruz. Fresklerdeki gibi. Sonunda Agathon konuşuyor.)

Agathon Korkarım haberler kötü. Ölüme mahkûm edilmişsiniz.

Allen Ah, Senatoda tartışmaya yol açtığımı düşündükçe üzülüyorum.

Agathon Tartışma olmamış. Oybirliğiyle.

Allen Sahi mi?

Agathon İlk oylamada.

Allen: Hmmm. Ben biraz daha fazla destek bekliyordum.

Simmias Senato sizin Ütopya Devleti fikrinize ateş püskürüyor

Allen Herhalde filozof-kral önermekle hata etmişim.

Simmias Hele bunu önerirken parmağınızla kendinizi göstererek öhö öhö diye öksürmeniz...

Allen Ama yine de cellâtlarımı kötü bulmuyorum.

Agathon Ben de bulmuyorum.

Allen Şey, evet, yani... çünkü kötülük denilen şey iyiliğin aşırısından başka nedir ki?

Agathon Nasıl yani?

Allen Olaya şöyle bak. Bir adam güzel bir şarkı söylerse, çok iyi olur. Ama bunu sürdürürse, insanın başı ağrımaya başlar.

Agathon : Doğru.

Allen Ve şarkıyı hiç kesmezse, sonunda gırtlağına çorapları tıkmak istersin.

Agathon Evet. Çok doğru.

Allen İnfaz ne zaman yapılacak?

Agathon Saat kaç şimdi?

Allen Bugün mü?

Agathon Bu hücreye ihtiyaçları var.

Allen Öyle olsun o halde. Alsınlar hayatımı. İlkelerimden vazgeçmektense, gerçeğin ve serbest soruşturmanın uğruna öldüğüm kayıtlara geçsin. Ağlama, Agathon.

Agathon Ağlamıyorum. Allerjim var!

Allen : Akıllı bir insan için ölüm bir son değil, bir başlangıçtır.

Simmias Nasıl yani?

Allen Şey, bana bir dakika zaman verin.

Simmias : İstediğiniz kadar,

Allen İnsanın doğmadan önce varolmadığı doğru değil mi, Simmias?

Simmias : Çok doğru.

Allen Ölümden sonra da varolmadığı doğru.

Simmias : Evet, katılıyorum.

Allen : Hımmm.

Simmias : Eee?

Allen Dur bir dakika. Kafam biraz karıştı. Bana yemek diye hep kuzu veriyorlar, pek de iyi pişmemiş oluyor, biliyorsun.

Simmias : Çoğu kimse ölümü nihaî son diye düşünür. Bu yüzden de ondan korkarlar.

Allen Ölüm varolmamak durumudur. Varolmayan, yoktur. O halde ölüm de yoktur. Yalnızca gerçek vardır. Gerçek ve güzellik. Bunlar yer değiştirebilir ama kendi kendilerinin birer yönüdürler. Şey... benim için tam ne düşünüyorlardı?

Agathon Baldıran.

Allen (Şaşkın) Baldıran mı?

Agathon Hani sizin mermer masayı delen o kara sıvıyı hatırlıyor musunuz?

Allen Sahi mi?

Agathon Bir tek fincan. Ama birazını dökerseniz diye yedek bir kupa dolusu daha var.

Allen: Acaba acı verir mi?

Agathon Sahne yaratmamanızı rica ediyorlar. Diğer tutukluları rahatsız ediyor...

Allen Hmmm...

Agathon İlkelerinizden vazgeçmektense cesaretle öleceğinizi herkese söyledim.

Allen Tamam, tamam... şey... sürgün fikri hiç ortaya atıldı mı?

Agathon Sürgünler geçen yıl durduruldu. Çok fazla kırtasiye muamelesi var.

Allen Tamam... evet... (Kaygılı ve dalgın olmakla birlikte kendini kontrol etmeye çalışarak) Ben... şey... demek şey... ya... başka ne haberler var?

Agathon: Ha, yolda Isosoles'e rastladım. Harika bir fikri var. Bir üçgenle ilgili.

Allen Tamam... tamam... (Birden bütün cesaret numaralarını bir yana bırakarak) Bak, seninle açık konuşacağım... Gitmek istemiyorum! Çok gencim!

Agathon Ama bu sizin gerçek uğruna ölme fırsatınız!

Allen Beni yanlış anlama. Ben gerçekten yanayım. Ama öte yandan, haftaya Isparta'da öğle yemeğine randevum var ve kaçırmak da istemiyorum. Yemeği ben ısmarlayacağım. O Ispartalıları bilirsin, çok kolay kavga çıkarırlar.

Simmias En bilge filozofumuz korkak mı?

Allen Korkak değilim. Kahraman da değilim. İkisinin ortasında bir yerdeyim.

Simmias : Kıvranan bir böcek mi?

Allen Aşağı yukarı orada bir yerde.

Agathon Ama ölümün varolmadığını kendiniz kanıtladınız.

Allen Hey, bana bak, ben bir sürü şeyi kanıtladım. Ev kiramı öyle çıkarıyorum. Kuramlar ve küçük gözlemler. Arasıra parlak bir yorum. Arasıra özdeyişler. Zeytin toplamaktan iyidir... ama işi abartmayalım.

Agathon Ama ruhun ölümsüz olduğunu defalarca kanıtladınız.

Allen : Öyledir de. Kâğıt üstünde. Bak, felsefe dediğin... klasından çıktığı anda hiç işlevsel değildir.

Simmias Ya ebedi «biçim»ler? Siz demiştiniz ki, her şey vardır ve hep varolacaktır.

Allen Ben daha çok ağır cisimlerden söz ediyordum. Heykel falan. İnsan olunca durum çok farklı oluyor.

Agathon Ama ya ölümün uyku gibi oluşuyla ilgili onca söz.

Allen Evet ama bir fark var. Sen ölüyken birisi, «Sabah oldu, herkes ayağa!» diye bağırdığı zaman terliklerini bulmak çok zor olur.

(Cellat elinde bir fincan baldıranla çıkagelir. Yüzü

İrlandalı komedyen Spike Milligan'a şaşılacak kadar benzemektedir.

Cellat Ah... işte tamam. Kim alıyor zehiri?

Agathon (Beni işaret ederek) O alıyor.

Allen Uff, koskoca fincanmış. Böyle dumanı çıkması doğal mı?

Cellat: Evet. Hem hepsini için, çünkü çoğu zaman zehri dibe çöküyor.

Allen (Genellikle bu noktadaki davranışım Socrates'den çok farklı oluyor ve bana uykumda bağırdığımı söylüyorlar.) Hayır... İçmem! İçmek istemiyorum! İmdat! Hayır! Lütfen!

(İğrenç yalvarışlarım arasında cellat kabarcıklar çıkaran fincanı bana veriyor ve birden tüm umutlar kaybolmuş gibi oluyor. Sonra, içimizde varolan hayatta kalma güdüsü nedeniyle rüya iyiye dönüyor ve bir haberci çıkageliyor.)

Haberci Durun! Senato yeniden oylama yaptı! Suçlama kaldırıldı. Değeriniz yeniden takdir edildi ve sizi onurlandırmaya karar verdiler.

Allen Nihayet! Nihayet! Akılları başlarına geldi! Özgür bir insanım artık! Özgür! Üstelik de onurlandırma! Çabuk olun, Agathon, Simmias, çantalarımı verin. Gitmem gerek. Praxiteles büstümü yapmaya hemen başlamak isteyecektir. Ama gitmeden önce küçük bir ibret sunmak istiyorum.

Simmias Vay canına, amma hızlı dönüş. Acaba ne yaptıklarının farkındalar mı?

Allen Bir grup adam karanlık bir mağarada yaşıyor.

Dışarda güneşin parladığından haberleri yok. Tek bildikleri ışık, hareket edebilmek için sağa sola diktikleri birkaç mumdan geliyor.

Agathon Mumları nereden bulmuşlar?

Allen Eh, diyelim ki onlarda vardı.

Agathon Mağarada yaşıyorlar, ama mumları var, öyle mi? Kulağa doğru gibi gelmiyor.

Allen Şu an için kabul edemez misin?

Agathon Pekâlâ, pekâlâ, ama sonuca gelelim.

Allen: Derken günlerden bir gün bu adamlardan biri mağaranın kapısından çıkıyor ve dış dünyayı görüyor.

Simmias En berrak haliyle.

Allen Evet, öyle. En berrak haliyle.

Agathon Ve diğerlerine söylemeye çalıştığında onlar inanmıyor.

Allen Yo, hayır. Ötekilere söylemiyor.

Agathon Söylemiyor mu?

Allen Hayır, bir et marketi açıyor, bir dansözle evleniyor, kırk iki yaşına geldiğinde beyin kanamasından ölüyor.

(Beni yakalayıp baldıranı zorla gırtlağımdan aşağı boşaltıyorlar. Bu noktada ben genellikle kanter içinde uyanıyorum, ancak yumurta ve füme mersin balığıyla sakinleşebiliyorum.)

Kugelmass Olayı

Kugelmass, Kent Üniversitesinde klasik edebiyat profesörüydü. İkinci mutlu evliliğini sürdürmekteydi. Karısı Daphne Kugelmass hamam anası gibi biriydi. İlk karısı Flo'dan iki budala oğlu vardı. Adam gırtlağına kadar nafaka ve çocuk bakım borçlarına batmış durumdaydı.

Bir keresinde Kugelmass psikanalistine, «Sonunun bu kadar kötü geleceğini bilir miydin?» diye yakınmıştı. «Daphne gelecek vaat ediyordu. Böyle şişip deniz topu gibi olacağı kimin aklına gelirdi? Hem iki kuruş parası da vardı. Gerçi bu kendi başına geçerli bir evlenme nedeni sayılmaz ama zararı da olmaz... hele benim gibi birine. Demek istediğimi anlıyor musunuz?»

Kugelmass'ın kafası dazlak, vücudu da alabildiğine kıllıydı ama duygulu bir adamdı.

«Yeni bir kadına ihtiyacım var,» diye devam etti. «Bir maceraya ihtiyacım var. Belki o role yakışmıyorum ama aşka ihtiyaç duyan bir erkeğim ben. Yumuşaklık istiyorum, flört etmek istiyorum. Günden güne gençleşiyor değilim. İş işten geçmeden Venedik'te sevişmek, 21'de oturup şakalaşmak istiyorum, mum ışığında kırmızı şarap içe-

rek gizli gizli bakışmak istiyorum. Anlıyor musunuz ne demek istediğimi?»

Doktor Mandel koltuğunda kıpırdandı, «Bir macera yaşamak hiçbir şeyi çözümlemez,» dedi. «Hiç gerçekçi değilsiniz. Sorunlarınız çok daha derinde.»

«Ayrıca bu macera gizli olmalı,» diye devam etti Kugelmass. «İkinci bir boşanmaya param yetmez. Daphne canıma okur.»

«Bay Kugelmass...»

«Ama Kent Üniversitesinden biri de olamaz, çünkü Daphne de orada çalışıyor. Zaten o üniversitede aman aman birileri de yok ya... ama kız öğrencilerin bazıları...»

«Bay Kugelmass...»

«Yardım edin bana. Dün gece bir rüya gördüm. Bir çayırın ortasında seke seke gidiyordum. Elimde bir piknik sepeti vardı. Sepetin üzerinde 'Seçenekler' diye yazılıydı. O sırada sepette bir delik gördüm.»

«Bay Kugelmass, yapabileceğiniz en kötü şey işi eyleme dökmek olur. Duygularınızı burada yalnızca dile getirin, ikimiz birlikte onların analizini yapalım. Uzun süredir gelip giden bir hasta olarak, bir çırpıda tedavi diye bir şey olmadığını biliyorsunuz. Ben psikanalistim ne de olsa... sihirbaz değilim.»

«O halde belki de bana gereken... bir sihirbaz,» deyip ayağa kalktı Kugelmass. Bu sözle terapiye de son verdi.

İki hafta sonra bir gece Kugelmass'la Daphne, oturdukları apartman dairesinde iki mobilya gibi çökmüş dinlenirken telefon çaldı.

«Ben açarım,» dedi Kugelmass. «Alo.»

«Kugelmass?» dedi bir ses. «Kugelmass, ben Perksy.»

«Kim?»

«Perksy. Yoksa Büyük Perksy mi demem gerekiyor?»

«Efendim?»

«Duyduğuma göre kenti altüst ediyor, hayatınıza biraz tuz biber katacak bir sihirbaz arıyormuşsunuz. Evet mi, hayır mı?»

«Şşşş,» diye fısıldadı Kugelmass. «Kapatmayın. Nereden arıyorsunuz, Perksy?»

Ertesi gün öğleden sonra Kugelmass, Brooklyn'in Bushwick kesimindeki salaş bir apartmanın üç kat merdivenini çıktı. Holün karanlığı içinde aradığı kapıyı gördü, zili çaldı. Buna pişman olacağım, dedi kendi kendine.

Birkaç saniye sonra onu kısa boylu, zayıf, solgun suratlı bir adam karşıladı.

«Büyük Perksy sen misin?» diye sordu Kugelmass.

«Benim. Çay ister misin?»

«Hayır. Aşk isterim. Müzik isterim. Sevgi ve güzellik isterim.»

«Ama çay istemezsin, ha? Şaşılacak şey. Pekâlâ, otur.»

Perksy odanın dibine yürüdü, Kugelmass oradan kutuların, eşyaların çekiştirme sesini duydu. Perksy tekrar ortaya çıktı. Önünde gıcırdayan paten tekerlekleri üzerine bindirilmiş kocaman bir şeyi itekliyordu. O nesnenin üzerinde duran birkaç eski ipek mendili kaldırdı, birikmiş tozları üfledi. Ortaya ucuz gözüken bir Çin dolabı çıktı. Lâkesi berbattı.

«Perksy,» dedi Kugelmass, «Nedir senin numaran?»

«Dikkatini ver,» dedi Perksy. «Bu çok nefis bir şey. Geçen yıl Pythias Şövalyeleri gecesi için hazırladım, ama anlaşma bozuldu. Dolaba gir.»

«Neden? Kılıç falan saplayasın diye mi?»

«Kılıç var mı etrafta?»

Kugelmass suratını buruşturdu, homurdanarak dolaba girdi. Suratının tam karşısına gelen yerde kontrplağa yapıştırılmış iki çirkin yapay elması görmeden edemedi. «Bir şaka mı bu?» dedi.

«Amma şaka! Şimdi, mesele şu. Eğer dolaba, senin yanına bir roman atarsam, kapakları kapatıp üç kere tık tık vurursam, kendini o romanın içinde yaşıyor bulacaksın.»

Kugelmass yüzünü inanmaz bir ifadeyle buruşturdu.

«Ciddiyim,» dedi Perksy. «Yemin ederim. Hem yalnız roman da değil. Kısa hikâye, tiyatro oyunu, şiir de olur. Dünyanın en iyi yazarlarının yarattığı kadınlardan istediğini tanıyabilirsin. Hayalinde kim varsa. Müthiş biriyle istediğini yapabilirsin. Bıkınca da bir çığlık at, bir anda seni buraya geri getireyim.»

«Perksy, sen bir tür akıl hastası mısın?»

«Sana ciddi söylüyorum diyorum,» dedi Perksy.

Kugelmass hâlâ kuşkuluydu. «Ne yutturmaya çalışıyorsun sen bana? Bu ev yapması uydurma kutu beni o dediğin yerlere götürebilir mi?»

«İki onluğa,» dedi Perksy.

Kugelmass cüzdanına uzandı. «Ancak gördüğüm zaman inanırım,» dedi.

Perksy paraları pantolon cebine soktu, kitap rafına döndü. «Ee, kimle tanışmak istiyorsun? Garrie mi? Hester Prynne mi? Ofelya mı? Belki Saul Bellow'dan biri... Hey, Temple Drake'e ne dersin? Ama sen yaşta biri için o fazla gelir.»

«Fransız. Ben Fransız bir sevgiliyle macera yaşamak istiyorum.»

«Nona?»

«Para vermek zorunda kalmak da istemiyorum.»

«Savaş ve Barış'taki Natasha'ya ne dersin?»

«Fransız dedim. Buldum! Emma Bovary! Çok uygun!»

«Tamam, Kugelmass. Bıkınca bir çığlık at,» Perksy, Flaubert'in romanının cep kitabı nüshasını dolaba attı.

«Bu işin güvenli olduğundan emin misin?» diye sordu Kugelmass. Perksy bu arada dolabın kapaklarını kapamaya koyulmuştu.

«Güvenliymiş! Şu çılgın dünyada güvenli diye bir şey var da sanki!» Perksy dolabın kapağına üç kere vurdu, sonra kapağı açtı.

Kugelmass yoktu. Aynı anda, Charles ve Emma Bovary'nin Yonville'deki evinin yatak odasında maddeleşiverdi. Karşısında çok güzel bir kadın vardı. Arkası ona dönük, çamaşır katlıyordu. İnanamam buna, diye düşündü Kugelmass. Gözleri doktorun güzel karısındaydı. Olmayacak bir şey bu. Buradayım. Bu da o.

Emma şaşkınlıkla döndü. «Tanrım, korkuttun beni,» dedi. «Kimsin sen?» Kitaptaki zarif İngilizce çeviri gibi konuşuyordu.

Kugelmass, akıl durdurucu bir şey, diye düşündü. Sonra kadının kendisine bir şey söylediğini hatırladı. «Özür dilerim,» dedi. «Ben Sydney Kugelmass'ım. Kent Üniversitesinden. Klasik edebiyat profesörü. C.C.N.Y. Üniversitesi hani. Kentin kuzeyinde. Ben... ah, Tanrım!»

Emma Bovary flört edercesine gülümsedi, «Bir içki ister misiniz?» diye sordu. «Belki biraz şarap?»

Çok güzel bir kadın, diye geçirdi içinden Kugelmass. Yatağını paylaşan o sersemle ne çelişki! Birden içinden bu hayali kollarına almak, ömrünce aradığı kadının o olduğunu söylemek geldi.

«Evet, biraz şarap,» dedi boğuk bir sesle. «Beyaz. Yo, kırmızı. Yo, beyaz. Beyaz olsun.»

«Charles akşama kadar yok,» dedi Emma. Sesinde oyuncu imâlar vardı.

Şaraptan sonra Fransa'nın güzel kırlarında yürüyüşe çıktılar. Emma, «Esrarengiz bir yabancının çıkagelip beni tekdüze taşra hayatından kurtarmasını hep hayal ettim,» diyordu ellerini kenetleyerek. Küçük bir kilisenin yanından geçtiler. «Giydiğiniz şeye bayıldım,» dedi sonra. «Buralarda hiç böyle bir şey görmedim. O kadar... modern ki!»

Kugelmass romantik bir sesle, «Buna dinlenme kostümü derler,» dedi. «İndirimden aldım.» Sonra birden Emma'yı öptü. Bundan sonra yarım saat boyunca bir ağacın altına uzandılar, fısıldaştılar, birbirlerine derin anlamları olan şeyleri gözleriyle söylediler. Sonra Kugelmass doğrulup oturdu. Daphne'yle Bloomingdale mağazasında buluşacağını hatırlamıştı. «Benim gitmem gerek,» dedi. «Ama kaygılanma, yine geleceğim.»

«Umarım,» dedi Emma.

Kugelmass onu ihtirasla kucakladı, ikisi birlikte eve kadar yürüdüler, Emma'nın yüzünü avuçlarına aldı, tekrar öptü, sonra bağırdı. «Tamam, üç buçukta Bloomingdale'de olmam gerek!»

Kulağa bir pop sesi geldi, Kugelmass kendini Brooklyn'de buldu.

«Eee? Yalan mıymış?» diye sordu Perksy zafer dolu bir sesle.

«Bak, Perksy, şu anda Lexington Caddesinde prangayla buluşmak zorundayım, ama bir daha ne zaman gidebilirim? Yarın mı?»

«Benim için zevktir Yirmiliği getir, yeter. Hem bundan kimseye söz etme.»

«Hıh. Ben de Rupert Murdoch'a söyleyeyim diyordum.»

Kugelmass bir taksi çağırdı, son hızla kente yöneldi. Kalbi bir danstır tutturmuştu. Âşık oldum ben, diye düşündü. Harikulâde bir sırrın sahibiyim. Ama bilmediği bir şey vardı. Ülkenin her yanındaki sınıflarda öğrenciler o anda öğretmenlerine, «Bu sayfa 100'de ortaya çıkan karakter de kim?» diyorlardı. «Kel Yahudinin biri Madam Bovary'yi öpüyor burada!» South Dakota'nın Sioux Falls kentinde bir öğretmen içini çekti, düşündü. Tanrım, şu çocuklar! Hep uyuşturucularla, uyarıcılardan! Neler de geçiyor kafalarından böyle!

Daphne Kugelmass, Bloomingdale'in banyo aksesuarları reyonundayken Kugelmass soluk soluğa çıkageldi. «Nerelerdesin?» diye terslendi kadın. «Saat dört buçuk.»

Kugelmass, «Trafiğe sıkıştım,» dedi.

=O=

Kugelmass ertesi gün Perksy'yi ziyaret etti, birkaç dakika içinde de yine sihir yoluyla Yonville'e ulaştı. Emma onu görünce heyecanını gizleyemedi. İkisi saatlerce birlikte oldular, güldüler, konuştular, birbirlerine farklı geçmişlerini anlattılar. Kugelmass kendi kendine, «Tanrım, Madam Bovary'yle sevişiyorum!» diye fısıldadı. «Ben! Üniversitenin birinci sınıfında Fransızcadan kalan ben!»

Aylar geçerken Kugelmass, Perksy'yi defalarca gördü, Emma Bovary ile de yakın ve ihtiraslı bir ilişki geliştirdi. Günün birinde Kugelmass sihirbaza, «Beni kitabın mutlaka 120. sayfasından önceki bir yere sok,» dedi. «Şu Rodolphe denilen tipe takılmadan önce buluşuyor olmalıyım onunla hep.»

«Neden?» diye sordu Perksy. «Onunla rekabet edememekten mi korkuyorsun?»

«Rekâbet mi? O toprak sahibi soylu! Bu tiplerin işi gücü flört edip ata binmek. Bana sorarsan, moda dergilerinde gördüğümüz o suratlardan biri o. Helmut Berger modeli saçlar. Ama kadına sorarsan eşi yok.»

«Kocası da bir şeyden kuşkulanmıyor, öyle mi?»

«Onun öyle şeylerden haberi yok. Önemsiz bir pratisyen hekim. Hayatta bulacağını bulmuş. Saat on oldu mu uyumaya hazır, kadın da o saatte dans pabuçlarını ayağına yeni giyiyor. Eh, neyse, az sonra görüşürüz.»

Kugelmass bir kere daha dolaba girdi, bir anda Yonville'e, Bovary'lerin evine vardı. «Nasılsın, fıstık?» dedi Emma'ya.

«Ah, Kugelmass,» diyerek içini çekti Emma. «Nelere dayanmak zorunda kalıyorum ben! Dün akşam yemeğinde Bay Kişilik daha tatlıyı yerken uyuyakaldı. Ben Maxim'den, baleden söz edip yüreğimi açıyorum, birden kulağıma horlama sesi geliyordu...»

«Ziyanı yok, tatlım, ben geldim işte,» deyip onu kucakladı Kugelmass. Emma'nın Fransız parfümünü koklayıp burnunu onun saçlarına gömerken, bunu alnımın teriyle hak ettim ben, diye düşünüyordu. Yeterince çile çektim. Yeterince psikanaliste para döktüm. Canım çıkana kadar çare aradım. Bu kadın genç ve dinç. Ben de Leon'dan birkaç sayfa sonraya, Rodolphe'dan birkaç sayfa önceye geliyorum. Uygun bölümlerde ortaya çıktıkça da, işim iş artık.

Emma da, kuşkusuz Kugelmass kadar mutluydu. Heyecan özlemi içindeydi. Kugelmass'ın Broadway hayatıyla, hızlı arabalarla, Hollywood'la, televizyonla, yıldızlarla ilgili anlattıkları mestediyordu genç Fransız dilberini.

O akşam Kugelmass'la ikisi Abbe Bournisies kilise-

sinin önüriden ağır adımlarla geçerlerken, «Bana yine O.J. Simpson'u anlatsana,» diye yalvardı Emma.

«Ne diyebilirim? Adam gerçekten büyük. Her türlü rekoru kırıyor. Ne hamleler! Erişemiyorlar ona.»

«Ya Oscar ödülleri?» dedi Emma imrenme dolu bir sesle. «Bir tane kazanabilmek için neler vermezdim.»

«Önce aday gösterilmen gerek.»

«Biliyorum. Anlatmıştın. Ama ben rol yapabileceğime inanıyorum. Tabii bir iki ders almak isterim. Strasberg' den belki. Sonra iyi bir menajer de bulursam...»

«Bakarız, bakarız. Perksy'yle bir konuşurum.»

O gece sağ salim Perksy'nin dairesine dönen Kugelmass, Emma'yı yanında büyük kente getirme fikrini açtı.

«Bir düşüneyim,» dedi Perksy. «Belki beceririm. Daha garip şeyler de olmamış değildir.» Ama tabii ikisinin de aklına tek bir örnek bile gelmedi.

=O=

Kocası o gece eve geç dönünce Daphne Kugelmass, «Nereye gidiyorsun sen habire?» diye hırladı ona. «Bir yerlere bir yosma mı sakladın?»

«Evet, tabii, tam tipiyim ya!» dedi Kugelmass kuşkulu bir sesle. «Leonard Popkin'le beraberdim. Polonya'daki sosyalist tarımı tartışıyorduk. Popkin'i bilirsin. O konuya tutkundur.»

«Yine de... son zamanlarda biraz garipleştin,» dedi Daphne. «Mesafelisin. Babamın doğum gününü unutma da! Cumartesiye.»

«Ha, tabii, tabii,» dedi Kugelmass. Banyoya yönelmişti.

«Bütün ailem orada olacak. İkizleri göreceğiz. Kuzen

Hamish'i de. Kuzen Hamish'e biraz daha nazik davranmalısın... seni sever.»

«Tamam, ikizler,» dedi Kugelmass. Sonra banyonun kapısını kapadı, karısının sesinin de düğmesini çevirmiş gibi oldu. Kapıya yaslanıp derin bir soluk aldı. Birkaç saat sonra yine Yonville'de sevgilimle olacağım, dedi kendi kendine. Ve eğer işler yolunda giderse, bu sefer Emma'yı da yanına alıp dönecekti.

Ertesi gün saat üçü çeyrek geçe Perksy yine sihirbazlığını gösterdi. İkisi Yonville'de Binet ile birkaç saat geçirdiler, sonra tekrar Bovary'lerin arabasına bindiler. Perksy'nin talimatı üzerine birbirlerine sıkı sıkı sarılmışlardı. Gözlerini yumup ona kadar saydılar. Açtıkları zaman araba Plaza otelinin önüne yanaşıyordu. Kugelmass iyimserlik gösterip önceden orada bir süit tutmuştu.

«Bayıldım!» dedi Emma. «Tam hayalimdeki gibi.» Sevinçle yatak odasında döne döne dans etti, pencerelerden kenti seyretti. «İşte F.A.O. Schwarz. Şu da Central Park. Sherry hangisi? Ha, şu... anladım. Ah, ne harikulâde.»

Yatağın üzerinde Halston ve Saint Laurent'den gelme kutular duruyordu. Emma bir paketi açtı, siyah kadife pantolonu kusursuz vücuduna tuttu.

Kugelmass, «Pantolon takım Ralph Laureen'in,» dedi. «Onu giyince bir milyon dolar gibi olacaksın. Gel, şekerim, bir öpücük ver bakalım bize.»

Emma aynanın önünde, «Ömrümde bu kadar mutlu olmadım!» diye ciyakladı. «Haydi kenti dolaşmaya çıkalım. **Chorus Line'**ı, Guggenheim'ı, hep sözünü ettiğin şu Jack Nicholson denilen tipi görmek istiyorum. Filmlerinden hiç oynayan var mı?»

Stanford Üniversitesinden bir profesör, «Şu işi çözemedim gitti,» diyordu. «Önce Kugelmass diye yabancı

bir karakter belirdi, şimdi de kadın kitaptan gitti. Eh, herhalde klasiklerin baş özelliği, bin kere okusan her seferinde yeni bir şeyler bulman.»

=O=

İki sevgili mutlu bir hafta sonu geçirdiler. Kugelmass, Daphne'ye bir sempozyum için Boston'a gideceğini, Pazartesiye döneceğini söylemişti. Emma'yla ikisi her dakikanın tadını çıkararak sinemaya gittiler, Çin Mahallesinde yemek yediler, bir diskotekte iki saat geçirdiler, sonra da yataklarına girip bir televizyon filmi seyrettiler. Pazar günü öğlene kadar uyudular, çıkıp Soho'yu gezdiler, Elaine'de ünlülere bakmaya gittiler. Pazar gecesi oteldeki süitlerinde havyar yiyip şampanya içtiler, şafak sökene kadar konuştular. O sabah onları Perksy'nin evine götüren takside Kugelmass olayın biraz karmaşık ve telaşlı geçtiğini, ama değdiğini düşünüyordu. Onu buraya sık sık getiremem, ama arasıra bir değişiklik olur, diyordu.

Perksy'nin evinde Emma dolaba girdi, yeni alışveriş kutularını ve giysilerini çevresine özenle yerleştirdi, Kugelmass'ı sevgiyle öpüp ona veda etti. Göz kırparak, «Bir daha sefere benim evde,» dedi. Perksy dolaba üç kere vurdu, hiçbir şey olmadı. «Hımm,» deyip kafasını kaşıdı Perksy. Bir daha vurdu, sihir yine tutmadı. «Bir terslik olmalı,» diye mırıldandı.

Kugelmass, «Perksy, şaka yapıyor olmalısın!» diye bağırdı. «Nasıl çalışmaz!»

«Sakin ol, sakin ol. Hâlâ kutuda mısın, Emma?»

«Evet.»

Perksy yine vurdu. Bu sefer daha hızlı

«Hâlâ buradayım, Perksy.»

«Biliyorum, hayatım. Sıkı dur.»

«Perksy, onu geri yollamak zorundayız,» diye fısıldadı Kugelmass. «Ben evli bir erkeğim. Üç saate kadar derse girmem gerek. Şu an için tedbirli bir serüvenden fazlasına hazır değilim.»

«Anlayamıyorum,» diye kekeledi Perksy. «O kadar güvenli bir numara ki!»

Hiçbir şey yapamıyordu. Kugelmass'a, «Biraz zaman alacak,» dedi. «Dolabı sökeceğim. Sizi daha sonra çağırırım.»

Kugelmass hemen Emma'yı bir taksiye attı, Plaza'ya geri götürdü. Sınıfına ucu ucuna yetişti. Gün boyu habire telefonda Perksy'yle ve metresiyle konuştu durdu. Sihirbaz sorunu bulmasının birkaç gün sürebileceğini söyledi.

O gece Daphne, «Sempozyum nasıldı?» diye sordu.

«İyiydi, iyiydi,» derken Kugelmass sigaranın filtreli ucunu yaktı.

«Ne oluyorsun? Kedi gibi gerginsin.»

«Ben mi? Hah, çok komik. Ben yaz geceleri kadar sakinim. Biraz yürüyüşe çıkacağım.» Kapıdan süzüldü, bir taksi çağırdı, Plaza'ya uçtu.

«Durum iyi değil,» diyordu Emma. «Charles yokluğumu farkedecek.»

«Dayan biraz, şekerim,» dedi Kugelmass. Solgundu. Ter içindeydi. Onu tekrar öptü, asansöre koştu, otelin lobisindeki bir telefondan Perksy'ye bağırıp çağırdı, geceyarısına doğru evine vardı.

«Popkin'e bakarsan Krakow'da fiyatlar 1971'den beri istikrar nedir bilmemiş,» dedi Daphne'ye. Sonra hafiften gülümsedi, yatağına girdi.

=○=

Bütün hafta böylece akıp geçti.

Cuma gecesi Kugelmass, Daphne'ye bir sempozyuma daha gitmesi gerektiğini söyledi. Bu seferki Syracuse'da. Apar topar Plaza'ya koştu. Ama ikinci hafta sonu hiç de birincisine benzemedi. Emma ona, «Ya beni bu romana geri döndür ya da benimle evlen,» dedi. «Bu arada ben ya işe girmeliyim ya da okula, çünkü gün boyu televizyon seyretmek çok sıkıcı.»

«Pekâlâ. Para artar, yararı olur,» dedi Kugelmass. «Oda servisine ağırlığının iki katı kadar harcıyorsun.»

«Broadway dışında bir yapımcı tanıdım. Dün, Central Park'da dolaşırken. Kafasındaki proje için aradığı kimsenin ben olabileceğimi söyledi.»

«Kim bu soytarı?» diye sordu Kugelmass.

«Soytarı değil. Duygulu, iyi yürekli ve şirin. Adı Jeff bilmemne. Hem de Tony'ye aday.»

Kugelmass öğleden sonra Perksy'nin evine gittiğinde sarhoştu.

«Sakin ol,» dedi Perksy ona. «Damar tıkanıklığına uğrayacaksın.»

«Sakin ol! Adam bana sakin ol diyor! Otel odasına bir roman kahramanı kapatmışım, içimde bir duygu da karımın hafiye tutup beni izlettiğini fısıldıyor.»

«Tamam, tamam. Sorun var, biliyoruz.» Perksy dolabın altına emekledi, koca bir çekiçle bir yerlere vurmaya koyuldu.

«Vahşi hayvan gibiyim,» diye devam etti Kugelmass. «Kentin her yanında gizli gizli tur atıyorum. Emma'yla artık birbirimizin nah burasına geldi. Otel faturasının da savunma bütçesiyle yarışa kalktığı ayrı.»

«Ee, ne yapayım? Bu sihir dünyası,» dedi Perksy. «Her şey nüans meselesi.»

«Nüansmış, canımın içi! Ben bu küçük fare için Dom Perignon'lar akıtıyorum, kara yumurtalar saçıyorum... ayrıca bir de gardrobu... üstelik Yerel Tiyatro'ya da yazıldı, profesyonel resimler çektirmesi gerekiyor. Hem, Perksy... karşılaştırmalı edebiyat derslerine giren, beni de baştan beri hep kıskanan Profesör Fivish Kopkind, Flaubert'in kitabında arasıra ortaya çıkan karakterin ben olduğumu tanıdı. Daphne'ye gideceğini söyleyip tehdit ediyor. Ufukta mahvımı görüyorum... nafakalar görüyorum. Madam Bovary ile zina dedi mi, karım beni dilenci durumuna düşürür.»

«Ne dememi bekliyorsun? Gece gündüz uğraşıyorum. Senin kişisel kaygılarına gelince, onlara ben yardımcı olamam. Ben sihirbazım, psikanalist değilim.»

Pazar öğleden sonra Emma kendini banyoya kilitlemiş, Kugelmass'ın yakarılarına cevap vermez olmuştu. Kugelmass pencereden Wollman Rink'e doğru baktı, aklından intihar etmeyi geçirdi. Yazık ki üst katlarda değiliz, yoksa hemen yapardım, dedi kendi kendine. Belki Avrupa'ya kaçar, hayata yeni baştan başlarsam... Belki **International Herald Tribune** satarım, genç kızların yaptığı gibi.

Telefon çaldı. Kugelmass mekanik bir hareketle onu kulağına götürdü.

«Getir kadını buraya,» dedi Perksy. «Galiba tamir ettim.»

Kugelmass'ın yüreği yerinden oynadı. «Ciddi misin?» diye sordu. «Sorunun üstesinden geldin mi?»

«Transmisyonda bir şey varmış. Marş noktasında.»

«Perksy, sen bir dâhisin. Bir dakikaya kadar oradayız. O kadar bile sürmez.»

Âşıklar son hızla sihirbazın evine uçtular, Emma Bo-

vary yine dolaba girdi, kutularını da yanına aldı. Bu sefer veda öpücüğü yoktu. Perksy kapakları kapadı, derin bir soluk aldı, dolaba üç kere vurdu. Güven verici bir pop sesi duyuldu. Perksy içeriye baktığı zaman dolap boştu. Madam Bovary romana dönmüştü. Kugelmass rahatlayıp soluğunu saldı, sihirbazla uzun uzun el sıkıştı.

«Bitti artık,» dedi. «Ben dersimi aldım. Bir daha asla karımı aldatmayacağım. Yemin ediyorum.» Perksy'nin elini bir daha sıktı, ona bir kravat yollamayı da kafasının bir kenarına not etti.

=O=

Üç hafta sonra, güzel bir ilkbahar günü akşama doğru, Perksy çalınan kapıyı açtı. Kugelmass karşısındaydı. Yüzünde suçlu gibi bir ifade vardı.

«Pekâlâ, Kugelmass,» dedi sihirbaz. «Bu sefer nereye?»

«Bir tek bu seferlik,» dedi Kugelmass. «Hava öyle güzel ki... yaşım da günden güne gençleşmiyor. Bak, **Portnoy'un Şikâyeti**'ni okumuş muydun? Maymun'u hatırlıyor musun?»

«Fiyat artık yirmi beş dolar oldu, çünkü yaşam standardı tırmanıyor. Ama seni bir seferlik beleş yollayacağım... başına açtığım dertlerden ötürü.»

«Sen iyi bir insansın,» diye mırıldanan Kugelmass dolaba girerken birkaç tel saçını tarıyordu. «Dolap çalışacak mı?»

«Umarım. Ama o tatsızlıktan sonra pek denemedim onu.»

«Seks ve aşk,» dedi Kugelmass dolabın içinden. «Bir güzel yüz için nelere razıyız.» Perksy **Portnoy'un Şikâyeti**

kitabını dolaba fırlattı, üç kere vurdu. Bu sefer pop sesi yerine kof bir patlama duyuldu, ardından çatırtılar ve bir kıvılcım yağmuru izledi. Perksy geri sıçradı, birden kalp krizi tuttu, düşüp öldü. Dolap alev aldı, sonunda bütün bina yanıp kül oldu.

Kugelmass bu felâketlerin farkında değildi ama onun da kendi sorunları vardı. **Portnoy'un Şikâyeti**'ne de, başka bir romana da gidememişti. Eski bir ders kitabına fırlatılmış buldu kendini: **İspanyolca Dersleri.** Şu anda çorak ve kayalık bir arazide canını kurtarmak için koşuyordu. **Tener** (sahip olmak) fiili de peşindeydi. İri kıyım, kıllı, düzensiz bir fiil...diken gibi bacaklarını aça aça kovalıyordu Kugelmass'ı.

Mezunlara Yaptığım Konuşma

İnsanoğlu bugün daha önce tarihte hiç karşılaşmadığı bir dönüm noktasında bulunuyor. Yollardan biri çaresizliğe ve salt umutsuzluğa gidiyor, diğeri ise insan neslinin tükenmesine. Dua edelim ki doğru seçimi yapacak bilgeliği gösterebilelim. Bu arada işaret edeyim, bu konuşmayı boşuna yaptığım kanısında değilim. İçimde varoluşun mutlak anlamsızlığı konusunda panikle karışık bir inanç var ki, bu da kolaylıkla yanlış anlaşılıp kötümserlik sanılabilir. Oysa değil. Bu yalnızca çağdaş insanın karşılaştığı çıkmaz konusunda sağlıklı bir kaygı. (Çağdaş insan'ın buradaki anlamı, Nietzche'nin «Tanrı öldü» demesinden sonra, fakat «I Wanna Hold Your Hand» plağının çıkmasından önce doğmuş insanlar demektir.) Bu çıkmaz her iki şekilde ifade edilebilir ama bazı dilci düşünürler onu matematiksel bir denkleme indirgeyip kolayca çözümlenebilecek, hattâ cüzdanda taşınabilecek hale getirmeyi tercih etmektedirler.

Sorunu en basit şekilde ifade etmek gerekirse, şöyle denilebilir: Sonu gelecek bir dünyada anlam bulmak, benim bel ölçüme ve gömlek numarama sahip biri için nasıl mümkün olabilir? Bu soru, çözümü çok zor bir soru-

dur ve bilim de bizi bu konuda yüzüstü bırakmış durumdadır. Evet, gerçi bilim birçok hastalıkları yenmiştir, genetik kotlamayı çözmüştür, hattâ aya insan bile yollamıştır ama yine de seksen yaşındaki bir erkeği on sekiz yaşında iki kokteyl garsonu kızla bir odada yalnız bırakırsanız hiçbir şey olamamaktadır. Çünkü gerçek sorunlar hiç değişmez. Çünkü... insan ruhuna mikroskopla bakılsa, görülebilir mi? Belki görülür... ama iki göz mercekli yeni ve üstün mikroskoplardan gerekir herhalde. Dünyanın en gelişmiş bilgisayarının bile karınca beynine denk bir beyni olamayacağını biliyoruz. Gerçi aynı şeyi akrabalarımızdan pek çoğu için de söyleyebiliriz ama onlara yine de ancak düğünlerde, özel günlerde dayanmak zorundayızdır. Oysa bilime her an bağımlıyız. Eğer göğsümde bir ağrı olursa, hemen röntgen çektirmem gerekir. Ama ya röntgenin radyasyonu başıma daha büyük sorunlar açarsa? Göz açıp kapamadan kendimi ameliyatta bulabilirim. Tabii ameliyatta bana oksijen verirlerken, oradaki doktorlardan biri bir sigara yakmaya karar verebilir. Kaşla göz arasında kendimi Dünya Ticaret Merkezi Binasının üzerinden pijamamla uçuyor bulurum. Bu mudur bilim? Gerçek bilim bize peyniri nasıl pastörize edeceğimizi öğretmiştir. Evet, doğru, kadınlı erkekli bir toplulukta bu konu eğlenceli olabilir... ama ya hidrojen bombası? Onlardan bir tanesi kazayla masanın üzerinden düşse neler olur, hiç gördünüz mü? Peki, ebedî bilmeceleri düşündüğümüz sıralarda bilim neredediir? Kozmos nasıl oluşmuştur? Ne zamandan beri vardır? Madde dediğimiz şey bir patlamayla mı, yoksa Tanrı'nın bir sözüyle mi varolmuştur? Eğer Tanrı'nın sözüyle başladıysa, acaba iki hafta önce başlatıp da daha güzel havalardan yararlanma avantajı tanısa olmaz mıydı? İnsan fânidir derken tam ne demek

istiyoruz? Besbelli bu bir iltifat değil.

Din de ne yazık ki bizi yüzüstü bırakmıştır. Miguel de Unamuno, yazılarında «bilincin sonsuz ısrarı»ndan rahatça söz edebilir, ama bu konu da kolay bir şey değildir. Hele Thackeray'i okurken. Ben sık sık, eskiçağ insanı için hayat ne kadar daha rahat bir şeymiş, diye düşünürüm. Çünkü o insan, güçlü, iyi niyetli bir Yaratıcının her şeyi kollâdığına inanırmış. Karısının kilo almaya başladığını görünce ne büyük düş kırıklığına uğramıştır, düşünebiliyor musunuz? Çağdaş insan tabii böyle bir huzura sahip değil. O kendini bir inanç krizinin ortasında buluyor. «Yabancılaşmış» sözünü kullanmak moda oldu şimdi onun durumunu anlatmak için. Savaşın vahşetini görmüş, doğal âfetleri tanımış, bekârların gittiği barlara girip çıkmış. Yakın dostum Jacques Monod sık sık kozmosun rastlantısallığından söz eder. Varolan her şeyin raslantı sonucu oluştuğuna inanır, bir tek, kendi sabah kahvaltısı hariç... onu hizmetçisinin hazırladığından emindir. Elbette ki ilâhî bir zekâya inanmak insana huzur ilham eden bir şeydir. Ama bu bizi insan olmanın sorumluluklarından kurtarmaz. Ben erkek kardeşimin koruyucusu, bakıcısı mıyım? Evet. İlginçtir ama, benim durumum özeldir ve ben bu onuru Prospeot Park Hayvanat Bahçesiyle paylaşırım. O halde kendimizi tanrısız hissetmekle yaptığımız şey, teknolojiyi Tanrı yapmaktır. Ama yine de, teknoloji acaba her şeye cevap olabilir mi? Yakın iş arkadaşım Nat Zipsky'nin kullandığı yepyeni, gıcır gıcır bir Buick, ızgara tavuk servis yapan dükkâna girse ve yüzlerce müşterinin kaçışmasına yol açsa, buna cevap olabilir mi? Ekmek kızartma makinem dört yıldır bir kere bile doğru dürüst çalışmadı. Talimatta yazdığı gibi iki dilim ekmeği yarıklara sokarım, birkaç saniye sonra yukarı fırlarlar. Bir keresinde

o ekmekler çok sevdiğim bir kadının burnunu kırdı. Sorunlarımızı çözmek için cıvatalara, somunlara, elektriğe mi güveneceğiz? Evet, telefon iyi bir şeydir... buzdolabı da öyle... havalandırma da öyle. Ama her havalandırma öyle değil. Örneğin kızkardeşim Henny'ninki değil. Onunki dünyanın gürültüsünü çıkarır, yine de iyi soğutmaz. Usta gelip tamir ettikçe daha beter olur. Ya da usta kardeşime yenisini al, der. Kardeşim yakındıkça, beni rahatsız etme, der. Adam tam anlamıyla «yabancılaşmış». Yalnız yabancılaşmış değil, üstelik gülümsemesini de kesemiyor.

Sorunumuz, liderlerimizin bizi mekanik bir topluma doğru dürüst hazırlayamamış olması. Ne yazık ki politikacılarımız ya yeteneksiz ya da ahlâksız. Bazen ikisi birden... hem de aynı gün içinde. Hükümet küçük insanların ihtiyaçlarına karşı duyarsız. Boyunuz bir yetmişin altında oldu mu, oy verdiğiniz Kongre üyesini telefonda bulmanıza imkân yok. Demokrasinin hâlâ en iyi hükümet biçimi olduğunu inkâr edecek değilim. Demokraside en azından medeni hak ve özgürlükler tanınır. Hiçbir vatandaşa rastgele işkence yapılamaz, hapse atılamaz, bir Broadway şovunda sonuna kadar oturmaya mecbur edilemez. Ama bunlar Sovyetler Birliğinde olup bitenlerden çok farklı. Onların totaliter rejiminde, bir insanı ıslık çalarken yakalasalar otuz yıl çalışma kampına yollarlar. On beş yıl sonra ıslığı hâlâ kesmemişse, vururlar onu. Bu kaba kuvvet faşizminin yanında, onun ikizi olan terörizmi de buluyoruz. Tarihin hiçbir çağında insanoğlu önündeki bifteği kesmekten, içinde belki bomba vardır diye bugünkü kadar korkmamıştır. Şiddet, şiddet doğurur ve 1990 yılında adam kaçırmanın en sık rastlanan toplumsal etkileşim biçimi olacağı öngörülmektedir. Nüfus artışı, sorunları daha da yoğunlaştıracaktır. Rakamların bize gösterdiğine göre, en

ağır piyanoyu taşıyabilecek insan sayısından fazla insan vardır dünyada. Üremeye dur demezsek 2000 yılında yemek servisi yapacak yer kalmayacaktır, meğer ki sofrayı başka insanların kafaları üstüne kuralım. Enerji tabii yetmez olacak, her oto sahibine ancak geri vitesle birkaç santim gidecek benzin verilecektir.

Üstesinden gelmemiz gereken bu sorunlara yöneleceğimize, bizler uyuşturucu gibi, seks gibi kaçma yollarına yönelmekteyiz. Aşırı serbest bir toplumda yaşıyoruz. Pornografi hiçbir zaman bu kadar çığrından çıkmamıştır. Hem o filmlerin ışıklandırması da öyle yetersiz ki! Bizler tanımlanmış amaçlardan yoksun insanlarız. Sevmeyi hiçbir zaman öğrenmemişiz. Liderlerimiz yok, tutarlı programlarımız yok. Ruhani merkezimiz yok. Kozmosun içinde başıboş dolaşıyoruz, birbirimize ya şiddet ya da çaresizlik ve acı bulaştırıyoruz. Bereket versin orantı duygumuzu kaybetmemişiz. Özetlemek gerekirse, geleceğin büyük fırsatlar içerdiği kesindir. Ama birtakım çukurlar da içermektedir Mesele o çukurlardan kaçınmak, fırsatları kapmak ve saat altıda evde olabilmektir.

Perhiz

Günlerden bir gün ortada hiçbir görünür neden olmadığı halde F. perhizini bozdu. Şefi Schnabel'le birlikte bir kafeye, öğle yemeği yiyip birtakım konuları konuşmaya gitmişti. Hangi konular olduğunu Schnabel pek açıkça söylememişti. Schnabel aslında F.'ye bir gece önce telefon etmiş, öğle yemeğinde buluşmayı önermişti. «Birtakım konular var,» demişti telefonda. «Karar bekleyen konular... Beklese de olur tabii. Belki ilerde bir gün.» Ama F. şefinin davetinin biçimi ve içeriği konusunda öyle iç kemiren bir kaygıya kapılmıştı ki, hemen buluşmaları için ısrar etmişti.

«Şimdi akşam yemeği yiyelim,» demişti.

Schnabel, «Saat geceyarısına geliyor,» diye hatırlatmıştı ona.

«Ziyanı yok,» demişti F. «Ama tabii lokantaya kapısını kırıp girmemiz gerek.»

«Saçma. Acelesi yok,» diye aksilenmişti Schnabel. Sonra da telefonu kapamıştı.

F.'nin soluğu sıklaşmıştı bile. Ne yaptım ben, diye düşünüyordu. Schnabel'in karşısında kendimi gülünç duruma düşürdüm. Pazartesiye kalmaz, bütün şirket duyar.

Bu ayın içinde ikinci kere maskara oluyorum herkese.

Üç hafta önce F.'yi fotokopi odasında ağaçkakan gibi hareketler yaparken bulmuşlardı. Bürodaki birileri her an arkasından gülüyordu ona. Bazen birden dönerse, otuz kırk iş arkadaşını kendisinden birkaç santim beride, dillerini çıkarmış olarak yakalıyordu. İşe gitmek bir kâbustu. Bir kere, masası tâ arkada, pencereden uzaktaydı. O kararılık büroya girebilen her zerre havayı önce başka insanlar soluyor, ancak ondan sonra F. içine çekebiliyordu. Masalar arasındaki yoldan ilerlerken her gün düşman yüzler hesap defterlerinin ardından ona bakıyor, onu tartıp eleştiriyordu. Bir keresinde Traub, o küçük memur, ona terbiyeli bir baş selamı vermişti. F. de selamı alınca Traub ona bir elma fırlatmıştı. Bir süre önce, F.'ye vaad edilen terfii Traub kapmıştı. Yeni bir de sandalye vermişlerdi ona. Oysa F.'nin sandalyesi yıllar önce çalınmış, sonu gelmez bürokrasi yüzünden yenisi de bir türlü gelmemişti. Her gün masanın başında ayakta duruyor, eğilerek daktilo yazıyor, diğerlerinin kendisiyle ilgili şakalar yaptığını anlıyordu. Bu olay üzerine F. yeni bir sandalye istemişti.

«Üzgünüm,» demişti Schnabel ona. «Ama bu konuda Satınalma Müdürüyle görüşmen gerek.»

«Evet, evet, tabii,» demişti F. Ama Müdürü görme zamanı geldiğinde, randevusu ertelenmişti. «Sizi bugün göremez,» demişti bir yardımcı. «Birtakım bulanık durumlar çıktı, kimseyi kabul etmiyor.» Haftalar geçmiş, F. defalarca Satınalma Müdürünü görmeye uğraşmış, sonuç alamamıştı.

«Bütün istediğim bir sandalye,» demişti babasına. «Çalışmak için eğilmekten o kadar yüksünmüyorum. da,

dinlenmek için ayaklarımı masaya dayamak istediğimde sırtüstü devriliyorum.»

Babası horgören bir sesle, «Sünepe,» demişti ona. «Eğer sana biraz değer veriyor olsalardı, şimdiye kadar oturturlardı.»

«Anlamıyorsun!» diye bağırmıştı F. «Müdürü görmeye çalıştım ama hep meşgul. Oysa camından içeriye baktığımda onu hep Charleston çalışırken yakalıyorum.»

«Müdür seni hiçbir zaman kabul etmeyecek,» demişti babası kadehine şerisini doldururken. «Zayıflara, başarısızlara vakti yok onun. Aslına bakarsan, Richter'in iki sandalyesi varmış diye duydum. Birine oturup çalışıyor, ötekinde de parmaklarıyla tempo tutup ezgiler mırıldanıyormuş.»

Richter! diye düşünmüştü F. O can sıkıcı herif! Belediye Başkanının karısıyla yıllar boyunca yasak aşk ilişkisi sürdüren adam... tâ ki, kadın farkına varana kadar! Richter daha önce bankada çalışırdı ama birtakım para kayıpları olmuştu. Önce onu zimmetine para geçirmekle suçlamışlardı. Sonra parayı yediği anlaşılmıştı. «Hamurdan, değil mi?» diye sormuştu polise saf saf. Bankadan atılmış, F.'nin şirketinde işe girmişti. Akıcı Fransızcası nedeniyle şirketin Paris'le ilgili işlerinde ideal eleman olacağına inanılıyordu. Beş yıl geçince, adamın tek kelime Fransızca konuşamadığı, dudaklarını sahte bir tavırla büzüp uydurma heceler çıkardığı anlaşılmıştı. O zaman gözden düşmüş, ama her nasılsa patronuna yaranmayı başarmıştı yine de. Bu sefer de işverenini, ana kapıdaki kilidi açıp müşterilerin içeriye girmesine izin verirlerse şirketin kârının iki katına çıkacağına inandırmıştı.

«Yaman adam bu Richter,» diyordu F.'nin babası. «Bu yüzden iş dünyasında çok ilerleyecek. Sen de debelenip

duran, iç bulandırıcı bir böcek gibi, yalnızca ezilmeye lâyık olacaksın.»

F. babasına uzak görüşlülüğünden ötürü iltifat etti, ama daha sonra, akşam olduğunda kendini hiç sebepsiz bir depresyon içinde buldu. Perhiz yapıp daha iyi görünmeye karar verdi. Şişman değildi gerçi. Ama etrafta dolaşan sinsi imalar, bazı çevreleri onu «aşırı yapılı» buldukları kanısına sürüklemişlerdi. Babam haklı, diye düşündü F. İğrenç bir böceğe benziyorum. Zam istediğim zaman Schnabel'in üstüme Raid sıkması boşuna değildi. Berbat, uyuz, bir böceğim ben. Herkesin nefretine lâyığım. Üstüme basıp öldürmelerini hak ediyorum. Vahşi hayvanların beni parçalamasını hak ediyorum. Yatağımın altında, tozların içinde yatmam gerekir. Ya da utanç içinde gözlerimi oymam gerekir. Yarın kesinlikle perhize başlamalıyım.

O gece F. rüyasında çok güzel şeyler görmüştü. Kendini incecik görüyordu. Yeni moda dar pantolonlar içinde. Ancak belli türde şöhreti olan erkeklerin giyebildiği türden. Zarif hareketlerle tenis oynar görüyordu kendini. Lüks yerlerde manken kızlarla dans eder görüyordu. Rüyanın sonunda F. menkul değerler borsasında, çıplak durumda, Bizet'nin Toreadorlar Marşıyla ilerliyor, «Fena değil, ha?» diye mırıldanıyordu.

=O=

Ertesi sabah sevinç içinde uyanmış, birkaç hafta boyunca perhiz yapmış, sekiz kilo vermişti. Hem kendini daha iyi hissediyordu, hem de şansı değişmişti galiba.

«Satınalma Müdürü seni kabul edecek,» dediler ona günün birinde.

F. sevinç içinde büyük adamın huzuruna çıkarıldı, sorulara hedef oldu.

«Galiba protein perhizine girmişsin,» dedi Müdür.

«Yağsız etler ve tabii salata,» diye karşılık verdi F. «Arada sırada bir küçük kahvaltı ekmeği. Ama tereyağ yok. Tabii öbür nişastalar da yok.»

«Etkileyici,» dedi Müdür.

«Hem görünüşüm iyileşti, hem de kalp ve şeker hastalıkları tehlikesini azalttım,» dedi F.

«Biliyorum bunları.» Müdürün sesi sabırsızdı.

F., «Belki şimdi artık bazı konulara girebilirim,» diye devam etti. «Yani, eğer şimdiki kilomu koruyabilirsem.»

«Bakarız, bakarız,» dedi Müdür «Ya kahve?» diye sordu kuşkuyla. «Yarı yarıya mı içiyorsun?»

«Yo, hayır,» dedi F. «Yalnızca yağı alınmış süt. Sizi temin ederim, efendim, yemeklerim artık zevksiz süreçler haline geldi.»

«İyi, iyi. Yakında yine konuşuruz.»

O gece F., Frau Schneider'le nişanını bozdu. Ona bir mektup yazdı, trigliserid düzeyinin birden düşmesi nedeniyle eskiden yaptıkları planları sürdüremeyeceğini bildirdi. Anlayış göstermesini rica etti, kolesterol yüz doksanın üzerine çıkarsa onu yine arayacağını söyledi.

İşte şimdi de Schnabel'le yenilecek öğle yemeği çıkmıştı ortaya. Hafif bir yemek. Biraz peynir, bir tek şeftali kompostosu. F. şefine kendisini neden çağırdığını sorunca yaşlı adam biraz kaçamak davranmıştı. «Yalnızca çeşitli seçenekleri gözden geçirmek için,» demişti.

«Hangi seçenekler?» diye sordu F. Aklına hiçbir konu gelmiyordu. Meğer ki kendisi unutmuş olsun.

«Şey, bilemiyorum. Şimdi hepsi biraz sislendi. Yemeğin amacını unuttum.»

«Evet ama siz bir şey saklıyorsunuz,» dedi F.

«Saçma. Bir tatlı ye,» diye karşılık verdi Schnabel.

«Hayır, teşekkür ederim, Herr Schnabel. Yani... ben perhizdeyim.»

«Pasta yemeyeli ne kadar oldu?»

«Birkaç ay,» dedi F.

Schnabel, «Özlemiyor musun?» diye sordu.

«Şey, evet, tabii. Yemeklerimi tatlılarla yemeyi severim. Ama disiplin gereği... anlıyorsunuzdur.»

«Sahi mi?» diye sordu Schnabel. Bir yandan çikolatalı pastasının tadını çıkarıyor, F. de onun ne kadar zevk aldığını hissedebiliyordu. «Bu kadar katı olman yazık. Hayat kısadır. Bir lokmacık almak istemez misin?» Schnabel hain hain gülümsüyordu. Çatalıyla F.'ye bir lokma uzattı.

F. başının dönmeye başladığını hissetti. «Bakın,» dedi. «Herhalde yarın perhize yeni baştan başlasam da olur.»

«Tabii, tabii,» dedi Schnabel. «Çok mantıklı bir tutum.»

F. karşı koyabilirdi ama teslim oldu. «Garson,» diye seslendi titreyerek. «Bana da bir pasta lütfen.»

«İyi, iyi,» dedi Schnabel. «Oldu işte! Herkes gibi ol. Belki geçmişte de biraz esnek davransan, çoktan çözülmesi gereken konular çözülmüş olurdu... ne demek istediğimi anlıyorsundur.»

Garson pastaları getirip F.'nin önüne koydu. F. adamın o arada Schnabel'e göz kırptığını görür gibi oldu ama pek de emin değildi. Nefis tatlıyı yemeye koyuldu. Her lokmanın keyfini çıkara çıkara.

«Güzel, değil mi?» dedi Schnabel küçümseyici bir sırıtmayla. «Kalorisi çok tabii.»

«Evet,» diye kekeledi F. Gözleri vahşi vahşi bakıyor,

elleri titriyordu. «Hepsi dosdoğru kalçalarıma gidecek o kalorilerin.»

«Kalçalardan mı şişmanlıyorsun?» diye sordu Schnabel.

F. hızlı hızlı soluyordu. Birden pişmanlık duygusu vücudunun her boşluğunu doldurdu. Ulu Tanrım, ne yaptım ben! diye düşündü. Perhizi bozdum! Pasta yedim! Sonuçlarını bile bile! Yarın elbiseleri bollaştırmaya vermem gerekecek!

«Bir şey mi oldu efendim?» diye sordu garson. Schnabel gibi gülümsüyordu o da.

Schnabel, «Evet, ne oldu?» diye garsona katıldı. «Suç işlemiş gibi bir halin var.»

«Lütfen... onu şimdi konuşamam! Hava almam gerek! Bu hesabı siz öder misiniz? Bir daha seferkini de ben öderim.»

«Tabii,» dedi Schnabel. «Büroda görüşürüz. Sanırım Müdür seni bazı suçlamalarla ilgili olarak görmek istiyor.»

«Ne? Ne suçlamaları?» diye sordu F.

«Tam bilmiyorum. Bazı söylentiler var. Kesin bir şey yok. Yetkililerin sormak istediği birkaç soru. Acelesi yok tabii... eğer hâlâ açsan, Tombiş...»

F. masadan fırladı, sokakların arasından evine doğru uçtu. Babasının önünde kendini yere atıp ağlamaya başladı. «Baba, perhizimi bozdum!» diye bağırdı. «Bir zaaf ânında kendime tatlı ısmarladım. Lütfen bağışla beni! Bağışla, yalvarırım!»

Babası sakin sakin dinledi, sonra, «Seni ölüme mahkûm ediyorum,» dedi.

F. «Anlayacağını biliyordum,» dedi ona. O anda ikisi kucaklaştılar, boş zamanlarının daha çoğunu başkalarıyla birlikte çalışarak geçirmeye bir kere daha karar verdiler.

Delinin Hikâyesi

Delilik görece bir durumdur. Aslında hangimiz deliyiz, kim bilebilir? Central Park'da güve yeniği giysilerim ve ameliyat maskemle dolaşıp, bir yandan devrimci sloganlar haykırıp bir yandan isteri kahkahaları attığım zaman bile, şimdi düşünüyorum da, acaba bu yaptığım gerçekten mantıksız bir şey miydi, diyorum. Çünkü, sevgili okurum, ben başlangıçta böyle «New York sokak delisi» diye bilinen, çöp bidonlarının yanında durup elimdeki naylon torbalara sicim parçalarını, şişe kapaklarını dolduran biri değildim. Hayır, ben bir zamanlar Manhattan'ın kibar Doğu kesiminde yaşayan başarılı bir doktordum. Kenti kahverengi Mercedes'im içinde, Ralph Laureen tüvit takımlarımla dolaşır dururdum. Benim, yani Doktor Ossip Parkis'in, bir zamanlar tiyatro galalarında en sık rastlanan kişi olan, Sardis'de, Lincoln Center'de, Hamptons'da görülen, büyük espri yeteneği ve raketle nefis ters vuruşlar sergileyen birinin, bugün ayağına tekerlekli patenleri geçirmiş, traşı uzamış, kafasında fırıldaktan bir şapkayla Broadway'de, sırt çantası sırtında, kayıp gidişini görmek gerçekten inanılacak şey değil.

Bu feci düşüşü hazırlayan ikilem aslında basitti. De-

rin sevgi beslediğim bir kadınla birlikte yaşıyordum. Çok tatlı ve sevimli bir kişiliği vardı. Zekiydi. Zengin ve kültürlüydü. Espriliydi, neşeliydi... onunla vakit geçirmek bir zevkti. Ama (ki bu yüzden kadere lânet ediyorum) cinsel açıdan beni tahrik etmiyordu. Bunun sonucu olarak ben de her gece kentin karşı tarafına kaçıyor, Tiffany Schmeerderer adlı bir fotomodelle buluşuyordum. Bu kızın kan donduran zihinsel yetenekleri, vücudunun her gözeneğinden fışkıran erotik radyasyonla tamamen ters orantılıydı. Kuşkusuz, sevgili okurum, «doymayan vücut» sözünü işitmişsindir. İşte Tiffany'nin vücudu yalnız doymamakla kalmıyor, beş dakika kahve molası vermeye bile yanaşmıyordu. Teni saten gibi, saçları kestane rengi bir yele, uzun söğüt bacaklarının kavisleri, üzerinde insan elini kaydırdığında Siklon'a binmiş gidiyor gibi hissettiren türdendi. Bu arada, birlikte yaşadığım kadının, Olive Chomsky'nin görünüş olarak çirkin olduğunu söylüyor değilim. Hem de hiç değilim. Aslında o da güzel bir kadındı. Çekici, esprili, bir kültür atmacasının tüm gerekli niteliklerine sahip, yatakta mekanik bir kadındı. Belki de neden, ışık Olive'in üzerine belli bir açıdan düştüğünde bana açıklanmaz bir şekilde Rifka Teyzemi hatırlatmasıydı. Yo, Olive gerçekte teyzeme benzemiyordu tabii. (Rifka'nın görünüşü Yiddish folklorunda Golem diye bilinen tipe benzerdi.) Yalnızca gözlerin çevresinde belli belirsiz bir benzerlik söz konusuydu, o da ancak ışıklar ve gölgeler belli bir açıdan düşerse. Belki bu aile içi cinsel ilişkiler tabusu, belki de Tiffany Schmeerderer gibi bir yüz ve vücudun dünyaya birkaç milyon yılda bir gelip peşinden ya buzul çağını ya da ateş kıyametini başlatmasıydı asıl neden. Ama ne olursa olsun, benim ihtiyaçlarım her iki kadının en iyi yanlarını gerekli kılıyordu.

Önce Olive'le tanıştım. Bu da sayısız ilişkilerin sonunda oldu. Bu ilişkilerin hepsinde karşı taraf bazı eksiklikler sergilemekteydi. İlk karım çok zekiydi, ama hiç mizah yanı yoktu. Marx Kardeşlerin arasında en çok Zeppo'yu komik bulurdu. İkinci karım çok güzeldi ama gerçek ihtirastan yoksundu. Bir keresinde sevişirken bir ışık oyunu olduğunu, bir an için karımın kıpırdıyor gibi göründüğünü hatırlıyorum. Üç ay birlikte yaşadığım Sharon Pflug çok düşman tavırlıydı. Whitney Weisglass her şeye fazla evet diyordu. Pippa Mondale neşe dolu, kocasından boşanmış bir kadındı... o da Laurel ve Hardy biçimi mumları savunmak gibi ciddi bir hata yapmıştı.

İyi niyetli dostlarım beni nice kadınlarla tanıştırdılar. Hepsi de H.P. Lovecraft'ın sayfalarından fırlamış gibiydi. Dergi ilanlarına umutsuzluk içinde yazdığım cevaplar da işe yaramadı. Otuz yaşlarında bayan şair dedikleri altmış yaşlarında çıkıyor, Bach ve Boewulf'dan hoşlanan kız öğrenci dedikleri, Grendel'e benziyordu. «Bay Bölgesel Biseksüel» ise bana, iki ihtirasına da cevap veremediğimi söyledi. Tabii arada hiç **tam bir fıstık** çıkmadı demek istemiyorum. Hem güzel, hem duygulu, hem bilge... referansları iyi, kendisi sevimli biri. Ama eski bir kurala, belki Ahdi Atik'ten, belki eski Mısırlıların **Ölüler Kitabı**'ndan kalma bir kanuna uyarak onlar da beni reddettiler. Böylelikle çok mutsuz bir insan oldum. Dıştan bakıldığında, iyi bir hayatın nimetlerinden yararlanıyordum. Ama için için, doyurucu bir aşkı umutsuzca arayıp durmaktaydım.

Yalnız geçen geceler beni kusursuzluğun estetiğini düşünmeye itti. Doğada kusursuz diye bir şey var mı (Hyman Amcamın kusursuz budalalığı dışında)? Hem ben kendim bunca kusurun kurbanıyken, kim oluyordum da kusursuzluk arıyordum? Oturup kusurlarımın bir listesini

çıkarmaya çalıştım: 1) Arasıra şapkasını unutur, diye yazdıktan sonra aklıma başka bir şey gelmedi.

Tanıdığım kimseler arasında anlamlı bir ilişkiyi sürdüren var mıydı? Annemle babam kırk yıl birlikte yaşamışlardı ama bunu inatlarından yapmışlardı. Hastanedeki doktorlardan Greenglass, beyaz peynire benzeyen bir kadınla 'iyi huylu' diye evlenmişti. İris Merman seçmen olarak kayıtlı herkesle yatmaya hazırdı. Hiç kimsenin ilişkisine tam mutlu denilemezdi. Çok geçmeden kâbuslar görmeye başladım.

Rüyalarımda bekâr barlarına gittiğimi, orada çeteler halinde sekreterlerin üzerime saldırdığını görüyordum. Bıçaklarını çekiyorlardı. Psikanalistim ödün vermemi önerdi. Hahamım, «Ev kur, yerleş,» dedi. «Bayan Blitzstein gibi bir hanıma ne dersin? Belki çok güzel sayılmaz ama gettoya gizli yiyecek ve hafif silahlar sokmakta kimse onun kadar başarılı değildir.» Tanıştığım bir artist hanım, asıl hevesinin bir kafede garsonluk yapmak olduğunu söyledi. Bu kadında umut var gibiydi. Ama kısacık akşam yemeğimiz boyunca her söze, «Harika,» diye cevap verdi. Bir başka akşam, hastanede geçirdiğim yorucu bir günün stresini atmak için tek başıma Stravinsky konserine gittim. Ara verildiğinde Olive Chomsky ile tanıştım ve hayatım değişti.

Olive Chomsky... okumuş yazmış ve mantıklı. Eliot'tan dizeler okur, tenis oynar, Bach'ın «İki Bölümlü Buluşlar»ını piyanoda çalardı. Hiçbir zaman, «Off, vay canına,» demezdi. Pucci'den, Gucci'den söz etmez, folk ve western müziği dinlemez, radyo oyunlarını açmazdı. En küçük bir işaretle en olmayacak şeyleri yapmaya hazırdı, hattâ kendi başlatırdı. Ne güzel ve neşeli aylar geçirdik onunla! Tâ ki benim seks dürtüm (sanırım Guinness Re-

korlar kitabına da girdi) sönene kadar. Konserler, sinemalar, akşam yemekleri, hafta sonları, her konuda harika tartışmalar. Bir kerecik ağzından bir gaf çıkmamıştı. Yalnız bilge lâflar. Espri de! Ve tabii hak eden hedeflere uygun dozda atışlar... politikacılara, televizyona, yüz çektirmeye, son zamanların kent mimarisine, takım elbise giymeyen erkeklere, film kurslarına ve konuşurken söze, «Aslında,» diye başlayan insanlara.

Lânet olsun o yüzü Rifka Teyzeme benzeten güneş ışınının camdan süzüldüğü güne. Ve lânet olsun Soho'daki bir partide Tiffany Schmeerderer gibi olmayacak adı olan bir erotik ilk örneğin, çorabının üst kısmını düzelttikten sonra bana miki filmlerindekine benzer bir sesle, «Hangi burçtansınız?» diye sorduğu güne. Klasik kurt adam gibi yüzümde tüyler ve dişler kulakla duyulabilecek bir sesle belirirken onunla biraz astroloji konuşmaya kendimi mecbur hissettim. Bu konu benim entelektüel ilgimi est ve alfa dalgaları kadar, yeraltı cinleri altın bulma yeteneği kadar çekerdi.

Saatler sonra, onun bikini külotu sessizce yere düşerken kendimi balmumu gibi bir esneklik içinde hissediyordum. Ben anlaşılmaz bir dürtüyle Hollanda Milli Marşını söylemeye başlamıştım. Uçan Wallenda'lar gibi seviştik. Böylece başlamış oldu.

=O=

Olive'e yalanlar. Tiffany ile kaçamak buluşmalar. Şehvetimi başka yerde harcarken sevdiğim kadına özürler, bahaneler. Harcadığım da kime? Kof bir yo-yo'ya. Bana dokunduğu anda kafamın tepesi frizbi gibi havalanıyor, uçan daire gibi uçuyordu. Rüyalarımın kadınına karşı so-

rumluluğumdan kaçıyor. Emil Jannings'in **Mavi Melek**'teki haline benzer bir fiziksel tutkuyla rüyalarımın kadınına koşuyordum. Bir keresinde hasta numarası yaptım, Olive'den Brahms konserine annesiyle gitmesini rica ettim, televizyondaki yarışmayı birlikte seyretmekte direnen tanrıçamın kaprisini yerine getirmeye koştum. Ama programı seyredip görevimi yerine getirdikten sonra beni ödüllendirdi. Reostaları kıstı, libidomu Neptün gezegenine uçurdu. Bir başka seferinde Olive'e gazete almaya çıkıyorum dedim, yedi blok koşarak Tiffany'ye gittim, asansüre atlayıp onun katına çıkarken... kör talih... asansör takıldı. İki katın arasında kafese kısılmış puma gibi dönenip durdum, ne ateşli arzularımı bastırabildim, ne de vaktinde eve dönebildim. Sonunda itfaiyeciler gelip beni çıkardığında, Olive'e isterik bir masal uydurup hazırlamıştım. İki sokak saldırganı ve Loch Ness canavarıyla ilgili bir şey.

Bereket versin şans benden yanaydı. Eve döndüğümde Olive hâlâ uyuyordu. Olive'in içinden gelen dürüstlük duygusu, benim onu bir başka kadınla aldatmamı düşünmesine imkân bırakmazdı! Gerçi fiziksel yakınlıklarımızın sıklığı azalıyordu ama ben bünyemi zorluyor, onu en azından yarı yarıya doyurabiliyordum. İçimde hep suçluluk duygusu vardı. İşimde çok yorulduğuma ilişkin birtakım bahaneler ileri sürüyordum. O da bunları bir melek gibi kabulleniyordu. Aslında bu tempo aylar geçerken beni iyice tüketmeye başladı. Edward Munch'ın «Çığlık» tablosundaki tipe giderek daha çok benzedim.

Durumuma merhamet göster, sevgili okurum! Bu ıldırtıcı ikilem çağdaşlarımın belki pek çoğunu da etkiliyor. İnsanın ihtiyaç duyduğu şeylerin hepsini birden karşı cinsin bir tek üyesinde bulamaması. Bir yanda, ödün verme

uçurumu. Öbür yanda, aşk aldatmalarının sinir bozan ve bastırılmaz varlığı. Fransızlar haklı mıydı yoksa? İşin doğrusu, bir karısı ve bir metresi olmak mıydı? Çeşitli ihtiyaçların sorumluluğunu ikisi arasında dağıtmak mıydı? Eminim ki bu çözümü Olive'e önersem, çok anlayışlı bir insan olmasına rağmen, sonunda kendimi şişe geçirilmiş gibi Olive'in İngiliz şemsiyesine geçirilmiş bulurdum. Bitkindim, depresyona sürükleniyordum, aklımdan intihar geçiriyordum. Tabancayı kafama tuttum, ama son anda sinirlerim boşaldı, havaya ateş ettim. Kurşun tavandan geçti, üst katta oturan Bayan Fitelson'u kitap rafına sıçrattı, kadın bayram sonrasına kadar orada asılı kaldı.

Derken bir gece her şey aydınlandı. Apansız, genelde LSD ile bağdaştırılan bir netlikle, ne yapacağımı açık seçik gördüm. Olive'i Elgin sinemasında, Bela Lugosi'nin bir filmini görmeye götürmüştüm. Önemli sahne geldi. Lugosi çılgın bilimciydi. Bahtsız bir kurbanının beynini bir goril beyniyle değiştiriyordu. İkisini ameliyat masalarına yatırmıştı. Dışarda elektrikli bir fırtına vardı. Eğer böyle bir şey senaryo yazarının aklına gelebiliyorsa, herhalde benim kıratımda bir cerrah da aynı şeyi gerçek hayatta başarabilirdi.

Eh, sevgili okurum, seni meslek dışındakilerin kolay anlayamayacağı aşırı teknik ayrıntılarla sıkmayacağım. Karanlık, fırtınalı bir gecede bir gölgenin ilaçla uyutulmuş iki kadını (birinin biçimi erkeklere arabalarını duvara toslatacak türden tabii) Beşinci Caddedeki kullanılmayan bir ameliyathaneye taşıdığını söylesem yeter. Havada şimşekler karanlığı yırtarken o ameliyathanede, daha önce ancak selüloid fantezilerde görülmüş (ve ancak bu tür şeyi günün birinde sanat saydıracak bir Macar aktörü tarafından yapılmış) ameliyatı yaptı.

Sonuç? Beyni artık Olive Chomsky'nin daha az çarpıcı vücudunda bulunan Tiffany Schmeerderer, kendisinin bir seks nesnesi haline indirgenmesinden mutlu biçimde kurtulmuş oldu. Darwin'in bize öğrettiği gibi, kısa zamanda keskin bir zekâ geliştirdi. Hannah Arendt'in düzeyine çıkamadıysa bile, en azından astrolojinin çılgınlığını anladı, evlenip mutlu bir yuva kurdu. Olive Chomsky birdenbire büyük yeteneklerine eşlik edecek kozmik bir topografyaya sahip olarak benimle evlenip eşim oldu, ben de bütün dünyanın imrendiği biri oldum.

İşin ters tarafı, Olive'le yaşadığımız Binbir Gece Masallarına denk mutluluğun başlangıcından birkaç ay sonra, ben açıklanamayacak bir şekilde rüya kadından doyum alamaz oldum, Billy Jean Zapruder adlı bir uçak hostesine kapıldım. Erkek çocuklar gibi, yamyassı göğüslü, Alabama aksanıyla konuşan bir kızdı. Yüreğime taklalar attırıyordu. İşte bu noktada hastanedeki görevimden istifa ettim, Fırıldak şapkamı kafama geçirdim, sırt çantamı sırtıma taktım, Broadway'den aşağı tekerlekli patenle kaymaya başladım.

Hatırlarken: Yerler ve İnsanlar

Brooklyn Ağaçlı sokaklar. Köprü. Her yanda kiliseler ve mezarlıklar. Ve şekerci dükkânları. Küçük bir çocuk, sakallı bir ihtiyarın karşıya geçmesine yardım ediyor, «İyi Pazarlar» diyor. İhtiyar adam gülümsüyor, piposunu çocuğun kafasına boşaltıyor. Çocuk ağlayarak evine koşuyor... Boğucu sıcak ve rutubet. Akşam yemeğinden sonra insanlar katlanan sandalyeleri evlerinin önüne çıkarıyor, sokakta oturup konuşuyorlar. Birden kar yağmaya başlıyor. Kafalar karışıyor. Bir satıcı sokaktan sıcak gevrek satarak geçiyor. Köpekler üzerine saldırıyor, adam ağaca çıkıyor. Ama ne yazık ki ağacın tepesinde de başka köpekler var.

«Benny! Benny!» Bir anne oğlunu çağırıyor. Benny on yaşında ama şimdiden poliste dosyası var. Yirmi altı yaşına gelince elektrikli sandalyeye oturacak. Otuz altı yaşında asılacak. Elli yaşında bir kuru temizleme dükkânı açacak. Şimdi annesi kahvaltı sofrasını kuruyor. Ailesi yoksul olduğundan taze ekmek alamamış, çocuk marmeladı gazeteye sürüyor.

Ebbets Sahası : Taraftarlar Bedford Caddesine sıralanmış, top sahasından kaçıp buraya gelebilecek topları

bekliyorlar. Sekiz sayısız hamleden sonra içerdeki seyircilerden bir uğultu yükseliyor. Bir top duvarı aşıyor, hevesli taraftarlar üzerine atılıyorlar! Her nedense gelen top beyzbol topu değil, futbol topu... Kimse nedenini bilmiyor. Aynı mevsimin daha sonraki günlerinde, Brooklyn Dodgers'ın sahibi, bir elemanını Pittsburgh'a verip oradan bir eleman alacak, sonra kendisi Boston'a geçecek, Boston Braves'in sahibi de iki küçük çocuğuyla bu takıma gelecek.

Sheepshead Körfezi : Meşin suratlı bir adam içten gelen kahkahalarla gülüyor, yengeç sepetlerini sudan çekiyor. Dev bir yengeç, kıskacıyla adamın burnunu yakalıyor. Adam artık gülmüyor. Arkadaşları onu bu yana çekerken, yengecin arkadaşları da yengeci öbür yana çekiyorlar. Yararı yok. Güneş batıyor. Onlar hâlâ çekişiyorlar.

New Orleans Bir caz orkestrası yağmur altında mezarlıkta durmuş, çukura ceset indirilirken hüzünlü ilâhîler çalıyor. Derken canlı bir marşa başlıyorlar, kente dönüş yoluna koyuluyorlar. Yarı yolda, birisi yanlış adamı gömdüklerinin farkına varıyor. Üstelik yakın tanıdığı bile değil. Gömdükleri adam ölü değil... hasta bile değil. Hattâ o sırada Alp dağlarının köylüleri gibi şarkı söylüyormuş. Mezarlığa geri dönüyorlar, zavallı adamı çıkarıyorlar. Dava açacağını söyleyip tehdit ediyor. Elbisenin temizlenme faturasını bize yolla dedikleri halde. Bu arada, gerçek ölünün içlerinden hangisi olduğunu kimse bilemiyor. Bando çalmaya devam ederken seyircilerin hepsi birer birer gömülüyor... ölmüş olan en sakin iner, kuramını düşünüyorlar çünkü. Çok geçmeden hiç kimsenin ölmemiş olduğu anlaşılıyor. Ceset bulmak için de çok geç olmuş artık. Bayram telâşı başlamış.

Festival zamanı. Her yanda **creole** yemekleri. Çeşitli kılıklara girmiş kalabalık sokakları doldurmuş. Karides kılığına girmiş bir adamı kaynar suya atıyorlar. İtiraz ediyor, ama onun kabuklu deniz hayvanı olmadığına kimse inanmıyor. Sonunda adam sürücü ehliyetini gösterince serbest bırakıyorlar.

Beauregard Meydanı izleyicilerle tıklım tıklım dolu. Bir zamanlar Marie Laveau burada büyü yapmış. Şimdi Haitili yaşlı bir büyücü, taş bebekler ve oyuncaklar satıyor. Bir polis ona gitmesini söylüyor, tartışma başlıyor. Bittiğinde polis on santim boyuna inmiş. Öfkeden kudurarak hâlâ tutuklama yapmaya çalışıyor ama sesi o kadar tiz ki kimse ne dediğini anlamıyor. O sırada bir kedi karşıya geçiyor, polis canını kurtarmak için kaçmak zorunda kalıyor.

Paris Islak kaldırımlar. Ve ışıklar... her yerde ışıklar! Kaldırım kahvesinde bir adama rastlıyorum. Hendi Malraux'ya. Çok garip ama o da beni Hendi Malraux sanıyor. Malraux'nun kendisi olduğunu, benim yalnızca bir öğrenci olduğumu söylüyorum ona. Bunu duyunca rahatlıyor, çünkü Madam Malraux'yu çok seviyor ve onun benim karım olduğunu düşünmekten nefret ediyor. Ciddi şeylerden konuşuyoruz. Bana diyor ki, insan kendi kaderini seçmekte özgürdür ve ölümün de hayatın bir parçası olduğunu anlayana kadar, varolmanın ne demek olduğunu tam anlayamaz. Sonra bana bir tavşan ayağı satmayı teklif ediyor. Yıllar sonra bir akşam yemeğinde yine karşılaşıyoruz, o yine benim Malraux olduğumda ısrar ediyor. Bu sefer ben de bir şey demiyorum ve ona gelen meyve kokteylini de ben yiyorum.

Sonbahar. Paris yeni bir grevle yine felç durumda. Bu sefer akrobatlar. Kimse zıplayıp takla atmıyor, kent hareketsiz kalıyor. Kısa zamanda grev yayılıyor, hokkabazlarla vantilogları da kapsıyor. Parisliler bunları temel hizmetlerden sayıyorlar. Öğrenciler şiddete başvuruyor. İki Cezayirliyi amuda kalkmışken yakalıyorlar, kafaları traş ediliyor.

On yaşında, uzun kumral, bukleli saçlı, yeşil gözlü bir kız, İçişleri Bakanının yiyeceği şokola mus'un içine bir plastik patlayıcı saklıyor. Daha ilk lokmada Bakan hemen Fouquet'nin tavanından fırlıyor, Les Halles'e yarasız beresiz iniş yapıyor. Artık Les Halles de yok.

Otomobille Meksika'dan geçiş: Yoksulluk akıl durdurucu. Orozco'nun duvar resimlerini andıran yığın yığın geniş kenarlı şapka kümeleri. Isı gölgede kırk derecenin üstünde. Yoksul bir kızılderili bana kızarmış jambonlu ançiladа satıyor. Tadı nefis. Biraz buzlu suyla mideye indiriyorum. Midemde biraz rahatsızlık hissediyorum, sonra Hollandaca konuşmaya başlıyorum. Birden hafif bir karın ağrısı, beni kapanan bir kitap gibi ikibüklüm ediyor. Altı ay sonra gözlerimi bir Meksika hastanesinde açıyorum. Kafam kel. Elimde bir Yale flaması var. Korkunç bir deneyim geçirdiğimi öğreniyorum. Ateş etkisiyle sayıklarken ve ölümün kapısına yaklaşmışken, Hong Kong'dan iki takım elbise ısmarladığımı söylüyorlar bana.

Çok sayıda harika köylülerin bulunduğu bir koğuşta nekahat dönemime başlıyorum. Bu köylülerin çoğu sonradan yakın dostlarım olacak. Alfonso var... annesi onun matador olmasını istemiş. Boğa onu delik deşik etmiş, sonra da annesi delik deşik etmiş. Sonra Juan var.

Basit bir köylü. Domuz yetiştiriyor. Adını yazmayı bilmiyor ama her nasılsa I.T.T.'yi altı milyon dolar dolandırmış, sonra yaşlı Hernandez var. Yıllarca Zapata'nın yanında at koşturmuş, sonunda büyük devrimci onu tutuklatmış... hep kendisine tekme atıyor diye.

Yağmur. Altı gün süren yağmur. Sonra sis. Bir Londra pub'unda Willie Maugham'la oturuyorum. Canım sıkkın, çünkü ilk romanım **Gururlu Kusturucu** eleştirmenler tarafından soğuk karşılanmış. **Times**'da çıkan tek iyi eleştirinin de son cümlesi işi mahvetmiş. Diyor ki: Western mektuplarında bile eşi görülmeyen bir eşşekçe klişeler mikrobu.

Maugham bana bu söz birçok türlü yorumlanabilir ama bunları gazete ilanlarında kullanmamak iyi olur, diyor. Şimdi Old Brompton sokağından yukarı yürüyoruz ve yağmur yine başlıyor. Maugham'a şemsiyemi teklif ediyorum, alıyor. Kendi şemsiyesi de olduğu halde hem. Maugham şimdi iki şemsiye taşıyor, ben de yanında koşuyorum.

«İnsan eleştirileri hiçbir zaman fazla ciddiye almamalı,» diyor. «Benim ilk kısa hikâyemi bir eleştirmen sert bir ifadeyle kötülemişti. Ben bozuldum, adam hakkında bazı tatsız şeyler söyledim. Sonra günün birinde hikâyeyi yeniden okudum, onun haklı olduğunu anladım. Yüzeyseldi gerçekten. Kötü kurgulanmıştı. O olayı hiç unutmadım. Yıllar sonra Luftwaffe gelip Londra'yı bombaladığında, o eleştirmenin evine fener tuttum.»

Maugham bir ara durup üçüncü bir şemsiye satın alıyor ve onu da açıyor. «İnsan yazar olmak için,» diye devam ediyor. «Riski göze almalı ve budala durumuna düş-

mekten korkmamalı. Ben **Şeytanın Kurbanları**'nı yazarken kafama kâğıttan şapka giymiştim. **Yağmur**'un ilk taslağında **Sadie Thompson** bir papağandı. Araştırıyoruz. Risklere giriyoruz. **Hayatın Esiriyiz**'e başlarken elimde bir tek bağlaç vardı: 've'. İçinde 've' bulunan bir hikâyenin harikulâde olacağını biliyordum. Yavaş yavaş gerisi de biçimlendi.»

Bir rüzgâr Maugham'ın ayaklarını yerden kesiyor, onu bir binaya çarptırıyor. O kıkır kıkır gülüyor. Ondan sonra Maugham bana, genç bir yazara verilebilecek en büyük öğüdü sunuyor. «Soru cümlesinin sonuna soru işareti koy. Ne kadar etkili olabileceğine şaşıracaksın.»

İçinde Yaşadığımız Şu İğrenç Çağ

Evet, itiraf ediyorum. Bendim. Willard Pogrebin. Yumuşak huylu, hayatının bir döneminde gelecek vaad eden ben. ABD Başkanına bir kurşun sıkan bendim. Tüm ilgililerin şansı varmış ki izleyici kalabalığından biri o sırada Luger'imi dürtüp hedefi şaşırttı, kurşun bir McDonalds tabelasından sekti, Himmelstein'in sosisçi dükkânında bir **bratwurst**'un içine gömüldü kaldı. Birkaç koruma görevlisinin soluk boruma düğüm attıkları hafif tartaklamalardan sonra beni kıskıvrak yakaladılar, gözaltına almaya götürdüler.

Nasıl oldu da bu duruma geldim, diye mi soruyorsunuz. Ben, hiçbir sivri siyasal inancı olmayan ben; çocukluğunda çelloyla Mendelson çalmayı, belki dünyanın büyük başkentlerinde parmaklarımın ucunda dans etmeyi hayal etmiş olan ben. Aslında, her şey iki yıl önce başladı. Ordudan sağlık nedenleriyle yeni atılmıştım. Sebebi, üzerimde benim haberim olmadan yapılan bazı bilimsel deneylerdi. Daha ayrıntılı anlatmak gerekirse, birkaçımıza, içine lisürpik asit konmuş fırında tavuk yedirilmişti. Deneyin amacı, bir insanın Dünya Ticaret Merkezi Binası üzerinden uçmaya kalkışmak için hangi dozda LSD alması

gerektiğini saptamaktı. Gizli silahlar geliştirmek Pentagon için büyük önem taşır. Daha bir hafta önce de okla vurulmuştum. Okun ucundaki ilaç, Salvador Dali gibi konuşmama ve ona benzememe yol açmıştı. Birikimsel yan etkiler sonunda gözlemlerimde kendini gösterdi, kardeşim Morris'le iki rafadan yumurta arasındaki farkı ayırtedemez hale gelince beni ordudan attılar.

Savaş Gazileri Hastanesinde uygulanan elektroşok tedavisi yardımcı oldu ama orada da kablolar karıştı, bir davranış psikolojisi laboratuarı devreye girdi, ben de birkaç şempanzeyle birlikte **Vişne Bahçesi**'ni nefis bir İngilizceyle oynadım. Serbest kaldığımda meteliksiz ve yapayalnızdım. Otostopla batıya gitmeye kalktığımı, beni iki California yerlisinin arabalarına aldıklarını hatırlıyorum. Rasputin gibi sakalı olan karizmatik bir genç adamla, Svengali gibi sakalı olan karizmatik bir genç kadın. Tam aradıklarıymışım ben dediklerine göre. Çünkü Kabala'yı parşömene yazıyorlarmış ve kullanacakları kan bitmiş. Onlara namuslu bir iş bulmak üzere Hollywood'a gitmekte olduğumu anlatmaya çalıştımsa da, hipnotik gözleriyle kürek kadar bıçaklarının bileşimi beni onların samimiyetine inandırdı. Issız bir çiftliğe götürüldüğümü hatırlıyorum. Hipnoz altında birkaç genç kadın bana organik sağlık besinleri yedirdiler, sonra alnıma kızgın demirle pentagram dağlamaya çalıştılar. Daha sonra bir kara âyine tanık oldum. Kukuletalı yeniyetmeler, «Vay canına,» kelimelerini Latince söylüyorlardı. Ayrıca bana peyote ve kokain verildiğini, haşlanmış kaktüsten alınma beyaz bir madde yedirildiğini de hatırlıyorum. Başım radar çanağı gibi döndü, arkama bakar oldum. Daha fazla ayrıntı hatırlamıyorum ama iki ay sonra bir istiridyeyle evlenmeye kalktığım için Beverly Hills'de tutuklandığım zaman da beynim hâlâ etki altındaydı.

Polis beni serbest bıraktığında, akıl sağlığımın geriye kalanını koruyabilmek için biraz iç huzuru bulmak istiyordum. Leo-Tze'nin öğretilerini Robert Vesco'nun bilgeliğiyle birleştiren mehtap suratlı, etkileyici Peder Chow Bok Ding'in mezhebine katılmam için, taraftarları beni sokaklarda defalarca durdurup öneride bulundu. Peder Ding estetik bir adamdı. Tüm dünyasal varlıkları (Charles Foster Kane'in sahip olduğundan fazlasını) reddetmiş biriydi. Hayattaki iki amacını şöyle anlattı. Birincisi, kendisine inananların hepsine duanın, orucun ve kardeşliğin değerlerini işlemek, ikincisi de onları NATO ülkelerine karşı bir dinî savaşa sürmek. Birkaç vaaza devam ettikten sonra, Peder Ding'in robot gibi bir itaatten hoşlandığını, ilâhî şevkte en ufak bir azalmaya kaşlarını kaldırdığını farkettim. Pederin grubunun sistematik olarak ahlâksız bir megalomanyak tarafından kuşbeyinli zombiler haline indirgenmekte olduğundan kuşkulandığımı söylediğimde, bu sözüm eleştiri sayıldı. Birkaç saniye sonra beni alt dudağımdan çekerek bir mihraba götürdüler, orada Pederin Sumo güreşçilerine benzeyen adamları bana tutumumu birkaç hafta boyunca yeniden düşünmemi öğütlediler. Aklımı dağıtacak yemek ve su gibi şeyler olmaksızın. Tutumumu beğenmediklerinin ek bir işareti olarak, avucu bozuk para dolu bir yumruk, diş etlerime mekanik bir düzenlilik temposu içinde defalarca indi. Gariptir ama çıldırmamı engelleyen tek şey, kendi özel tılsımlı kelimemi tekrarlayıp, durmadan «Yoyks,» demem oldu. Sonunda bu teröre teslim oldum, hayaller görmeye başladım. Frankeştayn'ı elinde hamburger, ayaklarında kayakla Covent Gardens'de dolaşırken gördüğümü de hatırlıyorum.

Dört hafta sonra bir hastanede gözlerimi açtığımda oldukça iyiydim, yalnız birkaç çürüğüm vardı, bir de ken-

dimin Igor Stravinsky olduğuma kesinlikle inanıyordum. Peder Ding'in aleyhine, on beş yaşında bir Maharişi tarafından dava açıldığını duydum. Anlaşamadıkları konu, hangisinin Tanrı olduğuydu. Kazanan, Loew'un Orpheum'una serbest giriş kartına hak kazanıyordu. Sonunda sorun Bunco Mangasının yardımıyla çözümlendi, her iki **guru** birden, sınırdan Nirvana - Meksika'ya kaçarlarken yakalandılar.

Bu arada ben fiziksel bakımdan sağlam olmakla birlikte, duygusal denge bakımından Caligula'nın durumundaydım. Parça parça olmuş psikolojimi onarmak umuduyla PET diye bir programa yazıldım. Bir benlik terapisi programı. Gustave Perlemutter adlı etkileyici biri başlatmıştı programı. Perlemutter daha önce saksofoncuyken psikoterapiyle ileri yaşlarında tanışmış, ama uyguladığı yöntem pek çok ünlü film yıldızını çevresine çekmişti. Bu insanlar terapinin kendilerini hızla ve derinlemesine değiştirdiğini, Cosmopolitan dergisindeki yıldız falları sütununun bile böyle bir değişiklik yaratamadığını söylüyorlardı.

Geleneksel tedavilerden sonuç almamış bir grup nörotik, kırsal bir yerdeki sevimli bir tedavi merkezine götürüldük. Herhalde dikenli telleri ve Dobermanları görünce kuşkulanmam gerekirdi ama Perlemutter'in görevlileri bize duyduğumuz çığlıkların önemsiz olduğu konusunda güvence verdiler. Dik arkalı sert sandalyelerde yetmiş iki saat boyunca kıpırdamadan oturtulunca direnme gücümüz yavaş yavaş tükendi, çok geçmeden de Perlemutter bize **Kavgam**'dan pasajlar okumaya başladı. Zaman geçtikçe adamın tam bir psikotik olduğu, tedavisinin de rastgele «neşelenme» hamlelerinden oluştuğu belli oldu.

Düş kırıklığına uğrayanlardan bazıları oradan ay-

rılmaya çalıştılarsa da, çevredeki tel örgünün elektrikli olduğunu anladılar. Perlemutter'in kendisinin akıl doktoru olduğunu söyleyip diretmesine rağmen, sık sık ona Yaser Arafat'tan telefonlar geldiğine dikkat ettim. Son anda Simon Wiesenthal'in ajanları orayı basmasaydı neler olacaktı, Tanrı bilir.

Bu olayların etkisinden gergin ve alaycı biri olarak, San Fransisco'ya yerleştim, tek bildiğim yolla para kazanmaya başladım... Berkeley yöresinde tahrikçilik ve FBI'ya muhbirlik yapmakla. Birkaç ay boyunca federal ajanlara bilgileri sattım, sonra tekrar sattım. Bilgilerin çoğu CIA'nın bir planıyla ilgiliydi. New York halkının dayanıklılığını ölçmek için şehir suyuna potasyum siyanür atma planı. Bir yandan bu iş, bir yandan porno filmlerde yönetmen olarak, iki yakamı biraraya zor getirebiliyordum. Derken bir akşam çöpü dışarı koymak için kapımı açtığımda iki adam gölgelerden üzerime atıldı, kafama bir kanepe örtüsü geçirdiler, beni bir arabanın bagajına tıktılar. Bana iğne yaptıklarını hatırlıyorum. Kendimden geçmeden önce, Patty'den ağır, ama Hoffa'dan hafif olduğumu söylüyorlardı. Kendime geldiğimde karanlık bir dolaptaydım. Üç hafta boyunca beni orada tüm duyulardan arınmış durumda tuttular. Daha sonra uzmanlar beni gıdıkladı, iki adam folk şarkıları söylemeye başladı, sonunda ne isterlerse yapmaya razı olduğumu bildirdim. Neler olduğunu tam anlatamayacağım çünkü belki söyleyeceklerimin hepsi beyin yıkamadır. Ama sonunda beni Başkan Gerald Ford'un bulunduğu bir odaya aldılar. Başkan elimi sıktı, kendisiyle birlikte ülkeyi dolaşıp arasıra ona bir el ateş etmemi, ama ıskalamak için özen göstermemi istedi. O zaman cesaretini gösterme fırsatı bulacağını, dikkati önemli konulardan başka tarafa çekebileceğini belirtti. O

konuları çözümleyecek yetenekte görmüyordu kendini. O zayıf halimde her şeye razı oldum. İki gün sonra da Himmelstein Sosisçisinin dışındaki olay oldu.

İnsanlık İçin Dev Bir Adım

Dün öğle yemeğinde, en sevdiğim kent içi lokantasında, o lokantanın spesyalitesi olan bir tür tavuk yiyordum. Bir yandan da tanıdığım bir oyun yazarının, son eserini eleştirilere karşı savunuşunu dinlemek zorunda kalıyordum. Çıkan eleştiriler, Tibet'vâri **Ölüler Kitabı** gibi bir havadaydı. Moses Goldworm ikide bir Sofokles'in diyaloglarıyla kendininkiler arasında sıkıcı ilişkiler bulurken, bir yandan da sebzeli kotletini kurtlar gibi tıkınıyor, New York'lu tiyatro eleştirmenlerine Carrie Nation gibi ateş püskürüyordu. Ben tabii ona anlayışlı bir kulak sunmaktan, «sıfır gelecek vaad eden bir oyun yazarı» sözünün birkaç türlü yorumlanabileceğini söylemekten başka bir şey yapamıyordum. Derken birden... sükûnetten kıyamete bir anda geçilebilmesi gibi, zavallı adam sandalyesinden yarı ayağa kalktı. Konuşamaz olmuştu. Telâşla kollarını sallıyor, bir eliyle gırtlağına sarılıyordu. Adamcağız mavinin sık sık Thomas Gainsborough ile özdeşleştirilen bir tonuna dönüşmüştü.

Birisi, «Tanrım, ne oluyor?» diye bağırırken, gümüş çatal bıçağın yere düşmesiyle bütün başlar bize doğru çevrildi.

Garsonlardan biri, «Koroner yetmezliği,» diye haykırdı.

Bitişik masadaki adam, «Hayır, hayır, kriz geçiriyor,» dedi.

Goldworm hâlâ mücadele veriyor, kollarını sallıyordu ama gücü kesilmeye başlamıştı. Kalabalıktan çatlak sesler isteri halinde çeşitli çareler önerirken, oyun yazarı garsonun teşhisini onaylarcasına yere çuval gibi yığıldı. Goldworm'un cankurtaran yetişemeden ölecek gibi bir hali vardı. Tam o sırada, bir seksen boyunda bir yabancı, astronotlara taş çıkaran bir özgüvenle sahnenin ortasına ilerledi, gerçekten sahnedeymiş gibi bir sesle, «Her şeyi bana bırakın, millet,» dedi. «Doktora ihtiyacımız yok... bu kalp sorunu değil. Boğazına sarılmakla adam evrensel bir işaret verdi bize. Dünyanın her köşesinde bilinen bir işaret. Boğuluyorum demek istedi. Belirtiler belki kalp krizi geçiren birininkine benzeyebilir, ama sizi temin ederim, bu adam Hemlich Manevrasıyla kurtulacaktır!»

Günün kahramanı bu sözleri söyledikten sonra iki kolunu masa arkadaşıma arkadan sarıp onu oturur durumda doğrulttu. Yumruğunu Goldworm'un göğüs kemiğinin tam dibine dayadı, birden abanıp sıktı. Hastanın boğazından bir fasulyenin roket gibi fırlayıp vestiyerin tepesine uçtuğunu gördük. Goldworm kendine geldi, kurtarıcısına teşekkür etti. Kurtarıcı o zaman Sağlık Kurumunun bastırıp duvarlara astığı bir ilanı bize gösterdi. Posterde az önce seyrettiğimiz küçük sahne, tüm ayrıntılarıyla aynen anlatılmaktaydı. Hem de resimlerle. Demin gördüğümüz gerçekten de evrensel bir «boğulma işareti»ydi. Üç şeyi birden ifade ediyordu: (1) Konuşamıyorum ve soluk da alamıyorum. (2) Tende morarma. (3) Yere yıkılma.

Posterdeki teşhis bilgilerinden sonra, hayat kurtaran sürecin nasıl uygulanacağı anlatılıyordu. Arkadan kucaklama, âniden bastırma ve demin tanık olduğumuz uçan protein olayı. İşte Goldworm, Uzun Veda'dan böylece kurtulmuş oldu.

Birkaç dakika sonra, Beşinci Cadde üzerinde eve doğru yürürken, az önce izlediğim can kurtarma manevrasının keşfiyle adını ulusal belleğe kazıyan Doktor Hemlich'in, bir zamanlar bu tür sofra tehlikelerine çare bulmak için üç isimsiz bilim adamının nasıl aylarca uğraştığından haberi var mı acaba, diye düşündüm. Acaba o isimsiz üçlüden birinin tuttuğu günlüğü biliyor muydu? O günlük benim elime, bir açık artırmada yanlışlık sonucu geçmişti. Sekiz haftalığımı yatırmayı kabullendiğim **Harem Esirleri** adlı kitaba, cildi ve rengi çok benzediği için. Aşağıda o günlükten bazı bölümler var. Bunları buraya sırf bilime katkısı olsun diye alıyorum.

3 OCAK. İki meslekdaşımla bugün ilk defa karşılaştım ve ikisinin de çok hoş insanlar olduğuna karar verdim. Ama Wolfesheim hiç benim tahmin ettiğim gibi biri değil. Bir kere, resmindekinden daha kilolu (sanırım eski resmini kullanıyor.) Sakalı orta uzunlukta ama akla sığmaz bir yabanotu kitlesi arasında uzamışa benziyor. Buna kalın çalı kaşları ve mikrop boyunda boncuk gözlerin o kalın, kurşun geçirmez gözlük camları ardındaki kuşkulu hareketlerini de ekleyin. Sonra tikler, seğirmeler de var. Adam yüz tiklerinden ve göz kırpmalardan öyle bir repertuar geliştirmiş ki, Stravinsky'nin komple bir kompozisyonuna taş çıkarıyor. Bununla birlikte Abel Wolfesheim parlak bir bilim adamı. Sofra boğulmaları konusundaki ça-

lışması onu dünya çapında bir efsane haline getirmiş. **Rastgele Boğulma** adlı raporunu biliyor olmamı iltifat saydı, kulağıma bir zamanlar kuşkuyla karşılanmış olan «hıçkırık doğuştan gelir» tezimin şimdi artık M.I.T.'de yaygın şekilde kabul edildiğini fısıldadı.

Wolfesheim'ın görünüşü eksantrik olsa bile, grubun diğer üyesi yazılarını okurken tam tahmin ettiğim gibi çıktı. Shulamith Arnolfini'nin rekombinan DNA ile ilgili deneyleri, «Let My People Go»yu (Bırakın Halkımı Geçsin) şarkı olarak söyleyebilen bir fare yaratmasına yol açmıştı. Kadın aşırı İngiliz gibiydi. Tüvit giysiler giyen, saçlarını sımsıkı topuz yapmış, bağa çerçeveli gözlüğü gaga burnu üzerinde aşağıya sarkmış biri. Ayrıca konuşma bozukluğu da vardı. Konuşması öyle belirgin bir sıvılıktaydı ki, içinde çok 's' geçen bir kelime söylediğinde insan kendini muson rüzgârı ortasında kalmış gibi hissediyordu. İkisinden de hoşlandım ve büyük keşifler bekliyorum.

5 OCAK. İşler sandığım kadar kolay başlamadı, çünkü Wolfesheim'la ben yöntem üzerinde küçük bir anlaşmazlığa düştük. Ben ilk deneylerimizi fareler üzerinde yapmayı önerdim, ama o bunu gereksiz bir çekingenlik olarak nitelendirdi. Kendisi mahkûmları kullanmaktan yana. Onlara beşer saniye arayla iri et lokmaları yedirmek, çiğnemeden yutmalarını emretmek istiyor. Sorunun çapını gerçek boyutlarıyla ancak o zaman gözlemleyebiliriz diyor. Ben olaya ahlâki açıdan bakınca Wolfesheim savunmaya geçti. Kendisine bilimi ahlâktan yüksek sayıp saymadığını sordum, insanlara ve hamsterlere aynı gözle baktığına işaret ettim. Duygularına kapılıp beni «benzersiz gerzek» olarak değerlendirişine de katılmadım. Bereket versin Shulamith benden yana çıktı.

7 OCAK. Bugün verimli bir gün oldu. Shulamith'le benim için. Yirmi dört saat durmaksızın çalıştık, bir fareyi boğulma noktasına getirdik. Bunu sağlamak için hayvana Gouda peynirinden dev porsiyonlar verdik, yedikten sonra da onu güldürdük. Tabii lokmalar yanlış borudan aşağı gitti, boğulma oldu. Fareyi kuyruğundan sımsıkı yakalayıp kırbaç gibi salladığımızda peynir parçası çıktı. Shulamith'le ben bu deney üzerinde bol bol notlar aldık. Eğer kuyruktan sallama işlemini insana uygulayabilirsek bir şeyler başarmış olacağız. Henüz bir şey söylemek için çok erken.

15 ŞUBAT. Wolfesheim denemekte direndiği bir kuram geliştirdi ama bence fazla basit bir şey. Yiyecekle boğulmakta olan bir insana su içince kurtarabileceğine inanıyor. Önce şaka yaptığını sandım, ama ısrarlı hali ve vahşi bakışlı gözleri bu kurama adanmışlığını ortaya koyuyordu. Besbelli günlerdir uyku durak bilmeden kafasında bu fikri evirip çevirmiş. Laboratuarındaki tüpler çeşitli düzeylere kadar su doluydu hep. Ben kuşkulu cevap verince, beni olumsuz davranmakla suçladı, sonra disko dansözü gibi kıvrılıp bükülmeye koyuldu. Benden nefret ettiği belli.

27 ŞUBAT. Bugün dinlenme günümüzdü. Shulamith'le ben arabayla kırları dolaşmaya karar verdik. Bir kere doğaya çıkınca, boğulma kavramı öyle uzak görünmeye başladı ki! Shulamith bana, daha önce evlendiğini, eşinin radyoaktif izotoplar üzerindeki çalışmaların öncüsü olduğunu anlattı. Senato komisyonu önünde ifade verirken

bütün vücudu sözün orta yerinde görünmez olmuştu. İkimiz kişisel tercihlerimizden, zevklerimizden konuştuk, aynı bakterileri sevdiğimizi keşfettik. Shulamith'e, onu öpersem ne hissedeceğini sordum. «Nefisss,» dedi, bana konuşma kusurunun zengin bir spreyini sundu. Onun çok güzel bir kadın olduğu sonucuna varmış bulunuyorum. Hele de 'X ışını' geçirmez kurşun ekrandan bakıldığında.

1 MART. Artık Wolfesheim'ın deli olduğuna inanıyorum. «Bir bardak su» kuramını düzinelerce kere denedi, hiçbir seferinde başarılı olmadı. Değerli zamanı ve parayı ziyan etmekten vazgeçmesini söylediğimde, petri kutusunu fırlattı, kutu burun kemiğimden sekti, lehim aleviyle onu kendimden uzak tutmak zorunda kaldım. Her zaman olduğu gibi, iş zorlaştıkça gerilimler de artıyor.

3 MART. Tehlikeli deneylerimiz için denek bulamayınca lokantalarda kafeteryaları dolaşmak, çabuk dolaşırsak sorunlu birine rastlayacağımızı ummak zorunda kaldık. Sans Souci Meze Evinde, ben Bayan Rose Moscowitz'i ayak bileklerinden kaldırıp sallamaya çalıştım. Boğazına kaçan dev lokmayı çıkarmayı başardım ama yine de bana minnet duymuşa benzemiyordu. Wolfesheim boğulanların sırtına vurmamızı önerdi, otuz iki yıl önce Zürih'teki bir sempozyumda bu sırt vuruşlarıyla ilgili önemli bazı kavramların Fermi tarafından ortaya atıldığına işaret etti. Bu konuyu incelemek için fon tahsis edilmemişti, çünkü hükümet nükleer önceliği seçmişti o günlerde. Wolfesheim'ın Shulamith'le olan ilişkimde bana rakip duruma geldiğini de söylemem gerekir. Ona olan sevgisini dün biyoloji lo-

boratuarında itiraf etti. Onu öpmeye çalıştığında, Shulamith elindeki donmuş maymunu onun kafasına indirdi. Wolfesheim çok bunalımlı ve üzgün bir adam.

18 MART. Bugün Marcello's Villa lokantasında Bayan Guido Bertoni'yi boğulurken bulduk. Boğazına kaçan şey, sonradan anlaşıldığına göre, ya kaneloni ya da ping-pong topuydu. Önceden tahmin ettiğim gibi, sırta vurmak işe yaramadı. Wolfesheim eski kuramlardan bir türlü kopamadığı için bir bardak su yöntemini denedi. Ne yazık ki su bardağını nüfuzlu bir inşaat müteahhidinin masasından kaptığı için üçümüzü servis kapısından arkadaki lamba direğine sürdüler... defalarca.

2 NİSAN. Bugün Shulamith cımbız kavramını ortaya attı. Yani... uzun bir cımbız ya da forsepsle soluk borusuna kaçan lokmayı çıkarmak. Her vatandaş, üzerinde böyle bir âlet taşırsa, Kızıl Haç örgütü de herhalde bunu kullanma konusunda eğitim verebilirdi. Hevesli bir umut içinde arabaya atlayıp deniz kenarındaki Belknap's Salt'a gitti, Bayan Faith Blitzstein'in soluk borusundaki yengeç lokmasını çıkarmaya uğraştık. Ne yazık ki ben cımbızı ortaya çıkardığımda kadın telaşlandı, dişlerini bileğime geçirdi, elimdeki cımbızın boğazına düşmesine yol açtı. Ölümün önlenmesi, kocası Nathan'ın çabuk davranıp onu saçlarından yakalayarak havaya kaldırması, başaşağı çevirip yo-yo gibi sallanması sayesinde önlenebildi.

11 NİSAN. Projemiz sona eriyor... başarısız olarak. Bunu söylemekten üzüntü duyuyorum. Fonumuz kesildi. Vakıf artık kalan paranın neşe-çıngırakları konusuna harcanmasının daha yararlı olacağı kanısında. Haberi alınca açık havaya çıkıp kafamı netleştirme ihtiyacını duydum. Gece karanlığında tek başıma Charles Nehri kenarında yürürken, bilimin sınırlarını düşünmeden edemiyordum. Belki de insanların yemek yerken arasıra boğulması bir yazgıydı. Belki çözemediğimiz bir kozmik planın parçasıydı. Araştırmanın ve bilimin her şeyi çözeceğini sanacak kadar kibirli miyiz? İnsan biftekten çok iri bir lokma yutuyor ve tıkanıyor. Bundan basit ne olabilir? Evrenin o nazik dengesini ve uyumunu bundan iyi kanıtlayacak bir şey olabilir mi? Tüm cevapları hiçbir zaman bilemeyeceğiz.

20 NİSAN. Dün öğleden sonra bizim son günümüzdü. Shulamith'e merkezde rastladım. Yeni herpes aşısıyla ilgili monografiyi inceleyip konserve balık atıştırarak yemek zamanına kadar durumu idare etmeye çalışıyordu. Arkasından sessizce yaklaştım, şaşırtmak için kollarımı ona doladım, bir an için ancak bir âşığın duyabileceği zevki duydum. Birden boğulur gibi oldu. Balığın bir lokması soluk borusuna kaçmıştı. Kollarım hâlâ ona sarılıydı. Şans eseri, ellerim de tam göğüs kemiğinin altında kenetlenmişti. İçimden bir ses... belki kör içgüdü, belki bilimsel talih... ellerimi yumruk yapıp onun göğsüne bastırmamı sağladı. Lokma hemen yerinden çıktı, bir an sonra da güzel kadınım sapasağlamdı. Bunu Wolfesheim'a anlattığımda, «Evet, tabii, balıksa olur, ama demir alaşımlarıysa olmaz,» dedi.

Ne demek istediğini anlayamadım, aldırdığım da yok.

Proje sona erdi. Gerçi başarısızlığa uğradığımız doğru ama başkaları bizi izleyecek, ilkel çalışmalarımızın üzerine başka çalışmaları temellendirecek ve sonunda başaracaktır. Gerçekten de, ilerde çocuklarımızın, ama daha kesin konuşmak gerekirse torunlarımızın, ırk, renk, dil ve din farkı gözetmeksizin bu sofra tehlikesinden arınmış bir dünyada yaşayacağını görebiliyorum. Sözlerimi kişisel bir sözle bitireyim. Shulamith'le evleniyoruz. Ekonomik durum biraz düzelene kadar da üçümüz Wolfesheim da dahil çok ihtiyaç duyulan bir hizmet vermeye, birinci sınıf bir dövme salonu açmaya karar verdik.

Soru

(Aşağıdaki bir perdelik oyun, Abraham Lincoln'un hayatındaki bir olay üzerine temellendirilmiştir. Olay gerçek olabilir veya olmayabilir. Ben bunu yazarken hayli yorgundum.)

I

(Lincoln çocuksu bir hevesle, basın sekreteri George Jennings'i odasına çağırtır.)

Jennings Bay Lincoln, beni mi çağırttınız?

Lincoln Evet, Jennings. Gir, Otur.

Jennings Evet, Başkanım?

Lincoln (Gülümsemesine engel olamaz) Seninle bir fikir üzerinde konuşmak istiyorum.

Jennings: Elbette, efendim.

Lincoln Bir dahaki sefere basın temsilcilerini çağırıp toplantı yaptığımızda...

Jennings Evet efendim...

Lincoln: Sıra sorulara geldiğinde...

Jennings Evet, Başkanım...

Lincoln: Sen elini kaldır ve bana bir soru sor. Baş-

kanım, bir insanın bacakları ne kadar uzun olmalı sizce; diye sor.

Jennings Anlayamadım?

Lincoln: Sen bana, bir adamın bacakları ne kadar uzun olmalı diye sor.

Jennings: Nedenini sorabilir miyim, efendim?

Lincoln: Neden mi? Çok iyi bir cevabım var da ondan.

Jennings: Öyle mi?

Lincoln Yere değecek kadar uzun olmalı.

Jennings: Anlayamadım?

Lincoln Yere değecek kadar uzun. Cevabım bu! Anladın mı? Bir adamın bacakları ne kadar uzun olmalı? Yere değecek kadar!

Jennings Anlıyorum.

Lincoln: Komik bulmadın mı?

Jennings: Açık konuşabilir miyim, Başkanım?

Lincoln (Canı sıkılarak): Eh, bugün çok kahkaha topladım bu sözle.

Jennings: Sahi mi?

Lincoln Elbette. Kabineyle ve birtakım arkadaşlarla beraberdim, adamın biri bunu sordu, ben de cevabı patlattım, bütün oda kırıldı.

Jennings: Sorabilir miyim, Bay Lincoln, bu soruyu hangi nedenle sordu size?

Lincoln: Efendim?

Jennings: Yani... anatomiden mi konuşuyordunuz? Adam cerrah mıydı, heykeltraş mıydı?

Lincoln: Şey..ıı..yo..şey... sanmıyorum. Hayır. Basit bir çiftçiydi galiba.

Jennings: E, neden bilmek istedi bunu?

Lincoln Onu bilmem. Tek bildiğim, benimle hemen görüşmek isteyen biri olduğu...

Jennings (Kaygılı) Anlıyorum.

Lincoln Ne oldu, Jennings, rengin soldu!

Jennings: Biraz garip bir soru da...

Lincoln Evet ama ben kahkaha topladım o soruyla. Şipşak bir cevaptı.

Jennings: Onu inkâr eden yok, Bay Lincoln.

Lincoln Büyük kahkaha. Tüm kabineyi kırdım geçirdim.

Jennings Sonra adam bir şey söyledi mi?

Lincoln: Teşekkür etti, çıkıp gitti.

Jennings Neden bilmek istediğini sormadınız mı ona?

Lincoln Doğrusunu istersen, o sıra kendi cevabıma pek keyiflenmiştim. Yere değecek kadar uzun. Öyle çabuk geldi ki aklıma! Bir an kararsızlık göstermedim.

Jennings Biliyorum, biliyorum. Yalnız... şey... bu olay beni biraz kaygılandırdı.

II

(Lincoln'la Mary Todd yatak odalarında. Gecenin yarısı. Mary yatağında, Lincoln sinirli sinirli dolaşıyor.)

Mary Gelip yatsana, Abe. Bir terslik mi var?

Lincoln Bugünkü o adam. O soru. Kafamdan atamıyorum. Jennings sanki bir kutu açtı, içinden minik kurtlar döküldü.

Mary: Unut artık, Abe.

Lincoln: Unutmayı istiyorum, Mary. Tanrım, istemiyorum mu sanıyorsun? Ama o ısrarlı gözler. Yakaran bakışlar. Neydi bunu yaratan? Bir içki içmem gerek.

Mary : Olmaz, Abe.

Lincoln Olur.

Mary Olmaz dedim. Son zamanlarda çok tedirginsin. Bu lânet olası iç savaştan.

Lincoln Savaştan değil. O insana cevap vermedim. Çabucak kahkaha toplama peşindeydim. Kabine üyelerimi güldürmek uğruna, karmaşık bir durumun dikkatimden kaçmasına izin verdim. Kabinem nefret ediyordur benden.

Mary : Seni çok seviyorlar, Abe.

Lincoln Kibirliyim. Ama yine de... o cevap çabucak geldi aklıma.

Mary : Aynı fikirdeyim. Zekice bir cevap. Bedenine değecek kadar.

Lincoln **Yere** değecek kadar.

Mary : Hayır, öbür türlü söylemiştim.

Lincoln Hayır. Onun neresi komik ki?

Mary : Bence o çok daha komik.

Lincoln O mu komik?

Mary Tabii.

Lincoln : Mary, sen ne dediğini bilmiyorsun.

Mary Bacakların bedene doğru yükselişi gözümün önüne gelince...

Lincoln : Unut artık! Unutalım, ha? Viski nerede?

Mary : (Şişeyi geri çekerek) Hayır, Abe. Bu gece içmeyeceksin! İzin vermiyorum!

Lincoln : Mary, ne oldu bize? Ne iyi vakit geçirirdik.

Mary (Şefkatle) Gel buraya, Abe. Bu gece dolunay var. Tanıştığımız geceki gibi.

Lincoln Hayır, Mary. Tanıştığımız gece ay sondördündeydi.

Mary Dolunaydı.

Lincoln Sondördü.

Mary Dolunay.
Lincoln Almanağı getireyim.
Mary: Ah, Tanrım... Abe, unut artık!
Lincoln: Özür dilerim.
Mary: O soru mu yine? Bacaklar mı? Hâlâ o mu?
Lincoln Ne demek istiyordu?

III

(Will Haines'le karısının kulübesi. Haines uzun bir yolculuktan dönüp kapıdan girer. Alice dikiş sepetini elinden bırakıp ona koşar.)

Alice Eee, sordun mu ona? Andrew'u bağışlayacak mıymış?

Will (Kendinde değilmiş gibi) Ah, Alice öyle budalaca bir şey yaptım ki!

Alice: Eee, sordun mu ona? Andrew'u bağışlayacak yacak deme bana sakın!

Will Sormadım ona.

Alice Ne dedin? Sormadın mı?

Will: Bana ne oldu, bilemiyorum. Orada, karşımdaydı. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı. Çevresinde önemli insanlarda. Kabinesi, dostları. Derken biri, Bay Lincoln, bu adam sizinle konuşabilmek için bütün gün at sırtında yol tepmiş, soracak bir sorusu var, dedi. Ben atla giderken soruyu kafamda hazırlamıştım. «Bay Lincoln, oğlumuz Andrew bir hata yaptı. Nöbetteyken uyuyakalmak ciddi bir suçtur, biliyorum. Ama bu kadar genç birini idam etmek de çok zalim bir şey gibi geliyor. Sayın Başkan, cezasını bağışlayamaz mısınız?»

Alice: En doğru ifade edilişi bu.

Will Ama nedense, onca göz bana bakarken, Baş-

kan da, «Evet, sorun nedir?» deyince, ben de, «Bay Lincoln, bir adamın bacakları ne kadar uzun olmalı?» deyiverdim.

Alice Ne?

Will: Evet, öyle. Sorum o oldu. Neden ağzımdan öyle çıktı diye sorma bana. Bir adamın bacakları ne kadar uzun olmalı?

Alice: Bu nasıl soru böyle?

Will Dedim ya, bilmiyorum.

Alice: Bacakları mı? Ne kadar mı uzun?

Will Ah, Alice, bağışla beni.

Alice Bir adamın bacakları ne kadar uzun olmalı? Ömrümde duyduğum en budalaca soru.

Will: Biliyorum, biliyorum. Bana hatırlatıp durma.

Alice Ama, neden bacak uzunluğu? Yani... bacaklar seni pek de ilgilendiren bir konu değil ki!

Will Kafamda kelime arıyordum. İlk dileğimi unutmuştum. Saniyelerin geçtiğini kulağımla duyar gibiydim. Dilimi yutmuş gibi görünmek istemedim.

Alice Bay Lincoln bir şey dedi mi? Cevap verdi mi?

Will: Evet, «Yere değecek kadar uzun,» dedi.

Alice: Yere değecek kadar uzun mu? O da ne demek öyle?

Will: Ne bileyim? Ama çok kahkaha topladı. Tabii o insanlar aşırı tepki göstermeye eğilimliler hep.

Alice (Birden dönerek) Belki de Andrew'nun bağışlanmasını aslında istemiyordun.

Will Efendim?

Alice: Belki tâ içinden, oğlumuzun cezasının bağışlanmasını istemiyordun. Belki kıskanıyorsun onu.

Will Delisin sen. Ben... ben... mi? Kıskanmak mı?

Alice Neden olmasın? O daha kuvvetli. Baltada,

çapada, orakta daha eli çabuk. Toprağa karşı sezgileri tanıdığım her erkekten daha güçlü.

Will Kes artık! Kes!

Alice : Gerçeği kabul edelim, William, sen berbat bir çiftçisin.

Will (Panik içinde titreyerek) Evet, kabul ediyorum! Nefret ediyorum çiftçilikten! Tohumlar gözüme hep birbirinin eşi gibi görünüyor! Toprak da öyle! Tozdan toprağın farkını bilemiyorum! Sen doğu kıyısındansın! Lüks okullardan! Bana gülüyorsun. Alay ediyorsun. Ben şalgam ekiyorum, mısır bitiyor! Bunlar bir insanı incitmez mi sanıyorsun?

Alice : Tohum paketlerini bir değneğe taksan, ne ektiğini bilirdin!

Will : Ölmek istiyorum! Her şey kapkaranlık!

(Birden kapı vurulur, Alice açınca karşısında Abraham Lincoln'u görür. Lincoln yorgun ve çökmüş, gözleri kıpkırmızıdır.)

Lincoln : Bay Haines?

Will Başkan Lincoln...

Lincoln : O soru...

Will : Biliyorum, biliyorum... ne budalayım! Aklıma bir tek o geldi... o kadar heyecanlıydım ki!

(Haines ağlayarak dizüstü çöker. Lincoln da ağlar.)

Lincoln : O halde haklıymışım. Bir başka şeyin yerine sormuşsun onu.

Will : Evet, evet... bağışlayın beni...

Lincoln (Hiç utanmaksızın ağlayarak) : Bağışladım, bağışladım. Kalk ayağa. Dik dur. Oğlun bugün affediliyor. Hata yapan bütün çocuklar gibi.

(Haines ailesini kollarına alır)

Lincoln : O ahmakça sorun hayatımı yeniden değerlendirmeme yol açtı. Bunun için sana teşekkür edlyor ve sizi sevdiğimi bilmenizi istiyorum.

Alice : Biz de biraz yeniden değerlendirme yaptık. Abe. Acaba size Abe diye...

Lincoln : Elbette, niye olmasın? Yiyecek bir şey var mı evinizde? İnsan bunca yolu geldikten sonra, bari iki lokma bir şey ikram edin.

(Ekmeğl, peyniri ortaya çıkarırlarken perde iner.)

Fabrizio'nun Yeri: Eleştiri ve Cevap

(Nisbeten düşündürücü dergilerden birinde, en başta gelen restoran eleştirmenimiz Fabian Plotnick'in kaleminden yayınlanan İkinci Caddedeki Fabrizio'nun Villa Nova Restoranıyla ilgili eleştiri, yine her zamanki gibi birtakım derin gözlemli okur mektuplarının yağmasına yol açmıştır.)

İtalyan Neo-Realist-nişasta ürünlerini ifade eden «pasta» terimi, Fabrizio'nun aşçıbaşısı Mario Spinelli tarafından son derece iyi anlaşılmış bulunmaktadır. Spinelli pastanın hamurunu çok yavaş yoğurur. Ağzının suyu akarak bekleyen müşterilerde gerilimin artmasına izin verir. **Fettuccine**'si hemen hemen muzip bir burukluğa ve kusmuk niteliğine sahip olmakla birlikte, **fettuccine**'yi bir sosyal değişim aracı olarak kullandığını çok iyi bildiğimiz Barzino'ya çok şey borçludur. Aradaki fark, Barzino'da müşterinin beyaz **fettuccine** bekliyor olması ve önüne de gerçekten beyaz **fettuccine** gelmesidir. Neden? Her şey o kadar basit ki! Biz müşteriler değişikliğe hazır değilizdir. Böyle olunca, yeşil şehriye bize eğlenceli gelmez. Aşçıbaşının yaratmak istemediği bir şaşkınlığa uğrarız. Buna karşılık, **linguine** çok lezzetlidir ve hiç didaktik değildir.

Gerçi onda garip bir Marksist nitelik olduğu doğrudur ama bu da sosun altına saklanır. Spinelli yıllar boyunca İtalyan Komünist Partisine bağlılığını sürdürmüş. Marksizmini **tertellini**'sinin içine katmakta da çok başarılı olmuştur.

Yemeğime **antipasto** ile başladım. Önce tabağımdaki yemek bana amaçsız göründü, ama ançuezlere dikkatimi yoğunlaştırdığımda amacı biraz daha belirginleşti. Spinelli acaba hayatının tümünün burada, bu **antipasto** içinde temsil edildiğini, siyah zeytinlerin de fâniliğimizin dayanılmaz bir hatırlatıcısı olduğunu mu söylemeye çalışıyordu? Eğer öyleyse, kereviz sapları nerede o zaman? Kerevizi saf dışı bırakması kasıtlı bir hareket mi? Jacobelli'nin yerinde **antipasto** sırf kerevizden oluşur. Ama Jacobelli aşırı uçta olan biridir tabii. Dikkatimizi hayatın saçmalığına çekmek ister. Onun ünlü **sicampi**'sini kim unutabilir? Sarımsağa yatırılıp çıkarılmış dört karides tabağa öyle bir biçimde yerleştirilmiştir ki, Vietnam müdahalemiz konusunda sayısız kitapların ifade edemediği şeyleri ifade etmektedir. O da bir zamanların en büyük şokuydu! Oysa şimdi, Gino Finochi'nin (Vestuvie Restoranı aşçıbaşısı) **Soft Piccata**'sının yanında çok normal kalıyor. **Soft Piccata**, bir seksen boyunda bir dana eti dilimi olup, ucuna siyah bir şifon takılmıştır. (Finochi dana etinde, her zaman için balıkla ve piliçte olduğundan daha başarılıdır ve **Time**'da Robert Rauschenberg'le ilgili yazı yayınlandığında ona hiç değinilmemiş olması şok yaratacak bir ihmaldir.) Spinelli avangard şeflere benzemez. Konuları bu kadar zorlamaz. Tereddüt eder... **spumoni**'sinde olduğu gibi... Ve sonunda önünüze geldiğinde tabii onu erimiş bulursunuz. Spinelli'nin stilinde her zaman bir dereceye kadar tedbir vardır. Özellikle de **Vongole**'yi yapar-

ken. (Psikanalize başlamadan önce Spinelli midyelerden çok korkardı. Onları dünyada açamazdı. İçlerine bakmak zorunda kalırsa gözü kararır, bayılırdı. İlk zamanlarda yaptığı **Vongole'lerde** hep midye yerine başka şeyler kullanırdı. Yer fıstığı, zeytin... hattâ sinir krizi yaklaştığında okul çocuklarının kullandığı defter silgilerinden.)

Fabrizio'nun yerinde pek hoş bir nüans da Spinelli'nin Kemiksiz Piliç **Parmigiana**'sıdır. Bu isim aslında istihza içermektedir, çünkü şef pilicin içini fazla kemikle doldurmuştur... sanki, hayatı fazla hızlı ve tedbirsiz yalayıp yutmak iyi değildir, dermiş gibi. Habire kemikleri ağızdan çıkarıp tabağın kenarına koymak bu yemeğe esrarengiz bir ses katmaktadır. İnsan ister istemez Webern'i hatırlıyor. Spinelli'nin yemeklerinde pek sık hatırlanır Webern. Robert Craft, Stravinsky ile ilgili bir yazısında, Schoenberg'in nasıl Spinelli'nin salatalarını etkilediği, Spinelli'nin de nasıl Stravinsky'nin Fa Majör Yaylı Sazlar Konçertosunu etkilediği konusunda ilginç bir noktaya temas etmiştir. Aslına bakılırsa **minestrone,** atonalliğin en başta gelen örneklerindendir. Bu çorbanın içerisinde parça parça yiyecekler bulunduğundan, müşteri onu içerken ağzından birtakım sesler çıkarmak zorunda kalmaktadır. Bu sesler bir düzene göredir ve kendilerini diziler halinde tekrarlarlar. Fabrizio'nun yerine ilk gidişimde iki müşteri, genç bir delikanlıyla şişman bir adam, karşılıklı, çorba içiyorlardı. Salonda heyecan öyle kabardı ki, sonunda millet onları ayakta alkışladı. Tatlı olarak tortoni yedik, aklıma **Leibnitz**'in unutulmaz sözünü getirdi: «Monad'ların penceresi olmaz.» Ne kadar uygun! Fabrizio'nun Yeri'nde fiyatlar, Hannah Arendt'in bir zamanlar bana dediği gibi, «makûl ama tarihsel kaçınılmazlık içermiyor.» Ben de aynı kanıdayım.

Sayın Yayıncı

Fabian Plotnick'in Fabrizio'nun Yeri'yle ilgili içgörüleri çok duyarlı ve yerinde. Bu düşündürücü analizde tek eksik şu: Fabrizio'nun Yeri aslında bir aile işletmesi olduğu halde, klasik İtalyan nükleer aile yapısına uymayıp, garip bir şekilde, Sanayi Devrimi öncesi orta sınıf Gal madenci aileleri tipindedir. Fabrizio'nun karısı ve oğullarıyla olan ilişkisi kapitalist bir ilişkidir ve eş-düzey-grup yönündedir. Yardımcı olarak çalışanların cinsel tutumları ise tipik Victoria çağı niteliğindedir. Hele kasadaki kız. Çalışma koşulları da İngiliz fabrika sorunlarını yansıtmakta, garsonlar genellikle günde sekiz on saat çalıştırılmakta; üstelik peçeteler de günün sağlık-güvenlik standartlarına cevap vermemektedir

Dove Rapkin

Sayın Yayıncı

Fabrizio'nun Yeri ile ilgili yazısında Fabian Plotnick fiyatlara «makûl» demektedir. Ama Eliot'un **Dört Kuartet'**ine de makûl diyebilecek midir? Eliot'un, Logos doktrininin daha ilkel bir evresine dönmesi, dünyada varolan mantıklılığı yansımaktadır ama piliç **tetrazzini**'ye $ 8.50! Akla sığmıyor... Katolik anlayışla bile! Bay Plotnick'e **Encounter** dergisindeki (2/58) «Eliot, Yeniden Doğuş ve Zuppa di Clams» yazısını okumasını tavsiye ederim.

Eino Schmeederer

Sayın Yayıncı

Mario Spinelli'nin **fettuccine**'sinden söz ederken Bay

Plotnick'in hesaba katmadığı husus, tabii porsiyonların büyüklüğüdür, ya da daha açık ifade etmek gerekirse, şehriyelerin miktarıdır. Elbette ki tek sayıdaki şehriyelerin adedi, tek ve çift sayıdaki şehriyelerin toplamı kadardır. (Bunun bir paradoks olduğu ortada.) Mantık burada dilbilimin ayrıştırmasına tâbî tutulduğunda, Bay Plotnick **«fettuccine»** sözünü doğru olarak kullanmıyor demektir. Fettuccine burada bir simge haline gelmektedir; yani fettuccine'ye 'x' dersek, a = x/b (burada antrenin yarısına eşit bir sabit olarak alınmalıdır) olur. Bu mantığa göre sonunda **fettuccine, linguine**'dir dememiz gerekir. Ne kadar gülünç!. Cümle kesinlikle, **«Fettuccine** çok lezzetliydi.» şeklinde ifade edilemez. «**Fettuccine** ile **linguine, rigatoni** değildir,» şeklinde ifade edilmesi gerekir. Gödel'in tekrar tekrar belirttiği gibi, «Her şeyi önce mantıksal hesaba tercüme etmeli, ondan sonra yemeliyiz.»

Prof. Word Babcocke
Massachusetts Teknoloji Enstitüsü

Sayın Yayıncı

Bay Fabian Plotnick'in, Fabrizio'nun Villa Nove Restoranıyla ilgili yazısını büyük bir ilgiyle okudum ve bu yazıyı revizyonist tarihin yeni ve şok yaratıcı bir örneği olarak nitelendirdim. Stalin baskılarının en sıkı zamanlarında, Fabrizio'nun Yeri'nin çalışır durumda olması yetmiyormuş gibi, arka salonu genişletip daha fazla müşteri alacak hale getirdiğini ne çabuk unutuyoruz! Orada hiç kimse, Sovyet siyasal baskıları konusunda ağzını bile açmamıştı. Hattâ Sovyet Muhaliflerinin Özgürlüğü Komitesi, Fabrizio'ya başvurup, Gregor Tomshinsky adlı Troçki'ci

aşçının serbest bırakılmasına kadar **gnocci**'yi yemek listelerinden çıkarmalarını önerdiğinde, bu talebi de reddetmişlerdir. O sırada Tomshinsky on bin sayfalık yemek tarifleri biriktirmiş olup bunların hepsine N.K.V.D. tarafından el konulmuştur.

Sovyet mahkemesi bahane olarak, «Reşit olmamış birinin hazımsızlığına katkıda bulunma»yı kullanmış, Tomshinsky'yi ağır küreğe mahkûm etmiştir. Bunlar olurken Fabrizio'nun Yeri'ndeki kendine aydın diyenler nerelerdeydi? Sovyetler Birliği'ndeki bütün vestiyer kızlar evlerinden alınıp Stalin'ci bıçkınların elbiselerini asmaya mecbur edildiğinde, Fabrizio'nun vestiyer kızı Tina sesini bile çıkarmaya kalkışmamıştır. Buna ekleyebileceğim bir husus daha vardır. Düzinelerce Sovyet fizikçisi oburlukla suçlanıp hapse atıldığında, birçok lokanta protesto mahiyetinde kapanmış, fakat Fabrizio yine açık kalmış, hattâ yemek üstüne müşterilerine nane şekeri dağıtmaya başlamıştır! Ben şahsen Fabrizio'nun Yeri'nde bin dokuz yüz otuzlarda yemek yedim, oranın özenti Stalin'cilerin yuvası olduğunu, pasta isteyen müşterilere **blinçiki** verdiklerini gözlemledim. Müşterilerden çoğunun mutfakta olup bitenleri bilmediğini ileri sürmek de saçma olur. İnsan **scungilli** ısmarlar, önüne **blintz** gelirse, ne olup bittiği ortada demektir. Aslında aydınlar, aradaki farkı görmezden gelmeyi yeğliyorlar. Bir keresinde orada Prof. Cheops'la yemek yedim, kendisine komple bir Rus menüsü sunuldu. **Borç**'la başlayıp piliç **kievski** ile devam eden, **helvayla** biten türden. Bitirince kendisi bana, «Spagetti ne güzeldi, değil mi?» dedi.

Prof. Quincy Mondragon
New York Üniversitesi

Fabian Plotnick'in **cevabı**:

Bay Shmeederer lokanta fiyatları konusunda da, **«Dört Kuartet»** konusunda da hiçbir şey bilmediğini belli etmektedir. İyi bir piliç **tetrazzini** için 7.50 dolarlık fiyatın (kendi deyimini kullanıyorum) **fahiş değil** olduğunu Eliot bizzat söylemiştir (**Parisian** Review dergisindeki röportajından almaktayım.) Hattâ «Kuru Kurtarılanlar» da Eliot bu kavramı Krishna'yla ilişkilendirmekte, fakat tam bu kelimeleri kullanmamaktadır.

Dove Rapkin'e nükleer-aile konusundaki yorumları için, Profesör Babcocke'a da derin dilbilim analizi için teşekkür etmek isterim, fakat kurduğu denkleme tam anlamıyla katılmıyorum ve kendisine daha çok aşağıdaki yöntemi izlemesini öneriyorum:

(a) bazı **pasta**'lar **linguine**'dir.
(b) her **linguine**, spagetti değildir.
(c) hiçbir spagetti, **pasta** değildir, dolayısıyla tüm spagettiler **linguine**'dir.

Wittgenstein yukardaki modeli Tanrı'nın varlığını kanıtlamakta, hem de Wittgenstein'ı çok kısa boylu bulduğunu ortaya koymakta kullanmıştır.

Son olarak, Profesör Modragon'a cevap vermek istiyorum. Spinelli'nin bin dokuz yüz otuzlu yıllarda Fabrizio'nun mutfağında çalışmış olduğu doğrudur. Hattâ belki orada gereğinden çok kalmıştır. Ama kendisine puan kazandıracak bir olay daha vardır. Amerika Aleyhtarı Faaliyetler Komitesi kendisine yemek listesindeki kelimeleri değiştirmesi, **«Prosciuto** ve kavun» sözü yerine, siyasal açıdan daha az duyarlı olan **«Proscuito** ve İncir» ibaresini koyması için baskı yaptığında, kendisi olayı Temyiz Mahkemesine götürmüş ve bugün de yürürlükte olan «Ordövrler Bir Numaralı Yasanın tam koruması altındadır» içtihadını zorla çıkarttırmıştır.

İntikam

Connie Chasen'ın kendisine ilk görüşte duyduğum yıldırım aşkına karşılık vermesi, Batı Central Park tarihinde benzeri görülmemiş bir mucizedir. Uzun boylu, sarışın, elmacık kemikleri çıkık... bir artist, bir entelektüel, bir mıknatıs... iflâh olmaz biçimde toplumun tersine... düşmanca bir gözlemci, üstelik espri yeteneğine sahip olmakla çapkınları üstüne çeken biri. Vücudunun her kavisinden cinsellik taşıyordu. Partideki her erkeğin tüm arzularının merkezi oydu. Böyle birinin beni, Herold Cohen'i seçmesi... o sıska, upuzun burunlu, yirmi dört yaşında, çiçeği burnunda tiyatro yazarının sızlanan tutumunu yeğlemesi... hafsalaya sığmayacak bir durumdu. Evet, gerçi tek satırlık cümleler konusunda yeteneğim vardır, pek çok konuda sohbeti durmaksızın sürdürebilirim... ama yine de bu inanılmaz dış kabuğa sahip hayalet, benim cılız yeteneklerime doğru bu kadar hızla ve hevesle pike yaptığında... şaşmamak elde değil.

Kitap rafına yaslanarak bir saat kadar sürdürdüğümüz enerjik sohbetin sonunda, çerezleri ağzına atarken, «Çok şekersin,» dedi bana. «Umarım bana telefon edersin.»

«Telefon etmek mi? Hemen şimdi seninle çıkıp eve gitmeyi tercih ederim.»

Çapkınca gülümseyerek, «Eh, iyi,» dedi. «Doğrusunu istersen... seni pek etkileyemediğimi sanıyordum.»

Kanım atardamarlarımdan tahmin edilebilecek yörelerime gümbür gümbür akarken kayıtsız bir hava takınmaya çalıştım. Kızardım... eski huyum.

«Dinamit gibisin bence,» dedim, onun biraz daha purıldamasına neden oldum. Aslında bu kadar çabuk kabul görmeye kendimi hazırlamış değildim. Dipten dolma kasıntılığım, gelecek için ön hazırlık niteliğindeydi. Sonunda bir boduar teklif ettiğimde. örneğin ilerde bir gece onu çıkarmaya kalktığımda, büsbütün şaşırmasın, gereksiz oluşmuş acıklı bir platonik ilişkiyi bozuyor gibi olmayayım diye. Ama tüm tedirginliğime, suçluluk duyguma, evhamıma rağmen, bu gece benim gecemdi. Connie Chasen'le ben inkâr edilmez biçimde birbirimize doğru çekilmiştik. Nitekim bir saat sonra da, balemsi çırpınışlarla insan ihtirasının o absürd koreografisini duygusal bir adanmışlıkla uyguluyorduk. Bana göre, ömrümde yaşadığım en erotik ve doyurucu seks gecesiydi. Sonradan Connie kollarımda, sakin ve doymuş durumda yatarken, acaba kader bu işten o kaçınılmaz alacağını nasıl tahsil edecek, diye düşündüm. Yakında kör mü olacaktım? Felç mi inecekti? Harold Cohen bu aldığına karşılık ne vermeliydi ki kozmos o uyumlu turlarına devam edebilsin? Ama bunlara daha vakit vardı tabii.

O geceyi izleyen dört hafta boyunca hiçbir kabarcık patlamadı. Connie ile ikimiz birbirimizi keşfettik, her yeni keşfimize de sevindik. Ben onu hareketli, heyecan verici, karşılık verici buldum. Hayal gücü verimliydi. Sözleri bilgili ve çeşitliydi. Novalis'i tartışabiliyor, Rig-Vedo'dan cüm-

leler söyleyebiliyordu. Cole Porter'in her şarkısının sözleri ezberindeydi. Yatakta hiç çekingenliği yoktu. Deneylere hazırdı. Tam geleceğin çocuğuydu. İnsan ille kusur bulmaya çalışsa... zorlanırdı. Gerçi bir nebze huysuzdu. Lokantada bir şey ısmarladıktan sonra mutlaka fikrini değiştirirdi. Hem de siparişi verdikten hayli sonra... ayıp olacak kadar sonra. Bunun garsona da, şefe de haksızlık olduğunu söylediğim zaman, her seferinde kızardı. Sonra... iki günde bir perhizini değiştirirdi. Önce kendini birine adar, sonra bir yenisini bulup ondan vazgeçerdi. Hoş, öyle fazla kilosu falan yoktu. Tam tersine. **Vogue** mankenlerinin bile kıskanacağı bir vücudu vardı. Ama aşağılık kompleksi de Franz Kafka'nınkine taş çıkarıyordu. Bu yüzden kendini acımasızca eleştirirdi. Ona bakılırsa, kendisi silik, önemsiz biriydi. Artist olmaya çalışması saçmalıktı. Hele Çehov oynamaya kalkışması. Ona cesaretlendirici güvenceleri orta dozda verip sık sık tekrar ettim. Ama içimde, eğer ne kadar çekici bir insan olduğu, benim şu mest halimden anlaşılmıyorsa, ne desem inandıramam, diye düşünüyordum.

Harikulâde bir aşkın aşağı yukarı altıncı haftasında Connie'nin güvensizliği günün birinde tomurcuk gibi açtı. Annesiyle babası Connecticut'ta bir ızgara partisi veriyorlardı. Ben de sonunda onlarla tanışabilecektim.

«Babam harikadır,» dedi tapınmanın eşiğinde bir sesle. «Çok da yakışıklıdır. Annem de çok güzeldir Ya seninkiler?»

«Çok güzel diyemem,» diye itiraf ettim. Aslında ailemin fiziksel görünüşü konusunda pek parlak fikirlerim yoktu. Ana tarafındaki akrabalarımı laboratuarda, petri kutularında kültürü yapılmış bir şeylere benzetme eğilimindeydim. Aileme karşı eleştiri doluydum. Sık sık birbirimize ta-

kılır, kavga ederdik. Ama yakındık birbirimize. Doğrusu benim ömür sürem içinde hiçbir aile üyesinin ağzından bir iltifat çıkmış değildi; bana öyle geliyor ki, Hazreti İbrahim Tanrı'yla anlaşmasını yaptığı günden beri de çıkmış değil.

«Annemle babam hiç kavga etmezler,» dedi. «İçerler, ama terbiyeli davranırlar. Danny de çok iyidir.» Erkek kardeşiydi Danny. «Yani, biraz gariptir ama tatlıdır. Müzik besteler.»

«Hepsini tanımaya can atıyorum.»

«İnşallah kızkardeşim Lindsay'a âşık olmazsın.»

«Ya, tabii.»

«Benden iki yaş küçüktür. Öyle zekidir, öyle seksidir ki! Herkes deli olur ona.»

«Kulağa pek etkileyici geliyor,» dedim. Connie yüzümü okşadı.

«Umarım onu benden fazla sevmezsin,» dedi. Yarı ciddi ses tonu, bu korkusunu zarif biçimde ifade etmesine olanak verecek gibiydi.

«Senin yerinde olsam kaygılanmazdım,» dedim.

«Sahi mi? Söz mü?»

«İkiniz çok mu rekabet edersiniz?»

«Hayır. Çok severiz birbirimizi. Ama o melek suratlıdır, çok da seksidir. Kavisli, seksi bir vücut. Anneme çekmiş. Çok yüksek zekâ puanı, nefis bir espri yeteneği vardır.»

«Çok güzelsin,» deyip öptüm onu. Ama doğrusunu söylemek gerekirse, gün boyu yirmi bir yaşındaki Lindsay'le ilgili düşünceler hiç kafamdan gitmedi. Ulu Tanrım, dedim kendi kendime, ya **Harika Kadın** dediklerindense? Ya gerçekten Connie'nin dediği gibi dayanılmaz biriyse?

Kapılır mıyım? Benim gibi zayıf birini, vücudu güzel kokan, gülüşü kulak gıdıklayan, Lindsay adlı (Lindsay hem de...) bir Connecticut dilberi etkiler de, Connie'yi bırakıp yeni yaramazlıklar peşine düşersem? Ne de olsa daha Connie'yi tanıyalı altı hafta ancak olmuştu. İyi vakit geçiriyorduk ama henüz ona sırılsıklam âşık da sayılmazdım. Ama yine de şu altı haftayı önemsiz kılabilmek için bu Lindsay'in olağanüstü bir şey olması gerekirdi.

O gece Connie'yle seviştim, ama uyuduğumda rüyama giren Lindsay oldu. Hayranlık uyandıran üniversite mezunu kız. Yüzü film yıldızı gibi, cazibesi prenses gibi. Yatağımda dönüp durdum, geceyarısı garip bir heyecan içinde, tehlike önsezileriyle uyandım.

Sabah olduğunda hayallerim dindi. Kahvaltıdan sonra Connie'yle ikimiz, elimizde şaraplarımız, çiçeklerimizle arabaya binip Connecticut'a doğru yola çıktık. Sonbahar kırları arasından, FM'de Vivaldi dinleyerek, sanattan, eğlenceden konuşarak yolumuza devam ettik. Chasen'lerin arazisine girmemize pek az kala, bu müthiş kızkardeşin beni serseme çevirip çevirmeyeceğini bir kere daha merak ettim.

«Lindsay'in erkek arkadaşı da geliyor mu?» diye sordum, yoklayan, suçluluk yüklü bir sesle.

«Onlar ayrıldı,» diye açıkladı Connie. «Lindsay ayda bir tane tüketir. Çok kalp kırar.» Hmmm, diye düşündüm. Üstüne üstlük genç bayan boşta. Acaba Connie'den daha heyecan verici olabilir miydi? Buna inanmak bana güç geliyordu ama yine de kendimi her ihtimale hazırlıyordum. Her ihtimale... ama tabii o Pazar günü olacaklara değil.

Connie'yle birlikte partiye katıldık. Bol sohbet ve içki vardı. Aileyle birer birer tanıştım. Kibar konukların ara-

sına saçılmışlardı. Kızkardeşi Lindsay gerçekten tam Connie'nin tarif ettiği gibi çıktı. Güzel, flörtçü ve sohbeti eğlenceli... ama onu Connie'ye tercih etmedim. İkisini karşılaştırınca, yirmi bir yaşındaki Vassar mezunundansa, ablası beni daha çok etkiliyordu. Hayır, o gün benim kalbimi umutsuzcasına çalan, Connie'nin efsanevî annesi Emily oldu.

Emily Chasen elli beş yaşındaydı. Biçimli, güneş yanığı, ışıklı bir yüz, geriye toplanmış kırlaşan saçlar, kusursuz kavislerde ifade bulan, Brancusi'yi hatırlatan, zarif bir biçim. Seksi Emily'nin geniş, beyaz bir gülümsemesi, içten gelen bir kahkahası vardı. İkisi birleşince, karşı koyulmaz bir sıcaklık ve baştan çıkarıcılık sergiliyordu.

Amma protoplazma var bu ailede! diye düşündüm. Ödül alabilecek genler! Hem de tutarlı genler. Emily Chasen kendi kızıyla ne kadar rahatsa, benimle de o denli rahattı. Zamanını tümüyle ben alıyordum, ama benimle konuşmaktan memnun olduğu belliydi. Öteki konuklarını düşünmeksizin. Fotoğrafçılıktan konuştuk (hobisiydi), kitaplardan konuştuk. Şu sıra Joseph Heller'in bir kitabını pek keyifle okuyordu. Çok komik buluyordu o kitabı. Gülerek bardağımı içkiyle doldurdu. «Tanrım, siz Yahudiler ne kadar egzotiksiniz!» dedi. Egzotik mi? Bir de Greenblatt'ları tanısaydı! Ya da babamın arkadaşları olan Bay ve Bayan Milton Sharpstein'ı. Ya da kuzenim Tovah'ı. Egzotik. Evet, iyi insanlardır, ama... hazımsızlığı nasıl yenmek gerektiğiyle, televizyondan ne kadar uzağa oturmak gerektiğiyle ilgili o sonu gelmez tartışmalarıyla, egzotikten başka her şeydirler.

Emily ile saatlerce sinemadan söz ettik, benim tiyatroyla ilgili umutlarımı tartıştık, onun yeni uyanan kolaj merakını konuştuk. Besbelli bu kadının pek çok yaratıcı ve en-

telektüel yetenekleri vardı ve bunlar şu ya da bu nedenle hep içinde kalmıştı. Ama hayatında mutsuz da değildi. Kocası John Chasen, uçağınızın pilotu olarak görmek isteyeceğiniz tipin biraz yaşlısıydı. İkisi habire kucaklaşıyor, aşıkla mâşuk gibi içip duruyorlardı. Benim ailemle... kırk yıldır anlaşılmaz biçimde hâlâ evli kalan (belki inatlarından) annem ve babamla karşılaştırıldığında, Emily ile John müthişti. Benimkiler o günkü havadan, konuşurken bile, topçu ateşi düzeyine yaklaşan sitemler ve suçlamalar başlardı.

Eve dönme zamanı geldiğinde bayağı üzüldüm. Oradan ayrıldığımda düşüncelerim hep Emily ile doluydu.

Manhattan'a doğru hızla ilerlerken Connie, «Çok tatlılar, değil mi?» diye sordu.

«Çok,» diye onayladım.

«Babam yaman, değil mi? Sohbeti çok hoştur.»

«Hımmm.» Aslında Connie'nin babasıyla on cümle zor konuşmuştum.

«Annem de bugün çok güzeldi. Çoktan beri olmadığı kadar. O da grip olmuştu.»

«Müthiş bir insan,» dedim.

«Fotoğrafları ve kolajları çok iyidir,» dedi Connie. «Keşke babam bu kadar eski kafalı olacağına onu biraz daha teşvik etse. Ama sanatta yaratıcılık onu pek ilgilendirmez. Hiçbir zaman ilgilendirmedi.»

«Yazık,» dedim. «Umarım anneni yıllardır çok üzmemiştir.»

«Üzdü,» dedi Connie. «Ya Lindsay? Âşık oldun mu ona?»

«Çok tatlı. Ama senin klasında değil. En azından bana göre.»

«Rahatladım,» dedi Connie gülerek. Sonra beni yanağımdan öptü. Sahtekâr mikrobun teki olarak, ona asıl tek-

rar görmek istediğim kişinin annesi olduğunu söyleyemedim tabii. Ama arabayı sürerken kafam bilgisayar gibi çalışıyor, o harikulâde ve etkileyici kadını tekrar görmek için bahaneler arıyordum. Bu işi nereye vardırmak niyetindesin diye sorsalar, cevap veremezdim. Tek bildiğim, o soğuk sonbahar gecesinde arabayla ilerlediğim sırada, Freud'un, Sofokles'in ve Eugene O'Neill'in bir yerlerde gülüyor olduklarıydı.

Ondan sonraki birkaç ay içinde Emily Chasen'i defalarca görmeyi başardım. Genellikle Connie'nin de dahil olduğu masum bir üçlüydük. Birlikte Emily'yle kentte buluşuyor, onu müzeye ya da konsere götürüyorduk. Bir iki kere, Connie meşgul olduğunda, Emily ile bazı yerlere yalnız da gittim. Bu Connie'yi çok sevindirdi. Annesiyle sevgilisinin iyi anlaşması hoşuna gidiyordu. Arasıra Emily'nin gideceği bir yerde onunla «rastlantı» sonucu karşılaşmayı başardım, birlikte ya içki içtik, ya yürüyüş yaptık. Benimle birarada olmaktan hoşlandığı belliydi, çünkü sanat yeteneklerini anlayışla dinliyor, şakalarına içtenlikle gülüyordum. Birlikte müzikten, edebiyattan, hayattan konuştuk. Benim gözlemlerim onu çok eğlendiriyordu. Aynı zamanda, beni yeni bir arkadaştan fazla bir şey gibi görmediği de ortadaydı. Görüyorsa bile, doğrusu hiç belli etmedi. Zaten ne bekleyebilirdim? Kızıyla yaşıyordum. Uygar bir toplumda, bazı tabulara boyun eğilen bir toplumda, şerefli bir insan gibi, kızıyla oturuyordum. Hem zaten bu kadını kim sanıyordum ben? Kendi çocuğunun sevgilisini ayartacak, Alman filmlerinden fırlama bir vamp mı? Aslında bana yönelik birtakım duygulardan söz etse ya da dokunulmaz tavrını değiştirse, eminim ona olan tüm saygımı kaybederdim. Ama yine de fena halde tutkundum ona. Gerçek bir özlemle. Tüm mantık kurallarına rağmen, evli-

liğin göründüğü kadar kusursuz olmadığı yolunda bir imâ umuyordum. Ya da bana elinde olmadan ilgi duyduğunu belli etmesini bekliyordum. Arasıra kendim harekete geçeyim diye de düşündüm, ama sarı basında çıkacak koca manşetler gözümün önüne gelince kendimi tuttum, vazgeçtim.

O acılarımın arasında, durumu fazla ayrıntıya girmeden Connie'ye açmak, bu dolaşıklığın çözülmesi için onun da yardımına sığınmak istiyordum. Ama ona söylemek, işi berbat ederdi. Erkek gibi dürüst davranacağım yerde, Emily'nin bana olan duygularını fareler gibi koklaya koklaya öğrenmeye çalıştım.

Bir gün Connie'ye, «Anneni Matisse sergisine götürdüm,» dedim.

«Biliyorum,» dedi. «Çok iyi vakit geçirmiş.»

«Şanslı bir kadın. Mutlu görünüyor. Güzel bir evliliği var.»

«Evet.» Sessizlik.

«Eee, şey... sana bir şey söyledi mi?»

«Sergiden sonra ikiniz çok güzel bir sohbet yapmışsınız. Öyle anlattı. Annemin fotoğrafları konusunda.»

«Evet.» Sessizlik. «Başka? Benim hakkımda? Yani... belki de onun canını sıkıyorum.»

«Yo, hayır, hayır. Sana bayılıyor.»

«Öyle mi?»

«Danny babamla daha çok vakit geçirmeye başladığından beri, seni bir bakıma oğlu sayıyor.»

«Oğlu mu?» Yıkılmıştım.

«Sanırım meraklarına senin kadar ilgi gösteren bir oğlu olsun isterdi. Gerçek bir dost. Danny'den daha entelektüel. Annemin sanatsal ihtiyaçlarına biraz daha duyarlı. Galiba o rolü üstleniyorsun.»

O gece canım pek sıkkındı. Connie'yle evde televizyon seyrederken, vücudum beni oğlu yerine koyan bir kadına karşı duyduğum ihtirasla sancıyordu. Oğlundan tehlikeli bulmuyordu beni. Yoksa buluyor muydu? Bu Connie'nin düşüncesi miydi? Acaba Emily kendinden çok genç bir erkeğin onu güzel bulmasına, seksi bulmasına, ana-oğul ilişkisine hiç benzemeyen bir serüvene özlem duymasına seviniyor olabilir miydi? O yaşta bir kadının, hele kocası en derin duygularına pek de karşılık vermiyorsa, ihtiraslı bir hayranın ilgisinden hoşlanması olmayacak bir şey miydi? Acaba ben, orta sınıf kökenlerim ve yetiştirilişim nedeniyle, kızıyla yaşıyor olmamı pek fazla büyütüyor olamaz mıydım? Ne de olsa... daha garip şeyler de oluyordu dünyada. Hele sanat yeteneğine sahip olanların çevresinde... daha çok. Konuyu çözümlemem ve çılgınlığa varan bu duygulara bir dur demem şarttı. Durum beni tüketiyordu. Ya bir şeyler yapmanın ya da bu işi kafamdan çıkarıp atmanın zamanı gelmişti. Eyleme geçmeye karar verdim.

Geçmiş başarılı tecrübeler, seçilecek yolu hemen gösterdi. Onu **Trader Vic'in** yerine götürecektim. Loş ışıklı, Polynesya tipi yere. Orada karanlık, fırsat dolu köşeler, yumuşacık romlu kokteyller vardı. Zincirli libidoları zindanından salıveren koşullardı bunlar. İki kadeh Mai Tai, sonrası kolay. Diz üzerinde bir el. Ânî bir öpücük. Kenetlenen parmaklar O mucize içki, güvenilir sihirini sergilerdi. Geçmişte hiç başarısızlığa uğradığı olmamıştı. Kurbanım kaşlarını kaldırıp geriye çekilse bile, suçu içkiye yükleyip zerafetle sıyrılmak mümkündü.

«Bağışla beni,» derdim. «Tuttu beni bu içki. Ne yaptığımı bilmiyorum.»

Evet, terbiyeli sohbetlerin zamanı geçti artık, diye dü-

şündüm. Ben iki kadına birden âşığım. Pek de rastlanmadık bir durum değil. Bu iki kadın, rastlantı sonucu, ana-kız. Ama bu da işi daha ilginç kılıyor! Yavaş yavaş isteriye doğru gidiyordum. Ama o sıra içim güvenle doluydu. Doğrusu, itiraf etmem gerek, işler pek planladığım gibi gitmedi. Evet, **Trader Vic**'in yerine gittik. Soğuk bir Şubat gününde, öğleden sonra. Birbirimizin gözlerine baktık, uzun bardaklardaki köpüklü içkilerimizi yudumlarken hayatla ilgili şiirsel sözler söyledik. Kadehlerimizin tepesinde minyatür şemsiyeler vardı. Ananas karolarına saplanmış, yüzüyorlardı. Ama o kadar. O kadar, çünkü dünyasal dürtülerimin gücüne rağmen, bu işin Connie'yi fena halde yıkacağını hissediyordum. Sonunda elimi Emily Chasen'in bacağına dayamamı engelleyen, benim kendi suçlu vicdanım... daha doğrusu aklımın başıma gelmesi oldu. Çılgın bir hayalci olduğumu, aslında Connie'yi sevdiğimi, onu incitmemen gerektiğini düşünmek, işi bitirdi. Evet, Harold Cohen gelenekçi bir insandı. Sandığından daha gelenekçi. Sevgilisini de sandığından daha çok seviyordu. Emily Chasen'e olan tutku bir kenara kaldırılıp unutulmak zorundaydı. Connie'nin annesine yönelik içgüdülerimi kontrol etmek acı verse de, mantık ve edep bu zaferi kazanacaktı.

Harikulâde bir öğleden sonranın sonunda, Emily'nin dolgun dudaklarını, öpmek yerine yanağına razı oldum ve günü noktalodım. Gülerek kar serpintisinin içine adım attık. Onu arabasına kadar götürdüm, yolcu ettim, sonra eve, kızına döndüm. Her gece yatağımı paylaşan bu kadına karşı içim daha sıcak, daha derin duygularla doluydu artık. Hayat gerçekten bir kargaşa, diye düşündüm. Duygular hiç önceden kestirilemiyor. İnsan nasıl kırk yıl evli kalır? Kızıl Deniz'in yarılmasından daha büyük bir mu-

cize gibi görünüyordu bu bana. Oysa babam saf bir insan olduğundan, Kızıl Deniz olayını mucizelerin en büyüğü sayar. Connie'yi öptüm, onu ne kadar çok sevdiğimi söyledim, sonra seviştik.

Birkaç ay sonrasına geçiş. Connie artık benimle sevişemiyor. Neden mi? Ben bunu Yunan trajedilerinin kahramanları gibi kendi kendime yarattım. Aramızdaki seks haftalar önce çaptan düşmeye başladı.

«Ne oldu?» diye sordum. «Bir şey mi yaptım?»

«Yok canım, senin suçun değil. Allah kahretsin.»

«Nedir? Söyle bana.»

«**Ben** yapamıyorum,» dedi. «Her gece mecbur muyuz?» Onun her gece dediği, aslında haftada birkaç kereydi ve hızla da azalıyordu.

Ben seksi başlatmak istediğimde, «Yapamam,» diyordu suçlu suçlu. «Biliyorsun, kötü bir dönem geçiriyorum.»

«Nasıl bir dönem?» diye sordum kulaklarıma inanamayarak. «Başka biri mi var?»

«Tabii ki yok.»

«Beni seviyor musun?»

«Evet. Keşke sevmeseydim.»

«Ne var o halde? Neden soğudun? Hem... iyiye gitmiyor, kötüye gidiyor.»

«Seninle yapamam,» diye itiraf etti bir gece. «Bana erkek kardeşimi hatırlatıyorsun.»

«Ne?»

«Danny'yi hatırlatıyorsun bana. Nedenini bilemem.»

«Kardeşini, ha? Şaka ediyor olmalısın.»

«Hayır.»

Ama kardeşi yirmi üç yaşında, sarışın bir gençti. Babasının avukatlık şirketinde staj yapıyordu. «Sana onu mu hatırlatıyorum?» diye sordum.

«Kardeşimle yatmak gibi,» diye ağladı.

«Pekâlâ, pekâlâ, ağlama. Düzelir. Bir aspirin alıp uyuyayım. Kendimi iyi hissetmiyorum.» Zonklayan şakaklarıma bastırıp şaşırmış numarası yaptım. Ama besbelli annesiyle yakın ilişkim, beni Connie'nin gözünde kardeş rolüne oturtuyordu. Kader intikamını alıyordu işte. Tantalus'a yaptığı gibi işkence edecekti bana. Yanıbaşımda Connie'nin güneş yanığı vücudu... ve ben ona elimi süremiyorum. Duygusal sahne oyunlarındaki gibi, her zaman mantıksız yapılan rol dağılımına uymuş, kardeş rolünü alivermiştim.

Bundan sonraki aylarda çeşitli düzeylerde acılar yaşadım. Önce yatakta reddedilmenin acısı. Sonra, bu durumun geçici olduğuna kendimizi inandırmanın acısı. Bunun yanısıra anlayışlı ve sabırlı olma çabam da vardı. Üniversitedeyken bir keresinde çok seksi bir kızla çıkıp başarısız olduğumu hatırlıyordum. Kız bana Rifka teyzemi hatırlatıyor diye. O kız elbette ki çocukluğumun sinccip suratlı «teyze»sinden çok güzeldi. Ama annemin kızkardeşiyle sevişme kavramı o ânı mahvetmişti bir kere. Connie'nın neler çektiğini biliyordum. Ama cinsel çaresizlik arttıkça arttı, giderek karmaşıklaştı. Bir süre sonra benim özkontrolüm de birtakım alaycı sözleri seslendirmeye eğilim kazandı. Yine de katı olmamaya çalışıyordum. Bu fırtınayı atlatıp, Connie'yle başka bakımlardan iyi olan ilişkimi kurtarmak istiyordum. Ruh hekimine gitmesine ilişkin önerimi duymamazlıktan geldi. Connecticut'ta büyümüş bir kız için, Viyana'dan gelme Yahudi bilimleri pek yabancıydı.

«Başka kadınlarla yat... başka ne diyebilirim?» dedi.

«Başka kadınlarla yatmak istemiyorum. Seni seviyorum.»

«Ben de seni seviyorum. Onu biliyorsun. Ama seninle yatamam.» Gerçekten de, başka kadınlarla yatacak tip değildim. Connie'nin annesine olan o hayal ürünü aşkıma rağmen, aslında Connie'ye hiç ihanet etmemiştim. Gerçi şu ya da bu kadınla ilgili birtakım hayallerim olmuştu... bir artist, bir hostes, saf bir öğrenci kız... ama sevgilime asla sadakatsizlik etmezdim. Yapamayacağımdan değil. Karşıma çıkan bazı kadınlar enikonu girişkendi aslında. Ama ben Connie'ye sadıktım. Hele onun bu geçici iktidarsızlık döneminde, daha da sadık olmuştum. Emily'ye tekrar dönmek de aklıma gelmedi değil tabii. Dostça bir ilişki içinde. Ama zorla söndürdüğüm alevi tekrar körüklemenin, herkesin acı çekmesine yol açacağı kanısındaydım.

Connie de bana sadıktı demek istemiyorum. Hayır. İşin acı yanı... en azından birkaç kere, yabancı iradelere boyun eğmiş, artistlerle, yazarlarla yatmış olmasıydı.

Bir keresinde, «Ne dememi bekliyorsun?» diyerek ağladı gecenin üçünde. «Kendimi manyak sanmayayım diye yapıyorum bunu. Hâlâ sevişebileceğimi kendime kanıtlamak için.»

«Benden başka herkesle yatabiliyorsun,» dedim. Bu haksızlığa öfkeleniyordum.

«Evet. Sen bana kardeşimi hatırlatıyorsun.»

«Bu saçmalığı bir daha duymak istemiyorum.»

«Sana başka kadınlarla yat dedim.»

«Bunu yapmamaya çalıştım. Ama galiba mecbur olacağım.»

«Lütfen. Yap. Bir lânet var üzerimizde,» dedi hıçkırarak.

Gerçekten lânetti. İki insan birbirini seviyorsa, komik sayılabilecek bir nedenle birbirinden uzaklaşmak zorun-

da kalıyorsa, başka ne olabilirdi? Annesiyle yakın ilişkim yüzünden bunu benim kendi kendime yarattığım inkâr edilemezdi. Belki de kızıyla seviştikten sonra annesiyle de bir serüvene atılabileceğimi düşündüğüm için cezalandırılıyordum.

Kibirime karşı belki. Ben, Harold Cohen... kibirli, ha? Kendini fareden yüksek görmeyen biri, kibire yöneliyor, ha? Sindirmesi çok zordu. Ama yine de ayrıldık. Acı duya duya. Dost kaldık, ama her birimiz kendi yolumuza gittik. Evlerimizin arası on bloktu. Her gün konuşuyorduk. Ama ilişkimiz bitmişti. Connie'yi ne kadar çok sevdiğimi asıl o zaman anlamaya başladım. Proust havalı acılarımı melankoli ve kaygı doldurdu. Birlikte geçirdiğimiz güzel zamanları, harikulâde sevişmelerimizi hatırlıyor, evimde yalnız başıma oturup ağlıyordum. Akşamları başkalarıyla çıkmaya çalışıyordum ama her şey yavan geliyordu. Yatak odamdan gelip geçen herkes, içime bir boşluk duygusu veriyordu. Kitap okuyarak geçirilen bir akşamdan bile beter. Dünya gözüme bayat ve yamyassı görünüyordu. Sıkıcı, kötü bir yer. Derken günün birinde müthiş bir haber aldım. Connie'nin annesi, kocasını terketmişti. Boşanıyorlardı. Yüreğimin atışları çoktan beri ilk defa hızlanırken, şu işe bak, dedim kendi kendime. Benim annemle babam habire Montague'lerle Capulet'ler gibi kavga edip, ömürleri boyunca birarada kalıyorlar da, Connie'ninkiler martini içip kucaklaşırken, birbirlerine o kadar uygar davranırken, bir de bakıyorsun, boşanıyorlar

Artık yapacağım şey belliydi. **Trader Vic**'in yeri. Yolumuzda engel kalmamıştı. Eskiden Connie'nin sevgilisi olmam işi hâlâ biraz garip gösterecekti tabii. Ama geçmişteki büyük zorluklardan eser kalmamıştı. İkimiz de özgür insanlardık. Emily Chasen'e karşı olan, çoktan uyuttuğum,

ama hâlâ dumanı tüten duygularım yeniden alevlendi. Belki kader benim Connie'yle olan ilişkimi bozmuştu... ama annesini elde etmemi hiçbir şey engelleyemezdi.

Büyük bir kibir dalgasına binip Emily'ye telefon açtım, randevu aldım. Üç gün sonra en sevdiğim barda, karanlık bir köşede birlikteydik. Zincirinden boşalmış gibi, bana evliliğinin sorunlarını anlattı. Daha az baskı altında, sanat yeteneklerine daha çok olanak veren yeni bir hayat aradığını söylediği zaman onu öptüm. Evet, şaşırdı, ama bağırmadı. Gözleri iri iri açıldı. Ona duygularımı itiraf ettim, tekrar öptüm. Kafası karışmış gibiydi. Yine de masadan fırlayıp kaçmadı. Üçüncü öpücükte, teslim olacağını biliyordum artık. Duygularımı o da paylaşıyordu. Onu evime götürdüm... seviştik. Ertesi sabah, romun etkisi geçtiğinde, bana yine harika göründü, yani baştan seviştik.

«Benimle evlenmeni istiyorum,» dedim gözlerimi hayranlık duyguları bulandırırken.

«Ciddi olamazsın.»

«Evet,» dedim. «Daha azına razı değilim.» Öpüştük, sonra kahvaltı ettik, gülerek planlar yaptık. O gün haberi Connie'ye verdim, kendimi yiyeceğim yumruğa hazırladım... Yumruk gelmedi. Aşağılayıcı kahkahalardan hiddete kadar her tepkiye hazırlamıştım kendimi. Ama Connie normal karşıladı. Kendisi o sıra çok hızlı sosyal bir hayat yaşamakta, birkaç yakışıklı erkekle birden çıkmaktaydı. Annesi boşanınca, onun geleceği için kaygılanmaya başlamıştı. Oysa birden ortaya genç bir şövalye çıkmış, güzel bayanın bakımını üstlenmeye hevesleniyordu. Connie'yle hâlâ güzel, dostça ilişkisi olan bir şövalye. Böyle bir şey herkes için büyük şanstı. Connie'nin bana çektirdiklerinden ötürü duyduğu suçluluk ortadan kalkacaktı.

Emily mutlu olacaktı. Ben mutlu olacaktım. Evet, Connie bunu, tıpkı yetiştirilişinden beklenebileceği gibi, rahat ve normal karşıladı.

Ama annemle babam dosdoğru onuncu kattaki dairelerinin penceresine yürüdüler, önce atlayabilmek için birbirlerini itmeye başladılar.

«Ömrümde böyle şey duymadım,» diye bağırdı annem. Sabahlığını çekiştiriyor, dişlerini gıcırdatıyordu.

«Deli bu!» dedi babam da. «Seni budala! Kaçıksın sen.» Yüzü solgundu.

Rose halam, «Elli beş yaşında bir gelin, ha?» diye bir çığlık attı, zarf açacağını gözlerine doğru kaldırdı.

«Onu seviyorum,» dedim.

Louise dayım, «Yaşı senin iki katından fazla,» diye haykırdı.

«Ne olmuş?»

Babam, «Demek ki olmaz,» diye bağırdı, Tevrat'ı eline aldı.

Tillie teyzem, «Sevgilisinin annesiyle evleniyor,» diye tiz bir ses çıkardı, yere yığılıp bayıldı.

Annem, «Elli beş yaşında bir gelin!» diye uludu, böyle durumlar için sakladığı siyanür hapına el attı.

Louise dayım, «Kim bu insanlar, sihirbaz mı?» diye sordu. «Hipnotize mi ettiler bunu?»

«Budala! Salak!» diye bağırdı babam. Tillie teyzem kendine geldi, bana baktı, nerede olduğunu hatırladı, tekrar bayıldı. Köşede Rose halam diz çökmüş, duaya başlamıştı.

Babam, «Tanrı seni cezalandıracak, Harold,» diye bağırdı. «Tanrı dilini damağına yapıştıracak, tüm koyunlarınla keçilerin ölecek, ekinlerinin onda biri kuruyacak ve...»

Ama Emily'yle evlendim, intihar falan eden de olmadı. Emily'nin üç çocuğu da nikâha geldi. Düzinelerce arkadaşı da geldiler. Parti Connie'nin dairesindeydi. Şampanya sular gibi aktı. Benim ailem gelemedi. Kurban kesmek daha ön planda yer almıştı onlar için. Hepimiz dans ettik, şakalaştık, akşamımız çok iyi geçti. Bir ara kendimi yatak odasında Connie'yle yalnız buldum. Öpüştük, eski günlerden konuştuk. İlişkimizin inişlerinden, çıkışlarından, benim ona seks açısından ne kadar bağlanmış olduğumdan söz ettik.

«İltifat sayılırdı,» dedi sıcacık bir sesle.

«Eh, kızıyla yürütemeyince annesini kaptım,» dedim. Birden Connie'nin dilini ağzımda hissettim. «Ne halt ediyorsun?» dedim geri çekilirken. «Sarhoş musun?»

«Beni inanamayacağın kadar heyecanlandırıyorsun,» deyip sarıldı, yatağa yıkıldık.

«Ne oluyor sana? Nimfomanyak falan mısın?» deyip doğruldum. Ama onun bu ânî saldırganlığı kesinlikle beni de heyecanlandırmıştı.

«Seninle yatmam şart. Şimdi değilse bile, çok geçmeden,» dedi.

«Benimle mi? Harold Cohen'le mi? Senin sevgilin olmuş olan adamla mı? Seni sevmiş olan adamla mı? Danny'ye benziyorum diye tutturduğun için yanına sokulamayan adamla mı? Kardeşinin simgesiyle mi?»

«Artık oyun değişti,» deyip sokuldu bana. «Annemle evlenince, babam oldun.» Beni tekrar öptü. Salona geçmeden önce, «Kaygılanma, baba,» dedi. «Çok fırsatlar çıkacak.»

Yatağın üzerine oturup pencereden boşluğa baktım. Annemle babamı düşündüm, acaba tiyatrodan vazgeçip

haham okuluna girsem mi, diye geçirdim aklımdan. Aralık duran kapıdan Connie ile Emily'yi görüyordum. İkisi de gülüyor, konuklarla konuşuyorlardı. Ben yerimden kıpırdayamadan öylece otururken, dudaklarımdan ancak dedemin tipik kelimelerinden biri döküldü. «Oy vey» dedim. O kadar.

Bir Hırsızın İtirafları

(Aşağıdaki satırlar, Virgil Ives'ın yakında basılacak anılarından alınmadır. Ives şu sıra dört tane doksan dokuzar yıllık hapiş cezasının ilkini çekmektedir. Serbest bırakıldığında çocuklarla ilgili bir işte çalışmayı düşünmektedir.)

Tabii çaldım. Neden çalmayayım ki? Benim büyüdüğüm yerlerde insanın karnını doyurmak için çalması şarttı. Çoğu kişi yüzde on beş çalardı ama ben hep yüzde yirmi çaldım. Bu yüzden garsonlar arasında çok tutulan biriydim. Eve dönerken de, yatarken giymek için pijama çalardım. Hava çok sıcaksa, don ve atlet çalardım. Bu da bir hayat biçimiydi. Kötü büyütülmüştüm belki de. Babam hep polisten kaçardı. Yirmi iki yaşıma kadar, onun kılık değiştirmemiş halini görmedim. Yıllar boyunca babamın kısa boylu, sakallı, renkli gözlük takan, topal biri olduğunu sanırdım. Meğer uzun boylu, sarışın, Lindbergh'e benzer biriymiş. Eskiden profesyonel banka soyguncusuydu. Ama mecburî emeklilik yaşı altmış beş olduğu için o işi bırakmak zorunda kaldı. Son birkaç yılında posta dolandırıcılıklarıyla meşgul oldu. Sonra posta ücretleri yükselince her şeyini kaybetti.

Annem de aranıyordu. Tabii o günler, bu günlerden farklıydı. Kadınların eşit haklar istemesi falan söz konusu değildi. Bir kadın suç işlemeye kalktı mı, ya şantajcılık yapacaktı ya da kırk yılda bir kundakçılık. Chicago'da kadınları kaçak araba sürücüsü olarak da kullanıyorlardı ama ancak sürücülerin grevi olduğu zaman, 1926'da. Korkunç bir grevdi. Sekiz hafta sürmüştü. Çetelerden biri soygun yapıp paralarla sokağa fırladığında... ya yürümek ya da taksiye binmek zorunda kalıyordu.

Bir kız, iki erkek kardeşim vardı. Jenny parayla evlenmeyi seçti. İnsanla değil... bir deste dolarla. Kardeşim Vic, edebî eserleri yazarlarından çalıp kendi adlarıyla yayınlanan bir gruba kapılandı. **Çorak Ülke**'ye adını koymak üzereydi ki polis evini kuşattı. On yıl yedi. Nüfuzlu aileden gelen zengin bir çocuk da Pound'un **Canto**'larına kendi adını koymuştu. O şartlı olarak serbest bırakıldı. Al sana yasa! En küçük kardeşim Charlie kumar oynattı, lotarya çekti, faizle borç verdi. Hiç kendini bulamadı. Sonunda serserilikten tutuklandı. Yedi yıl serserilik yapmıştı... bunun para getirmez bir suç olduğunu anlayana kadar.

İlk çaldığım şey bir somun ekmekti. Rifkin'in fırınında çalışıyordum. İşim bayatlayan çöreklerin üzerindeki reçeli alıp yeni mallara sürmekti. Çok dikkat isteyen bir işti. Bir lastik boru ve bir neşterle yapılıyordu. İnsanın eli titrese, reçel yere düşüyor, ihtiyar Rifkin gelip saçına sarılıyordu. Hepimizin pek saydığı Arnold Rothstein günün birinde çıkageldi, bir somun ekmek istediğini, ama parasını çatlasa vermeyeceğini söyledi. Gözü açık çocuklardan birinin çeteye girme fırsatı doğuyormuş gibi îmâlarda bulundu. Bunu bir işaret saydım, her gün çıkarken bir dilim ekmeği koynuma saklamaya başladım. Üç hafta sonra bir

somun ekmek etti. Rothstein'in yazıhanesine giderken içimi bir pişmanlık bürümeye başladı. Gerçi Rifkin'den nefret ediyordum, ama karısı bir keresinde, amcam ölmek üzereyken, bir ekmeğin üzerinden iki çöreotunu eve götürmeme izin vermişti. Ekmeği gerisin geri yerine koymaya çalıştım. Ama hangi dilimin hangi somundan olduğunu anlamaya uğraşırken enselendim. Göz açıp kapayana kadar kendimi Elmira İslâhevinde buldum.

Elmira gaddar bir yerdi. Beş kere kaçtım. Bir keresinde çamaşır kamyonunun arkasında tüymeye çalıştım. Gardiyanlar kuşkulandı. Bir tanesi değneğiyle beni dürttü, o sepetin içinde ne halt etmeye yattığımı sordu. Gözünün içine baktım, «Gömleğim ben,» dedim. Kuşkulandığını yüzünden okuyordum. İleri geri dolaşıyor, habire bana bakıyordu. Herhalde biraz paniğe kapıldım. «Gömleğim işte,» dedim. «Kot iş gömleklerinden... mavi.» Bir kelime daha edemeden kollarımı, bacaklarımı kelepçelediler, kendimi yine içerde buldum.

Suç işlemekle ilgili ne biliyorsam Elmira'da öğrendim. Yankesiciliği, kasa açmayı, cam kesmeyi... mesleğin tüm ince ayrıntılarını. Örneğin öğrendiklerimden biri (ki bu profesyonel suçluların bile hepsi bilmez) polislerle ateşli çatışma sırasında ilk iki atış hakkının onlara ait olduğu. Âdet öyle. Önce aynasızlar ateş eder, siz sonra karşılık verirsiniz. Aynasızın biri, «Evi kuşattık, ellerinizi kaldırıp çıkın,» derse, insan deli gibi ateş etmez. «Çıkmak istemiyorum,» denir. Ya da, «Şu sıra çıkmasam daha iyi,» denir. Her işin bir raconu var. Amma günümüzde... Neyse, o konuya ne diye gireyim şimdi?

=O=

Hayatımın ondan sonraki birkaç yılı boyunca, hırsızların en ustası bendim. Herkes Raffles'dan söz eder durur. Ama onun kendi usulü vardı, benim de kendi usulüm. Bir keresinde Raffles'ın oğluyla öğle yemeği yedim. İyi çocuktu. Lindy'nin Yeri'nde yedik. Sofradan biberliği çaldı. Ben çatal bıçaklarla peçeteyi çaldım. O ketçap şişesini aldı. Ben de onun şapkasını aldım. O benim şemsiyemle kravat iğnemi aldı. Çıkarken garsonlardan birini kaçırdık. Müthiş bir gündü. Baba Raffles, işe önce kedi hırsızı olarak başlamış. (Ben bunu asla yapamazdım. Bıyıkları beni aksırtıyor.) Sırtına eskimiş bir kedi kostümü giyer, damların tepesine fırlarmış. Sonunda Scotland Yard'dan iki kişi köpek kılığına girip onu yakalamışlar. Herhalde Öpen Haydut'u duymuşsunuzdur, değil mi? Eve girip kurbanını soyuyor, kadınsa öpüyormuş. Sonunda onu yakalamaları hazin, iki zengin dulu bağlamış, karşılarında, «Bir Öpücük Ver Olmaz mı, Ha?» şarkısını söylüyormuş, birden ayağı pufa takılınca yere serilmiş, kalçası kırılmış.

=O=

Bu saydığım adamlar hep manşetlere geçti ama benim çektiğim bazı numaraları polisin ruhu bile duymadı. Bir keresinde bir malikâneye girdim, kasayı patlattım, altı bin dolar çıkardım... Bu arada bir karı koca o odada hâlâ uyuyorlardı. Dinamit gümleyince koca gözünü açtı, ama ben ona paraların tümü Amerika Erkek Çocuklar Kulübüne gidecek deyince yine uyudu. Kurnazlık edip kasanın üzerine Franklin D. Roosevelt'in parmak izlerini bıraktım. O sıra o Başkandı. Bir başka seferinde, büyük bir diplomatik kokteylde, bir kadınla el sıkışırken elmas kolyesini çaldım. Elektrik süpürgesiyle. Eski bir Hoover'di. Hem

kolyesini, hem küpelerini aldım. Ama sonra torbayı açtığımda içinden takma dişler çıktı... meğer Hollanda Büyükelçisinin dişleriymiş.

Ama yaptığım işlerin en güzeli British Museum'a girişimdi. Nadide taşlar salonunun tabanında güvenlik telleri vardı, biliyordum. Üzerine en hafif bir basınç, hemen alarmı çaldırırdı. Tavan penceresinden iple başaşağı sallandım. Yere basmamak için. Nefis iniyordum. Bir dakikaya kadar, o meşhur Kittridge elmasının durduğu vitrinin üzerine varacaktım. Tam cam bıçağımı çıkarırken, tavan penceresinden bir serçe girdi, yere kondu. Alarm çalmaya başlayınca sekiz manga birden üşüştü oraya. On yıl yedim. Serçeye yirmi yılla müebbet arası bir şey verdiler. Hayvan altı ayda şartlı serbest bırakıldı. Bir yıl sonra Rort Worth'da, Haham Morris Klugfein'i gagalayıp bayıltmaktan tekrar yakalandı.

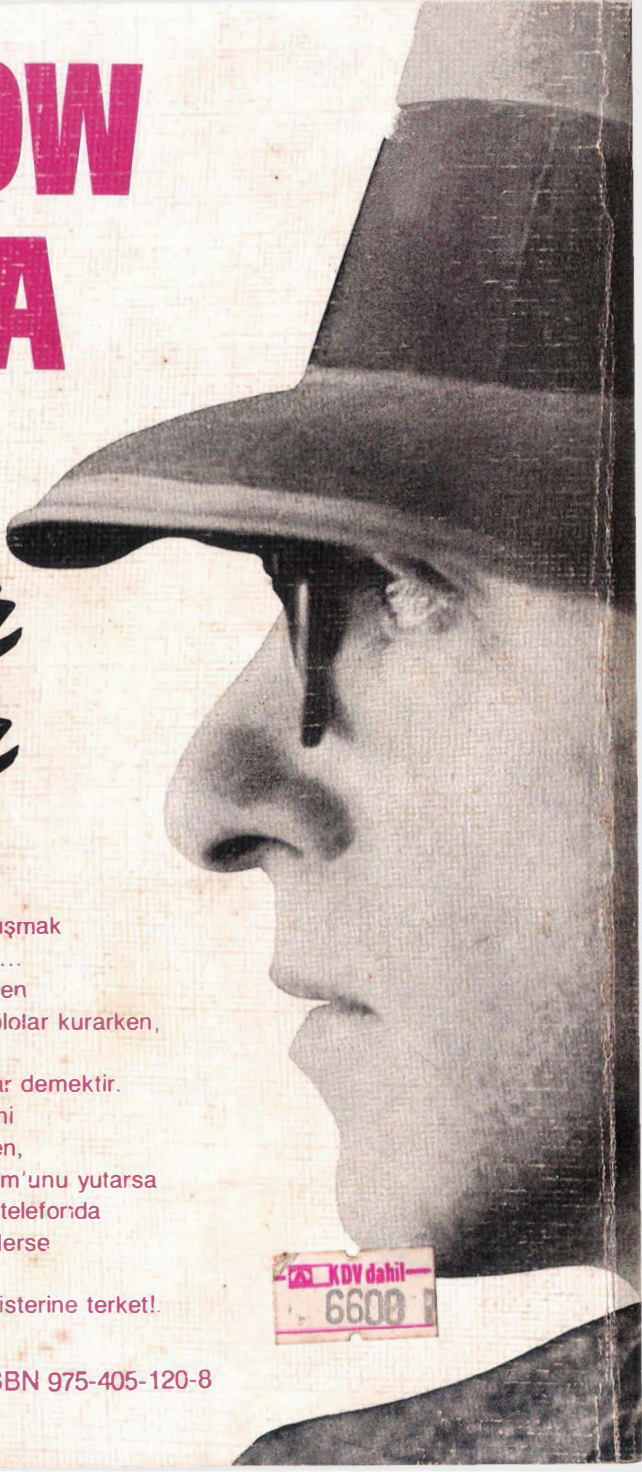
Sıradan bir ev sahibine, kendini hırsızdan korumak için neler tavsiye ederim diye soruyorsunuz, öyle mi? İlk aklıma gelen, sokağa çıkarken evde yanık bir ışık bırakmak. Ampul en az altmış mumluk olmalı. Daha az oldu mu, hırsız ampulü küçümsediğinden, gelir evi talan eder. Köpek bulundurmak da iyidir ama işi tam garantiye almaz. Köpekli ev soyacağım zaman, içine Seconal karıştırılmış köpek maması atardım içeri. O işe yaramazsa, kuşbaşı etle Theodore Dreiser romanlarından herhangi birini eşit miktarlarda karıştırır, onu atardım. Seyahate giderken evinizi boş bırakmak zorundaysanız, pencereye kendinizin kartondan bir siluetini koymak iyi bir fikirdir. Aslında kimin silueti olsa olur. Bronx'lu biri, penceresine Montgomery Clift'in siluetini koymuş, hafta sonu için ge-

kip gitmiş. O sıra Montgomery Clift oradan geçiyormuş, silueti görmüş, fena halde kaygılanmış. Kartonla konuşmaya çalışmış, yedi saat uğraşıp bir cevap alamayınca California'ya dönmüş, dostlarına, «Bu New York'lular çok kasıntı,» demiş.

Bir yabancıyı evinizi soyarken basarsanız, paniğe kapılmayın. Unutmayın ki o da sizin kadar korkuyordur. Uygulanabilecek yöntemlerden biri, sizin onu soymanızdır. İnsiyatifi ele alın, saatiyle cüzdanını kapın. Siz kaçarken, o da sizin yatağınıza yatacaktır. Bir keresinde böyle bir savunmayla karşılaştığım için bir başka adamın karısı ve üç çocuğuyla yaşamak zorunda kaldım. Ancak başka bir hırsız evi soymaya geldiğinde ayrılabildim oradan. Benim yerime o hırsız geçti. O aileyle altı yıl mutlu bir hayat sürdüm. Onları sık sık sevgiyle hatırlarım... ama pranga grubunda çalışmanın da kendine göre hoş yanları vardır tabii.

BİTTİ

WOODY ALLEN

muzır etkiler

Meraklı mısın?..
Çılgın mısın?..
Açıksözlü müsün?..
Gece yarısı sıkıntılarıyla boğuşmak
için "**Muzır Etkiler**"i eline al...
Hayat bir yandan akıp giderken
bir yandan da aleyhine komplolar kurarken,
ya da ikisini birden yaparken
"**Muzır Etkiler**"e ihtiyacın var demektir.
Hiç kimsenin seni sevmediğini
ve asla sevmeyeceğini bilirken,
pamuk kedin yanlışlıkla Valium'unu yutarsa
ve doktorunun sesi otomatik telefonda
suratına karşı kahkahayla gülerse
"**Muzır Etkiler**"i eline al
ve kendini yavaşça çaresiz histerine terket!.

ISBN 975-405-120-8

KDV dahil
6600